

Slna gwal ghunay

¹ Ari Nərma da Tawfilus,

Ma tanɗanɗa deftera da ná, rusaghaf rusa yu ta inda skwi ya maga Yesu, nda skwi ya si ta tataghə tsi ɗa mnduha daga ma zraftani, ² ha ka sagha ta fitik kəl lu ka klaghata ta luwa. Ma kdaku tsi ka ɗlaghatá ta luwa na, vlaɗvla ta zlahuhani nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa ta mnduha ya zabap tsi ka gwal ghunay. ³ Tahula mtutani, ka marə tsi ta vgha ɗa tanɗa tvi kavghakavgha. Ta traku skwiha marananɗ tsi ta hən ɗa granaftá hən kazlay: Nda hafu yu kə'a. Fwadɓmsak fitikani ta mamarananɗta vgha ta hən, ka mna gwada ta ghəɗa ga mghama Lazglafta. ⁴ «Yaha kuni zaghuta di'ɗɗi nda Ursalima. Ka nzata kuni hada ka kzla skwi ya taghunaf Lazglafta ta imi ta sləmən, manda ya snanɗ kuni ma wa da,» ka'a vlaɗta zlahu ta hən ma sana fitik ta zə hən ta skwa zay. ⁵ «Nda imi si ta maga Yuhwana ta batem. Ma fitik kwitikw, kaghuni ná, dza'a magaghunafmaga lu ta batem nda Sulkum nda ghuɓa,» ka'a nda hən.

⁶ «Mghama da, ma na fitik na dza'a sladanafta ka ta ga mghama la Isra'ila ra?» ka tsa gwal ghunay ta tskavata tavatani ya dawanta da tsi.

⁷ «Nghaghunanɗ a snanɗa ka ta wati luwa, nda ya ka ta wati fitik tsafta Da ta ga mgham ya ta nghanata wa. ⁸ Kaghuni, dza'a mutsay kuni ta mbraku sarə Sulkum nda ghuɓa ta ghəɗa ghuni. Nɗa nzakwa ghuni ka masləmɗsəka da ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika Zudiya, nda ya ta

hadika Samari, nda ya ta kɔavakta ghəŋa hadik demdem,» ka Yesu nda həŋ. ⁹ Tahula mnata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka kapə tsi ta vgha, ka zaghuta ta luwa, ta nghaynghay hahəŋ demdem, ka zamtá tsi ma ghwayak ta wa ira taŋ. ¹⁰ Ta tsa fitika pghata taŋ ta iri ka ngha sli'ani ta luwa ya, gi ka zlagaptá sana mnduha his tavata həŋ nda sudata lguta ŋusliŋ ta vgha taŋ. ¹¹ Ka həŋ nda həŋ mantsa: «Mnduha la Galili, kabgawu ta kəl kuni ka pgha iri ta luwa na? Tsa Yesu klap lu mataba ghuni, ka klaghata ta luwa ya ná, dza'a vragavra manda va tsa nghay nghə kuni ta sli'ani ta luwa ya,» ka həŋ.

¹² Ka sli'aftá tsa gwal ghunay ya ta ghwá ta hgə lu ka Ghwá Zaytuŋ ya, ka vraghuta da luwa Ursalima. Tsa ghwá ya ná, ndusa nzakwani nda Ursalima. Minti hkənmbsak ta magata lu ta mbada manda sli'afta hada. ¹³ Bhadaghata taŋ da Ursalima, ka ŋlaghatá həŋ da sana dzuguvi banagha lu ta ghəŋa sana həga, ma vli sunə həŋ ta tska vgha. Wya tsa hahəŋ ya: I Piyer, nda Yuhwana, nda Yakubu, nda Andre, nda Filip, nda Tuma, nda Bartelemi, nda Mata, nda Yakubu zwaŋa Alfe, nda Simuŋ mnda zlu'a ghwa, nda Yuda zwaŋa Yakubu, na həŋ. ¹⁴ Hahəŋ demdem, ta tskay həŋ ta vgha inda fitik ŋa maga du'a. Kawadaga heŋ nda sanlaha ma mi'aha, nda i Mari mani ma Yesu, nda zwanamani ma Yesu tani.

¹⁵ Bađu sana fitik, ma tsa fitik ta tskə həŋ ta vgha ya, ka tskavatá gwal zlgħay nda ŋuduf ta magay həŋ ta dərmək nda hisambsak. Ka Piyer sli'avata mataba taŋ mantsa: ¹⁶ «Zwanama da, nda ra ka magakwa skwi ya mna Sulkum nda ghuḃa ma defteri nda ma wa Dawuda ta ghəŋa Zudas, ta

nuta ka mnda kla kəma ɲa mnduha ya ta ksaftá Yesu ya. ¹⁷ Si tekw tsatsi mataba amu, si mamu slnani mataba va tsa slna ta magə amu ya guli. ¹⁸ Nda tsa tsemi plana lu ma vəl dzatani ta mndu ya, ka skwata tsi ta vwah. Ka dədagaatá tsi nda ga ma ghəŋghəŋ ka pslutá huđani pđah. Mbəlaəbaə, ka harani saghwı ta daəi. ¹⁹ Ka snanaghatá tsi ta inda mnduha ma Ursalima, kəl həŋ ka tsanaftá hgu ta tsa vwah ya nda gwada tan ka “Hakəldama,” manda mnay kazlay: Vwaha nasa kə’a ya.

²⁰ Wya skwi ta dzaŋə lu ma deftera Zabura:

“Dza’a nuna həgani ka kufik,
had mndu dza’a nzamta mida wa.”
Ka’a guli na:

“Sana mndu dza’a klafta slnani* kə’a,” na skwi
nda vinda ma defteri.†

²¹⁻²² Tsaya tama, đina ka sganaghatá sana mndu tavata amu, ɲa nzakway ka masləmtsəka sli’agapta ya sli’agap Mghama mu Yesu. Tsa mndu ya ná, nda nza ka tsi ka mndu ya si ta gdata ta dza’a mista mu ta inda hadikha ya ranaf mu kawadaga nda Mghama mu Yesu, zrafta ta fitika maganafta Yuhwana ta batem, ha ka sagha ta fitik kəl lu ka kləgadamaghuta ka laghu ta luwa,» ka’a.

²³ Mantsa tama, ka pghatá lu ta mnduha his. Tsa mnduha ya ná, i Yusufu ta hgə lu ka Barsaba, ta hgay lu guli ka Yustus, nda Matiyas həŋ. ²⁴ Ka ndəbəə həŋ ta dzvu, ka həŋ mantsa: «Mghama đa, nda sna kagha ta ɲuđufa inda mnduha. Maraŋnamara ta ya zbaŋ kagha mataba na mnduha his na, ²⁵ ɲa maga slna mnda ghunay ta

* **1:20** Ngha ta Zabura 69:26 nda 109:8. † **1:20** Ngha ta Zabura 69:26, 118:8.

nzakway ka vla Zudas, ta zlanavata ka laghu da ksa tvi ya kumaŋ tsi ya,» ka həŋ. ²⁶ Ka vzə həŋ ta vindima. Ka kluta vindima ta Matiyas. Ka gwafta tsi ta vgha kawadaga nda tsa gwal ghunay ghwanɣɔdə ndeŋ ya.

2

Saha Sulkum nda ghuɓa

¹ Ta sagha fitika Pentekwat ná, nda tska vgha inda gwal ŋa ghunay tets ma vlaka turtuk. ² Gi ka saha skwi ta luwa manda ghudzaga falak ta vyaku dididida ya, ka ndəghamtá vgha ma tsa həga nzamə həŋ ya. ³ Ka zlagaptá skwi manda ghanika vu, ka dagavapta, ka nzanzafta ta ghəŋa taŋ turtuk turtuk. ⁴ Ka ndaghafá həŋ demdem nda Sulkum nda ghuɓa. Ka gi gwadə həŋ ta gwada nda sanlaha ma gwadaha manda ya vlaŋ Sulkum ta həŋ ŋa gwadaŋ.

⁵ Tsaw ma Ursalima ma tsa fitik ya ná, ta nzaku gwal ta ndi'amtá ma dina la Yahuda ta sli'akta ta inda hadikha ta ghəŋa hadik. ⁶ Snaŋta taŋ ta ghudzaga tsa skwi ya, ka sli'adaghatá həŋ nərɔisl, ka ndərmim həŋ katakata, kabga inda taŋ ta sna skwi ta gwadə gwal zlgəy nda nɔɔuf nda gwada taŋ ya ta gwadə həŋ. ⁷ Ka ndərmim həŋ nda ndərmima ka nutá manda rgha. Ka həŋ mantsa: «Inda na mnduha ta gwada na gwada na ná, la Galili a həŋ kay ra? ⁸ Wa kə'a magaku ta kəl inda amu ka snaŋtá skwi ta gwadə həŋ nda vərda ŋa mu ma gwada ɓa? ⁹ Wana mataba mu ná, mamu gwal ta sli'akta ta hadika Partes, nda ya ta hadika Medi, nda ya ta hadika Elam. Mamu gwal ta

sli'akta ta hadika Mezaputami, nda hadika Zudiya, nda Kapadwas, nda Puñ, nda hadika Asiya tani. ¹⁰ Mamu gwal ta hadika Frizi, nda Pamfali, nda Masar, nda gwal ta wanaftá Sireñ, nda Libiya tani. Mamu gwal ta sli'afta daga ta hadika Ruma guli. ¹¹ Mamu gwal ta hadika Kret nda Arabi. Zivra la Yahuda sanlaha. Dina la Yahuda ta nanaftá sanlaha. Nda inda tsa gwadaha mu kavghakavgha ya ta sna mu ta skwi ta mnə həñ ta ghəña glakwa slna Lazglafta ta magata,» ka həñ. ¹² Ka ndərmim həñ katakata, snəgla a həñ ta skwi ŋa magay wa. «Nu mndəra nana ma skwi manda na na?» ka həñ mataba tañ. ¹³ «Nda ghuya həñ,» ka sanlaha ka ghuḃasa həñ.

Mna gwada Piyer

¹⁴ Ka sli'aftá Piyer kawadaga nda tsa gwal ghwanpədə ndeñ ya, ka klanťá tsi ta lwi. Ka'a nda həñ mantsa: «Kaghuni la Yahuda, nda inda kaghuni ta nzakway ma Ursalima! Fawa sləməñ ka sna skwi dza'a mnaghunata yu, ka sna kuni dīna ta skwi ta magaku. ¹⁵ Na mnduha na ná, ghuya a həñ manda tsa ta grə kuni ya wu, kabga ta ka vzlazlanj vli. ¹⁶ Gwada anabi Yuwel ta mnata ya kay nana ta magaku ndanana: Wya ka'a mnata: ¹⁷ “Ma kdavakta fitik ná, wya skwi dza'a magaku, ka Lazglafta:
Dza'a pghadapgha yu ta Sulkuma da ta ghəña inda mnda səla,
ŋa nuta zwana zgwana ghuni
nda kwagha ghuni ka anabiha.
Ka mazəməzəm dza'a gwada yu ta gwada
ŋa duhwalha ghuni.

Nda ma suni dza'a gwaɗa yu ta gwaɗa
 ŋa la halata mnduha ghuni.

¹⁸ Mantsa ya nzakwani,
 dza'a pghadapgha yu ta Sulkuma ɗa
 ta ghəŋa kwalvaha ɗa ka zgwana
 nda la ka mi'aha tani.
 Ma tsa fitik ya,
 dza'a nzakway həŋ ka la anabi.

¹⁹ Dza'a magay yu ta skwa mandərmimi
 ma ghuvanata luwa,
 nda ŋizla mazənzəmma ta haɗik.
 Dza'a mamu us,
 dza'a mamu vu nda ɗukwakwa ɗiŋ,

²⁰ tɗik dza'a mbəɗavafta fitik.
 Ma kɗaku fitik dagala ta nzakway ka fitika
 Mgham Yesu ka sagha,
 ghəw manda us dza'a mbəɗavafta tili.

²¹ Mantsa tama,
 inda mndu ta hga hga Mgham Yesu
 nda fatá ghəŋ tida ná,
 dza'a mbaku*, » ka'a.

²² «Mnduha la Isra'ila, snawa ta skwi dza'a
 mnaghunata yu: Yesu mnda la Nazaret na tsa
 mndu maraghunanə Lazglafta ta ga Mghamani, ma
 magayni ta mandərmimi, nda ŋizla mazənzəmma
 kavghakavgha mataba ghuni, manda va ya snəŋ
 vərɗa kaghuni ya. ²³ Vlaghunavla lu ta tsa mndu
 ya ma dzva ghuni. Nda sna Lazglafta manda
 va tsaya dza'a nzakwa tsi kə'a, ta kuratá tsi. Ka
 zləŋaftá kuni ta Yesu. Ma zləŋafta ghuni nda ma
 dzva gwal kul zləŋa Lazglafta. ²⁴ Ka sli'aganaptá
 Lazglafta, ka kligiŋta ma ghuya ɗanwa mtaku,

---

* **2:21** Yuwel 3:1-5.

kabga hađ mbrakwa mtaku ŋa ŋanata wa. ²⁵ Wya ka Dawuda mnuta ta ghəŋani:

“Ta nghay yu ta Mgham inda fitik ta kəma ɗa, ta nzaku nda ga zeghwa ɗa.

²⁶ Tsaya ta ghunanafá ŋudufa ɗa,

kəl yu ka fa laha rfu.

Dər má nda nza yu ka mndu dza’a mtaku ná, dza’a mbi’ay yu ta vgha nda fatá ghəŋ,

²⁷ kabga zlanata a ka ta hafa ɗa ma vla gwal nda rwa wu,

zlanɗa a ka ta i’i ta nzakway ka ŋərma mnda gha ŋa rwuta ma kulu wu,

²⁸ kagha ta marihatá tva hafu.

Dza’a ndəghidifndəgha ka nda rfu

ma nzakwa gha tavata i’i†» kə’a, ka’a.

²⁹ Ka Piyer sganaghata mantsa: «Zwanama ɗa, mutsafmutsa yu ta na fitik na ŋa mnaghunata tsidid ta gwada ta dzidza mu Dawuda. Tsatsi ná, mtumta ka paɗamta lu. Ta teke’a kulani dər gitana. ³⁰ Tsatsi ná, anabi ya. Nda sna guli kazlay: Dzrafdzra Lazglafta ta wi nda tsatsi nda wadana ta kazlay:

Dza’a fafa ta sana mndu mataba zivrani

ta palaka ga mgham manda nzakwa tsatsi‡ ya kə’a.

³¹ «Ka tsatsaftá Dawuda ta skwi dza’a magaku. Tsaya kəl tsi ka mna gwada ta ghəŋa sli’agapta Kristi kazlay:

Zlana a lu ma vla nzakwa gwal nda rwa wu,

rwu a slu’uvghani ma kulu wu§ kə’a ya.

† **2:28** Ngha ta Zabura 16:8-11. ‡ **2:30** Ngha ta Zabura 132:11.

§ **2:31** Ngha ta Zabura 16:10.

³² «Tsa Yesu gwadə yu ya ná, Lazglafta ta sli'aganapta ma mtaku. Nda nza aṅni demdem ka masləmtsəkani. ³³ Ka kapanaftá Lazglafta ka nzanata nda ga zeghwani. Ka zlglafta tsi da Da ta tsa Sulkum nda ghuḅa tamaf lu ta imi ta zləməṅ ya, ka pghaṅnaghatá tsi. Tsaya skwi ta nghə kuni nda ya ta snə kuni ndanana ya. ³⁴ Dawuda ka ghəṅani a ta lafi ta luwa mndani wa. Tsaw wya skwi mna tsi:

“Ka Mgham Lazglafta nda Mghama da ná,
sawi nzata nda ga zeghwa da,

³⁵ ha ka nanafta da ta ghumaha gha
ka skwa ta diṅlay səla gha,* ” ka'a.

³⁶ «Ka snaṅsna la Isra'ila kahwathwata kazlay, tsa Yesu dalaf kuni ta udzu ya kay ná, tsatsi fa Lazglafta ka Mgham, ka Kristi kə'a guli,» ka'a.

Sgavaghata mnduha Kristi ka dambu' hkə

³⁷ Na snaṅta tsa mnduha ya ta tsa gwadaha gwada Piyer ya ná, ka kəanaftá tsi ta həṅ. «Zwanama, nu ka ṅni dza'a magay tama?» ka həṅ nda i Piyer nda sanlaha ma gwal ghunay. ³⁸ Ka Piyer nda həṅ mantsa: «Mbədanafwambəda ta tva nzakwa ghuni, ka magafta inda kaghuni ta batem ma hga Yesu Kristi, ṅa plighunista Lazglafta ta dmakuha ghuni, ṅa vlaghunatani ta Sulkum nda ghuḅa. ³⁹ Tsa ta ta imi ta sləməṅ taghunaf Lazglafta ya ná, ṅa kaghuni nda zwana ghuni, nda gwal di'ṅdi'ṅ, nda ndəghata mbsaka gwal dza'a hagakta Mgham Lazglafta tani ya,» ka'a.

⁴⁰ Ndaḅa a sanlaha ma gwadaha manəṅ Piyer, ka vla hidaku nda mbraku ṅa taṅ wa. «Tsu'afwatsu'a

* 2:35 Ngha ta Zabura 110:1.

ta mbaku ka sli'apta kuni mataba gwal nda zaɗa,»
ka'a nda hən.

⁴¹ Nda ndəgha gwal ta zlgħaftá tsa gwadá Piyer
baɗu tsa ya. Ka maganaftá lu ta batem ta hən. Tsa
mnduha ta sgavaghata ta ghəŋa gwal zlgħay nda
ŋuɗuf baɗu tsaya ná, ta magay hən ta dəmbu' həkən.

Nzakwa gwal zlgħay nda ŋuɗuf

⁴² Inda tsa mnduha ya ná, ta gɗata ta ŋavata ka
sna skwi ta taghə gwal ghunay hən. Ta ŋavaŋa hən
ka guya vgha nda zwanama. Ta ŋavaŋa hən guli ka
guya ghən ta ghəŋa skwa zay†, nda ya ma vla maga
du'a. ⁴³ Ka zlən inda mnduha ta zlən, kabga nda
ndəgha mandərmimi nda mazəmzəmha ta magata
Lazglafta nda ma gwal ghunay. ⁴⁴ Inda gwal
zlgħay nda ŋuɗuf ná, tets ka skwa turtuk guya ta
ghəŋa taŋ. Inda skwa taŋ guli ná, ka skwa turtuk
ta dguvusta hən ta vgha taŋ. ⁴⁵ Ta dzawap dzawa
hən ta skwiha taŋ ŋa daguvusta taŋ ta tsedani, taɓ
ta ɗaŋwa ɗər wa mataba taŋ. ⁴⁶ Inda fitik hən ta
tskavata ma həga Lazglafta. Ka skwa turtuk ta
nzata hən ka za skwa zay ma watgha taŋ. Nda rfu
nda rfu, nda ŋuɗuf turtuk ta za hən. ⁴⁷ Ta zləzlvay
hən ta Lazglafta, ta mamay inda mnduha ta hən.
Inda fitik Mgham Lazglafta ta sganaghatá gwal ta
mbanafta tsi ta ghəŋa ghuɓa taŋ.

3

Mbanaftá sana mndu nda ragħwa səlani

---

† 2:42 Ngha ta Lukwa 22:19.

¹ Ma sana fitik, ka sli'aftá i Piyer nda Yuhwana ka dza'a da hęga Lazglafta da maga du'a ta nzem-ndi hkən ta fitik hawu. ² Ndusa nda watgha tsa hęga Lazglafta ta hgə lu ka «watgha đina» ya, mamu sana mndu nda raghwa daga yagata, ta nzaku hada. Inda fitik lu ta tsukwadaghata ka nzanata hada, ęa gatá skwi da gwal ta lami da tsa hęga Lazglafta ya. ³ Ka nghanęa tsi ta i Piyer nda Yuhwana ta lami da tsa hęga ya. Ka gatə tsi ta skwi da hęę. ⁴ «Ngha ta aņni!» Ka i Piyer nda Yuhwana pghafta iri tida. ⁵ Ka nzatá tsi ka ngha hęę, dza'a mutsay yu kasi'i ta skwi da hęę, ka'a ma ghęęani. ⁶ Ka Piyer nda tsi mantša: «Dər tšedi, dər dasu, hađ da i'i wa. Skwi ta nzakway da i'i ná, tsaya dza'a vlaghata yu. Nda hga Yesu Kristi mnda la Nazaret, sli'afslia gha, ka mbađa ka ta mbađa!» ⁷ Ka'a ka ksaftha ta dzva zeghwi, ka sli'anafta. Gi hadahada, mutsafa sęla tsa mndu ya tsa ta mbraku. ⁸ Gi vđuk, sli'aftani tsa ka sladata. Ka mbađə tsi ta mbađa. Ka lamə hęę kawadaga da hęga Lazglafta, ka dza'a tsatsi nda vavalaku, nda zlzlvla Lazglafta. ⁹ Inda mndu ná, nda ngha ta mbađayni ta mbađa, ka dza'a nda zlzlvla Lazglafta. ¹⁰ Tsəmafta taņ kazlay: Tsa mndu ta gđata ta nzaku ka gatá skwi tawa tsa watgha hęga Lazglafta ta nzakway đina yeya kə'a, ka hluta zlęę ta hęę, ka ndərmim hęę nda ndərmima ta skwi ta slata nda tsa mndu ya.

Piyer ta mna gwada ma hęga Lazglafta

¹¹ Tsaw tsa mndu mbanaf lu ya ná, lavaghu a tsatsi tavata i Piyer nda Yuhwana wa. Ka gazladaghata inda mnduha wanafta hęę ma rmak,

ta hgə lu ka «Rmaka Salumuŋ.» Ka ndərmim hən nda ndərmima demdem. ¹² Na nghay Piyer ta tsaya, ka'a nda tsa mnduha ta tskadaghatá vgha ya mantsa: «Ari wa la Isra'ila, kabgawu ta kəl kuni ka ndərmima mbatá na mndu na mandana na? Kabgawu ta kəl kuni ka vu'a aŋni, manda skwi aŋni ta mbanaftá na mndu na nda mbrakwa ŋni? Ndi'a ta vgha ŋni nda Lazglafta ta mbanaftá na mndu na ra? ¹³ Tsaya a wa. Lazglafta i Abraham, nda Izak, nda Yakubu, nda dzidziha mu ta maraŋta glakwa vu'ani Yesu Kristi, ya klaf kaghuni ka ghəŋa ghuni ka mblanaftá gwal dagaladagala yeya ma mnay Pilat kazlay: Zliŋwa na mndu na kə'a ya. ¹⁴ Kaghuni, vziŋvza kuni ta mndu ya nda ghuḅa, mndu ya tdukwa, ka laghu kuni dawaftá zlighunista mndu ya ta pslatá mnduha. ¹⁵ Ka dzatá kuni ta mndu ya nda hafu da tsi. Tahula dzata ghuni, ka sli'aganaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa. Ma tsa sli'agapta sli'agap tsi ya ná, nda nza aŋni ka masləmtsəkani. ¹⁶ Ma fatá ghəŋa ŋni ta Yesu, kəl mbrakwa tsa Yesu ya ka sli'anaftá na mndu ta nghə kuni snaŋ kuni ta sladu na. Mantsa, ma fatá ghəŋ ta Yesu kəl na mndu na ka mutsafta mbaku guzlindiliŋ, manda ya ta nghə kuni demdem ya.

¹⁷ «Tsaw tama zwanama, tsa skwi magana kaghuni ta Yesu kawadaga nda gwal dagaladagala ya ná, nda kwala ghuni kul snaŋta magata kuni.

¹⁸ Mantsa ya dzanaghata Lazglafta ta ghəŋa skwi ya mna tsi manda ghalya nda ma wa inda la anabi kazlay: Dza'a ghuyay Kristi ta danwa kə'a.

¹⁹ Mbədanafwa nzakwa ghuni, ka mbədavata kuni tvə Lazglafta, ka plighunista tsi ta dmakwa ghuni.

²⁰ Mantsa ya dza'a kəl Lazglafta ka vlaghunatá fitika hlaptá hafu, ɲa ghunəgaghunatani ta Yesu, ta nzakway ka Kristi zbaghunap tsi daga manda ghalya ya. ²¹ Ndanana karaku, nda ra nzaghuta Yesu Kristi ta luwa ka kzla mbəɗavafta inda skwi manda ya ghada Lazglafta ta mnata daga manda ghalya nda ma wa la anabi nda ghuɗa. ²² Ka Musa na: “Dza'a ghunəgaghuna ghuna Lazglafta ghuni ta anabi manda i'i, mataba zivra ghuni dza'a sabi tsi, ɲa snay ghuni ta inda skwi dza'a tsi mnaghunata. ²³ Inda mndu dza'a kwal kul sna gwada tsa anabi ya, dza'a ghzlap ghzla lu mataba mnduha Lazglafta, dza'a dzadza lu* guli,” ka'a. ²⁴ Kahwathwata ná, mnaɲnamna inda la anabi, zraftani ta Samuyel, ha ka sabi ta sanlaha ta zlagapta tahula tsatsi, ta gwada ta na fitika amu gitana na. ²⁵ Ka ɲa ghuni taghunaftha Lazglafta ta imi ta sləmənɲ nda ma wa la anabi. Ka ɲaghuni dzrafta Lazglafta ta wi nda dzidza mu Abraham kazlay: Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mnduha nda ma zivra gha† kə'a ya. ²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka maraghunantá kaghuni ta kwalvani karaku, ma ghunagaghatani da kaghuni ɲa tfaghunaghatawi, ka mbəɗaghunaftha ɲa zlanťá ghwadaka skwi ta magə kuni,» ka Piyer.

4

¹ Tata gwada i Piyer nda mnduha, nda sli'adaghata la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, nda la Sadukiya. ² Ta kuzlanťa ta ɲuɗufa tan tsa skwi

---

* **3:23** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15, 18-19. † **3:25** Ngha ta Zrafta 22:18, 26:4.

ta taghə i Piyer nda Yuhwana ɲa mnduha kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma mtaku, manda tsaya dza'a sli'agapta mnduha guli ma mtaku kə'a ya. ³ Ka hlaftá həŋ ta i Piyer, ka pghamta ma gamak ɲa hanay hada, kabga nda kuza vli. ⁴ Tsaw mataba tsa gwal ta sɲaŋtá tsa gwada gwal ghunay ya, nda ndəgha həŋ ta zlgħafta. Ta magay mbsaka taŋ ta dəmbu' hutaf.

⁵ Gamahtsimani, ka tskavata gwal dagaladagala mataba la Yahuda, nda la galata mndu, nda gwal ta tagha zlahu ɲa mnduha ma luwa Ursalima. ⁶ Mataba taŋ, hada i Hana, ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda Kayifa, nda Yuhwana, nda Alegzandra, nda inda hamata mndəra gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta. ⁷ Ka hla-gaptá həŋ ta i Piyer nda Yuhwana ma gamak ka hladaghata ta kəma taŋ. Ka həŋ mantsa: «Nda mbrakwa wa, nda hga wa, magata kuni ta tsa skwi ya na?» ka həŋ dəwanja. ⁸ Piyer ya tani, nda ndəgha tsatsi nda Sulkum nda ghuḅa. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ari wa gwal dagaladagala ta ghəŋa mnduha, nda la galata mndu! ⁹ Wana gita, ta dəway lu da aŋni ta ghəŋa skwi dīna magana ɲni ta mndu si nda ragħwa. Ta dəway lu da aŋni ka waka ya mndu ya magay kəl tsi ka mbafta. ¹⁰ Mantsa nzakwani, dīna ka snagħu-namta, mantsa ya ɲa inda la Isra'ila guli. Na mndu ta sladu ta kəma ghuni na ná, nda mbrakwa hga Yesu Kristi, mnda la Nazaret, ya dza kuni ta udza zləŋay, ka sli'aganaptá Lazglafta ma mtaku ya, mbafta tsi. ¹¹ Ta tsa Yesu ta mnə defteri kazlay:

Pala ya wuɖidiŋ kaghuni gwal ba həga

ta nzakway ka palaka tughwa hɛga* kɛ'a ya.

¹² Ma tsatsi ta mutsakwa hafu, kabga had sana mndu ta ghɛna tsatsi vlaga Lazglafta ta ghɛna hadik tender na mba amu wu,» ka'a.

¹³ Ka ndɛrmim tsa gwal dagaladagala ta tska-vata ya ta tatá us ta ira i Piyer nda Yuhwana. Ka nghɛ hɛn guli ná, má si ka gratá mndu hɛn, dzaɲa a dzaɲa taɲ wa. Gwal tani ta dza'a mista Yesu ya ka hahɛn ta gray. ¹⁴ Ta nghɛ hɛn guli ná, wya tsa mndu nda mba ya ta sladu ta kɛma taɲ, had sana skwi laviɲ hɛn ta mbɛday wa. ¹⁵ Ka ghunigiɲtá hɛn dzibil ta i Piyer nda Yuhwana ma tsa hɛga dzra gwada ya, ka nzatá hahɛn hahɛn ka dzra gwada ta ghɛna taɲ. ¹⁶ Ka hɛn mantsa: «Waka mu dza'a magay nda na mnduha na na? Wana nda sna inda mnduha ma Ursalima kahwathwata kazlay: Hahɛn ta magatá tsa mazɛmzɛm ya kɛ'a, laviɲ a amu ta waday guli wa. ¹⁷ Kada kwala na skwi na ta tuta katakata da mnduha ná, dvanaghamadva ta hɛn, yaha hɛn walglanta gwada ta tsa Yesu ya dɛr na wa,» ka hɛn.

¹⁸ Ka hgɛgladamtá hɛn ta i Piyer, ka davanaghata hɛn. Ka hɛn mantsa: «Yaha kuni walglanta gwadaɲtá gwada ta Yesu, dɛr ka tagha skwi na mnduha nda hgani,» ka hɛn nda hɛn. ¹⁹ Ama ka i Piyer nda Yuhwana mantsa: «Mal sna naghuni ka zlaɲta na Lazglafta skwi ta raku re, ari mal sna na Lazglafta a na? Tsawa tsa kaghuni ka ghɛna ghuni ta gumani. ²⁰ Aɲni ta ɲni, laviɲ a aɲni ta hafta wi kul had ta gwada ta ghɛna skwi ya nghan aɲni nda ira ɲni, nda ya snaɲ aɲni nda

---

* **4:11** Ngha ta Zabura 118:22.

sləmənja ηni wu,» ka həŋ. ²¹ Ka dvəglanaghatá tsa mnduha ya ta həŋ ka zliŋtá həŋ, had skwi mutsaf həŋ præk ka hamtá həŋ ta ghənja skwi maga həŋ wa. ²² Tsa mndu mbanaf lu nda mazəmzəm ya ná, ta malay imani ta fwad mbsak.

Du'a gwal zlgħay nda ηuduf

²³ Tahula zliŋtá i Piyer nda Yuhwana, ka sli'aftá həŋ ka laghu slanaghatá graha taŋ ma ghuḅa taŋ. Ka rusanaf t́a həŋ ta inda skwi mnana la mali ta ghənja gwal dra skwi ηa Lazglafta, nda la galata mndu, ta həŋ. ²⁴ Na snaŋta tsahaya ta tsa skwi ya rusanaf lu ta həŋ ya, ka gwaftá həŋ ta wi ka maga du'a da Lazglafta. Ka həŋ mantsa: «Mghama ḁa, kagha ta zlaganaptá luwa nda hadik, nda drəf, nda inda skwiha ma həŋ. ²⁵ Kagha ta gwadagapta nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa, nda ma wa dzidza ηni Dawuda, vu'a gha kazlay:

“kabgawu ta kəl na mnduha na ka baruvtá vgha? Kabgawu ta kəl həŋ ka ndandanaku ka bətbət?

²⁶ Hbafhba mghamha ta ghənja hadik ta vgha ηa vulu.

Guyafguya gwal nda mbra ta wi ta ghənja Mgham Lazglafta nda ya

ta ghənja Mgham tfanagha tsi ta wi†” kə'a ya.

²⁷ Mantsa ya guli ná, guyaf guya i Hiridus nda Pwanəs Pilat ta wi ma na luwa na kawadaga nda sanlaha ma mndəra mnduha, nda la Isra'ila ta ghənja kwalva gha ya nda ghuḅa, ta nzakway ka Yesu, mndu ya tfanagha ka ta wi. ²⁸ Skwi ya kumaŋ ka, ghada ka ta fata nda mbrakwa gha maga həŋ. ²⁹ Ndanana Mghama ḁa, ngha ka həŋ

† 4:26 Ngha ta Zabura 2:1-2.

ta lma aŋni 6a. Vlanɣvla ta mbraku ta vu'aha gha ŋa mna gwada gha nda tata us ta iri. ³⁰ Maran mbrakwa gha, mbamba ta gwal kul dughwanaku, maga ta mazəmzəmha, nda mandərmimi nda hga Yesu kwalva gha ya nda ghu6a,» ka həŋ. ³¹ Manda kdakwa taŋ ta ndəbatá tsa dzvu ya, ka ghudzavaftá tsa vli tskava həŋ ya. Ka ndəghaftá həŋ demdem nda Sulkum nda ghu6a, ka mnə həŋ ta gwada Lazglafta nda tata us ta iri.

Dəguyta gwal zlgħay nda ŋuduf ta skwa taŋ

³² Inda tsa gwal zlgħay nda ŋuduf ya, ka skwa turtuk ŋudufa taŋ, ka skwa turtuk ndana taŋ guli. Haď mndu ya ta mnay kazlay: Ŋa da yeya kə'a wa. Tuts ka skwa turtuk skwa taŋ. ³³ Nda kuzla nda kuzla ta gwada gwal ghunay ta gwada ta sli'agapta Mgham Yesu. Ka tfa Lazglafta ta wi ta ghəŋa taŋ demdem. ³⁴ Mataba taŋ, haď ya ta pďata skwa dzvu wa. Tsaw inda gwal nda vwah da həŋ, nda həga da həŋ mataba taŋ ya ná, ta dzawiŋ dzawa həŋ ka hlaktá tseda skwi ya dzawiŋ həŋ ³⁵ ka vlanťá gwal ghunay. Mbaďa lu ka dɣay ŋa inda mndu taďta skwi ya đvan mndu ŋa maga slnani nda tsi. ³⁶ Manda Yusufu, ta nzakway tekwa ka mnda la Levi, ya ya lu ma luwa Kiprus, tsanaf gwal ghunay ta hgani ka Barnabas, manda mnay kazlay, «zwanja ufa vgha» kə'a ya: ³⁷ Ka skwaptá tsatsi ta ŋani vwah, ka klaktá tsedani ka vlanťá gwal ghunay.

5

I Hananiya nda Safira

¹ Mamu sana mndu guli ta hgə lu ka Hananiya nda markwa taŋ Safira. Ka skwaptá hahəŋ ta vwaha taŋ guli. ² Ka dzraftá həŋ nda markwa taŋ, ka difanaghutá tsa tsemi ya, ka klaktá pđakwani, ka vlanťá gwal ghunay. ³ Ka Piyer nda tsi mantša: «Ari Hananiya, kabgawu kəl ká ka zlananťá ŋuđufa gha ta halaway, ka tsakalanatá wi ta Sulkum nda ghuđa, ka difanaghutá tseđa tsa vwah skwap ka ya na? ⁴ Ta kul skwaptá ka ná, ka ŋa gha a nzakwani ra? Tahula skwapta gha guli, ka ŋa gha a tseđani guli ra? Waka ka kurata magatá skwi mandana na? ŋa mnduha a tsakalanata ka ta wi wu, ŋa Lazglafta,» ka'a. ⁵ Na mnata lu ta tsa gwađa ya, ka zləmbatá Hananiya, ka mtuta. Ka hlutá zləŋ ta inda gwal ta snanťá tsa skwi ya. ⁶ Ka sli'aftá duhwalha, ka dahamta, ka klaghata pađamta.

⁷ Tahula luta awa hkən manda pađamta, ka lamə markwa taŋ, sna a tsatsi ta skwi ta slata wa. ⁸ Ka piyer nda tsi mantša: «Ari makwana, mniha mna, mandana na tseđa tsa vwah skwap kuni ya ra?» ka'a. «Anji, mantša ya skwapta ŋni,» ka tsa marakw ya. ⁹ Ka Piyer mantša «Waka kaghuni dzrafta kawadaga ta dzəgha Sulkuma Mgham Lazglafta na? Wya tsa gwal ta pađamťá zə'ala ghuni ya ta watgha, dza'a tsukwaghatá kagha guli,» ka'a. ¹⁰ Gi hadahada, ka zləmbatá tsi ta kəma Piyer ka mtuta. Ta lamə tsa duhwalha ya ná, nda mta. Ka tsukwaghatá həŋ, ka laghwi da pađamta tavata zə'ala taŋ. ¹¹ Ka ksafťá tsi ka zləŋ ta gwal zlghay nda ŋuđuf, nda hamata sanlaha ta snanťá tsa skwi ya.

Mazəməzəmha kavghakavgha

12 Nda ndəgha mazəməzəm nda mandərmimi maga gwal ghunay mataba mnduha. Snusna gwal zlgħay nda nɟuduf ta tskavata kawadaga ma rmaka həga Lazglafta ta hgə lu ka rmaka Salumuɟ. 13 Had sana mndu ta guya vgha nda həɟ wa. Kulam nda va tsa, ta ghubay lu ta həɟ. 14 Ta sgaku nda sga ndəghata zgwana nda mi'aha ta zlgħa Mgham Yesu ta sgavaghata ta ghəɟa taɟ. 15 Ta hlakhla lu ta gwal kul dughwanaku, ka pghatá həɟ ta wa tvi ta kativinɟ nda ya ta pəta, ɟa lanaghata dər sulkuma Piyer yeya tsi ta sanlaha ma həɟ ta labə tsi ta tvi. 16 Nda ndəgha gwal ta gazlakta ma luwaha ta wanaftá Ursalima ta hlakta gwal kul dughwanaku, nda gwal nda kasa da ghwadaka sulkum, ka mbambafta həɟ demdem.

Giri ɟa gwal ghunay

17 Mbadá mali ta ghəɟa gwal dra skwi ɟa Lazglafta, nda gwal tavatani, ta nzakway ka la Sadukiya, ka dra gwal ghunay. 18 Ka sli'aftá həɟ ka hlaftá gwal ghunay, ka pghamtá həɟ ma gamak. 19 Girvidik, ka gwaninɟá duhwala Mgham Lazglafta ta watgha tsa gamak ya ka hliginɟá gwal ghunay mida. 20 Ka'a nda həɟ mantsa: «Lawala da həga Lazglafta ka mna kuni ta gwada ta ghəɟa tsa lfidá hafu ya ɟa mnduha,» ka'a. 21 Ka snatá tsa gwal ghunay ya ta tsa gwada ya ka sli'aftá həɟ bit tgha ka laghwi da həga Lazglafta ka tagha skwi ɟa mnduha hada.

Ka tskavata i mali ta ghəɟa gwal dra skwi ɟa Lazglafta nda gwal tavatani, nda la galata mndu mataba la Yahuda, ɟa dzra gwada. Ka ghunaftá həɟ ta mnduha ɟa dza'a hlagaptá tsa gwal ghunay

ya kay, ma gamak. ²² Ta lagha tsa gwal ghunaf lu ya ná, kudatan had hən ma tsa gamak ya wa. Ka vradaghata hən da mnay ɲa tan. ²³ Ka hən mantsa: «Ta lagha aɲni kay ná, tdetsa nda ha watgha gamak manda va vlani, ta hada tsa gwal ta nghay ya guli ma vla tan. Buts ka ɲni gunatá tgha ná, kudatan, had mndu mida wu,» ka hən. ²⁴ Na snaɲta tan ta tsa gwada ya ná, nda ndarkawa ka i mghama ngha həga Lazglafta nda la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nzata. Snəgla a hən ta skwi ɲa mnay wa. Ka hən mantsa: «Nu ta magaku nda tsa gwal ghunay ya,» ka hən dadawavusta. ²⁵ Tata tsa ndanə ya hən, ka sagha sana mndu da mnay ɲa tan. Ka'a mantsa: «wa'a tsa mnduha si ham kuni ma gamak ya kay ma həga Lazglafta ta tagha skwi ɲa mnduha,» ka'a nda hən.

²⁶ Ka sli'afɲa tsa mali ta ghəɲa gwal ngha həga Lazglafta ya kawadaga nda sludzihani, ɲa hlakta hən. Ka mbraku mbrakwa a hlakta hən ta hən tama wu, kabga ta zləɲay hən ta zləzlartsata mnduha ta hən. ²⁷ Hlakta tan ta hən, ka hladaghatá hən ta hən ta kəma tsa gwal dagaladagala ya. Ka mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta mantsa: ²⁸ «Lmaf a ɲni ta kaghuni ka taghəgəltá skwi ɲa mnduha nda hga tsa mndu ya kay ra? Wana ndanana, tiɲtá kuni ta tagha skwa ghuni ma luwa Ursalima. Ta kumay kuni ta vzaɲnamtá tɲan ma lwi ta gwada ta mtakwa tsa mndu ya,» ka'a nda hən. ²⁹ Ka i Piyer kawadaga nda sanlaha ma gwal ghunay nda tsi mantsa: «Mal sna gwada da Lazglafta ka ya da mnduha. ³⁰ Lazglafta dzidziha mu ta sli'aganaptá Yesu si dza kuni ma zləɲafta ghuni ta udzu ya. ³¹ Tsatsi kapanaf Lazglafta

ka Mgham ka fata nda ga zeghwani, ka mnda mba mndu, ɲa vla tvi ɲa mnduha la Isra'ila ɲa mbəɗanafta taɲ ta nzakwa taɲ, ɲa mutsafta taɲ ta platá dmakwa taɲ. ³² Aɲni, kawadaga nda Sulkum nda ghuɓa, ya ta vlə Lazglafta ɲa gwal ta sna gwadani ya ná, masləmtsəka tsa skwi ya aɲni,» ka həɲ.

³³ Ka kuzlanaftá tsi ta ɲuɗuf ta tsa gwal dagal-adagala ya. Ta kumay həɲ má ta zadanaftá tsa gwal ghunay ya. ³⁴ Ka sli'avata sana la Farisa mataba tskatá mndu, Gamaliyel hgani, mndu ta tagha zlahu ɲa mnduha ya, ta tsatsi ta fa mnduha ta iri. Ka'a mantsa: «Ka labla na mnduha na dzibil,» ka'a. ³⁵ Ka'a nda tsa tskata mnduha ya tama mantsa: «Mnduha la Isra'ila, ɗaswa ka kuni nda skwi dza'a kuni da magay ɲa na mnduha na. ³⁶ Di'ɲaghu a fitikani manda zlagapta sana mndu ta hgə lu ka Tewdas ta mnay kazlay: Had mndu taɓta i'i wu kə'a. Ta magay mnduha ta fwaɗ dərmək ta laghwi mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi, ka gazlatá tsa gwal si ta dza'a mistani ya. Ta had lu tata gwada tida wa. ³⁷ Tahula tsa, ka zlagaptá sana mndu ta fitika vinda hga mnduha, Zudas mnda la Galili. Ka waghata tsi ta ndəghata mnduha mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi guli, ka gazlatá tsa gwal ta laghwi mistani ya. ³⁸ Skwi ya ta mnaghunata yu ndanana tama, ma magan kuni ta sana skwi nda ɲa mnduha na. Ka tsa a nda tsa həɲ ta na skwi na katsi, mamu kdavaktani. ³⁹ Ala, ka sagha da Lazglafta tsi katsi ná, laviɲta a kuni ta ləanata wa. ɗaswa ka kuni nda lmu dza'a kuni lmay nda Lazglafta,» ka'a nda həɲ.

Ka snanata tsa mnduha ya ta tsa gwadani ya.

⁴⁰ Ka hgəgladamtá hən ta tsa gwal ghunay ya da həga, ka dgaptá hən. «Yahayaha kuni walglan̄ta gwadañtá gwada nda hga Yesu,» ka hən nda i Piyer. ⁴¹ Ka sli'aftá tsahaya ka laghwi nda rfu, nda mnay kazlay: Nda ra kuni ka ghuya dan̄wa ta ghəña Yesu, ka Lazglafta nda an̄ni, ka hən. ⁴² Inda fitik tama, zlan̄a a hən ta tagha skwi ŋa mnduha, nda mna gwada ta ghəña Lfida Gwada ta ghəña Yesu Kristi ma həga Lazglafta nda ya ma həga ga mnduha wa.

6

Zabaptá mnduha ndəfán ŋa katan̄tá gwal ghunay

¹ Ma tsa fitik ya, ta sgaku nda sga gwal ta zlglafta. Ka ŋad̄ la Grek ta ghən ta ghəña la Hebru, kabga inda fitika dga skwa zay, ta zazanap zaza lu ta wadgaha tan̄. ² Ka hgaftá tsa gwal ghwan̄pda his ya ta inda gwal zlgħay nda ŋuduf. Ka hən mant̄sa: «Ra a ka zlan̄ata an̄ni ta mna gwada Lazglafta ka laghwi da dga skwa zay wa. ³ Tsaya tama zwanama, mal zabapta ghuni ta mnduha ndəfán mataba ghuni, gwal nda difil ma ghəña tan̄, ka zlan̄an̄ta ŋni ta tsa slna ya ta hən. ⁴ An̄ni ya, ka dihavata ŋni ka maga du'a nda mna gwada Lazglafta,» ka hən. ⁵ Ka zdəganatá tsa gwada ya ta inda mnduha. Ka zabaptá hən ta i Atiyen, ta nzakway ka vərda mnda zlgħay nda ŋuduf, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa ya guli, nda Filip, nda Prukur, nda Nikamur, nda Timan, nda Permenas, nda Nikwala mnda luwa An̄takiya si ta tsu'aftá dina la Yahuda ya. ⁶ Ka hlaktá hən ta hən maranan̄tá gwal ghunay. Ka maganaghatá tsaha

ya guli ta du'a ta ghəŋa taŋ nda fanaghatá dzvu ta həŋ.

⁷ Ka sgavaghatá tuta gwada Lazglafta. Ka sgavaghatá gwal zlgħay nda ŋuduf ma luwa Ursalima. Nda ndəgha gwal dra skwi ŋa Lazglafta katakata ta faftá ghəŋa taŋ ta Yesu guli.

Ksaftá Atiyen

⁸ Ka zdanantá Lazglafta ta huđi ta Atiyen, ka vlanťá mbraku, ka magə tsi ta mazəməzəma nda skwiha ka mandərmimi mataba mnduha. ⁹ Ka sli'avafťá sana mnduha, ka zlərdəwi nda Atiyen. Tsa mnduha ya ná, gwal ta nzakway ma həga tagha skwa la Yahuda həŋ. «Gwal hlap lu ma ga vu'a,» i la Sireŋ, nda la Alegzandri, nda la Silisi, nda la Asiya, həŋ. ¹⁰ Tsaw laviŋ a həŋ ta ŋrapta nda gwada wu, kabga vlanvla Sulkum nda ghuđa ta difil ta Atiyen. ¹¹ Ka barafťá həŋ ta sanlaha ma mnduha, ŋa mnay taŋ kazlay: Nda sna aŋni ta razayni ta i Musa nda Lazglafta kə'a. ¹² Mantsa ya, ka sli'anafťá həŋ ta ghəŋ ta dəmga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu. Tahula tsa, ka valafťá həŋ ta Atiyen, ka ksaghatá da vla tska vgha taŋ. ¹³ Ka hlaftá həŋ ta tsakalawi. Ka həŋ mantsa: «Had na mndu na ta zlanťá raza həga Lazglafta mu nda ghuđa, nda zlahu Musa tani wa. ¹⁴ Nda sna ŋni ta mnayni kazlay: Dza'a dzaβiŋdzaβa tsa Yesu mnda la Nazaret ya ta həga Lazglafta, ka mbədanafťá nzaku ya snu mu mida vlama Musa ya guli kə'a,» ka həŋ. ¹⁵ Ka pghafťá inda tsa gwal ma tsa həga ya ta iri ta Atiyen, ka nghay. Tata nghaynghay həŋ, ka mbədavafťá kumani manda ŋa duhwala Lazglafta.

7

Rusay Atiyen ta gwada Lazglafta

¹ Ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda tsi mantsa: «Tsaw mantsa na skwi ta gwadə lu ta kagha na rki na?» ka'a nda tsi. ² Ka Atiyen mantsa: «Zwanama da nda dadaha da, maranaŋmara Lazglafta dagala ta ghəŋani ta dzidza mu Abraham ta tsa fitika nzakwani ta hadika Mezaputami ya, ma kdə tsi ka laghwɪ da nzata ma luwa Haran. ³ Ka'a nda tsi mantsa: "Zlanzla ta hadika gha, nda la ghuni tani, ka dza'a ka ta hadik ya dza'a maraghata yu*," ka'a. ⁴ Mantsa ya, ka sli'afta tsi ka zlanzla hadika Kaldiya ka laghwɪ da nzata ma luwa Haran. Tahula mtata dani ka sli'afta tsi ka laghwɪ da nzata ma na hadik ta nzaku kaghuni mida gitana na. ⁵ Ma tsa fitik ya, had vli vlan Lazglafta ka ŋani dər ka kwitikw wa. Ama ka tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta na hadik na, ŋa nzakwani ka ŋa gha, nda ya ŋa zivra gha tani kə'a. Ma tsa fitik ya, ta mutsaf a Abraham ta zwan karaku wa. ⁶ Ka'a nda tsi guli mantsa: "Dza'a laghula zivra gha da nzapta ta sana hadik ma mayəm, ŋa dulay lu ta hən, ka ga vu'a ŋa tan hada ka vaku fwad dərɲək. ⁷ I'i dza'a ganap ta iri ta tsa gwal ta dula hən ya guli. Tahula tsa, ŋa sli'afta tan ka saghwɪ da tsəlbu ma ghuvə da ma na vli na†," ka'a. ⁸ Ka dzrafta Lazglafta ta wi nda Abraham. Tsiŋta fafaɖ, na ŋizla tsa dzratawi ya. Tsaya kəl Abraham ka tsanata fafaɖ zwanani Izak baɖu matghasa

* **7:3** Ngha ta Zlrafta 12:1. † **7:7** Ngha ta Zlrafta 15:13-14 nda Sabi 3:12.

fitik manda yagata. Mantsa ya Isiyaku, ka tsanatá tsi ta ɲa Yakubu. Yakubu guli, ka ɗatsanatá tsi ta ɲa zwanani ghwanɲɔɗə his, ta nzakway ka dzidziha mu ya.

⁹ «Ka drə dzidziha mu ta Yusufu, ka skwaptá hən. Ka klaghatá lu da ga vu'a ma luwa Masar. Nziya nza tsi, kawadaga Lazglafta nda tsi. ¹⁰ Ka klaptá tsi ma ɗanwani, ka vlanťá dífil ɲa gwada nda Fir'awna ta nzakway ka mghama Masar. Ka zɗəganatá tsi ta tsa mgham ya. Ka fatá mgham ka ɲumna haɗika Masar, ka zwirani kə'a fata guli. ¹¹ Ka slatá maya ta inda haɗika Masar nda ya ta haɗika Kan'ana. Ghuyaɲ ghuya lu katakata. Ka traptá dzidziha mu ta skwi ɲa zanťa. ¹² Ka snanťá Yakubu kazlay, mamu skwa zay ta haɗika Masar kə'a. Ka ghunadaptá tsi ta dzidziha mu nda tanťanťa sɔla tanť. ¹³ Ka ləglap hən nda mahisa sɔla, ka mnananťá Yusufu ta ghənani ta zwanamani. Ka snanťá Fir'awna ta mndəra tanť guli. ¹⁴ Ka tsghaftá Yusufu ta lwi, ɲa hlagaghutá i dani Yakubu nda la ga tanť tani. Ta magay mbsaka tanť ta ndəfáɲ mbsak hutaf mida. ¹⁵ Ka laha Yakubu da luwa Masar. Hada mtuta tsi. Mantsa ya dzidziha mu guli. ¹⁶ Ka hlaftá lu ta mbla tanť ka hlakta da luwa Sikem. Ka papaɗamtá hən hada, ma vli ya skwa Abraham nda tseɗi da zwana Hamur ma luwa Sikem.

¹⁷ «Manda ndusakta tsa fitik ɲa magakwa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta Abraham ya, ka sgavaghatá yavafta mndəra amu ma luwa Masar. ¹⁸ Ka laf sana mgham ta pala ma luwa Masar, sna a tsatsi ta Yusufu wa. ¹⁹ Ka nənɓaptá tsi ta mndəra amu. Ka dulu tsi ta dzidziha mu, ɲa vlata tanť ta zwana tanť tkwe' ɲa rwanatá hən.

²⁰ Ma tsa fitik ya, ka yatá lu ta Musa. Káka nda dínakwani, zdəganazda ta Lazglafta guli. Ka zatá tsi ta tili hkən ta glaku ma həga ga dani. ²¹ Manda kdakwa dadahani ta klafta ka laghwi dīfanata, ka slafta makwa Fir'awna tida ka klaftá tsi ka klaghata glanafta ka zwanani. ²² Mantsa, ka taghanaftá lu ta Musa ta dīfla la Masar, ka nzaku tsi ka mndu ta laviŋtá gwada, nda mbra guli ma slnani. ²³ Ka kumaftá Musa ta dza'a nghanaghatá la taŋ la Isra'ila magafər imani ta fwad mbsak. ²⁴ Ka nghaná tsi ta sana mnda la Masar ta ghuya danwa ŋa sana mnda la Isra'ila. Ka lagha tsi kataná. Ka dzatá tsi ta tsa mnda la Masar ya ŋa play. ²⁵ Ba dza'a nda sna zwanama da kazlay: I'i fa Lazglafta ŋa mbanaftá həŋ kə'a, ka tsatsi si ta ndanay, tsaw sna a hahəŋ wa. ²⁶ Gamahtsimani, ka lagha Musa guyamtá ma lmu ta lmə gwal his mataba la Isra'ila. Si ka kumə tsi ta dzranaftá həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: "Graha da! La zwanama kuni ná, kabgawu ta kəl kuni ka lmu na?" ka'a. ²⁷ Ka tsa mndu ta zbaftá zwanamani nda lmu ya sliŋwidiná Musa mantsa: "Wa ta faghamta ka mghama ŋni ŋa tsa guma ta aŋni na?" ²⁸ Ari ta kumay ka ta dzihata manda tsa dzata gha ta mnda la Masar dahawu ya a kay na?" ka'a nda tsi. ²⁹ Na snaŋtá Musa ta tsa gwada ya, ka hwayaftá tsi ka laghwi ta hadika Madiyan. Ka yayatá tsi ta zwana zgwana his hada.

³⁰ «Tahula zatani ta vaku fwad mbsak hada, ka maranaŋtá duhwala Lazglafta ta ghəŋani ma vu ta mubuk ma mtak tavata ghwá Sinay. ³¹ Ka tsutá Musa ka nghay, nghər tsi ta tsa skwi ya. Ka

gavadaghatá tsi ɲa tsəmanavata. Ta gavadaghatá tsi, ka sɲaɲtá tsi ta lwa Mgham Lazglafta. Ka'a mantša: ³² “T'i Lazglafta dzidzíha gha, ta nzakway ka Lazglafta Abraham, nda Izak, nda Yakubu ya, ka'a. Ka ghudzaku Musa ta ghudzaku da zləŋ, Walglaŋ a ta nghanay wa. ³³ Ka Mgham Lazglafta nda tsi mantša: Hlaphla ta ɓaɓah ma səla gha, kabga na vli slada ka na ná, haɗik nda ghuɓa ya. ³⁴ Nghanap nghanay yu ta ghuya ɗaŋwa ɲa mnduha ɗa ta ghuyə lu ma haɗika Masar. Snidigha sna ɲaɗa ghəŋa taŋ, kəl yu ka saha da hlaptá həŋ mida. Ndanana na, sawi ka ghuna yu ta kagha da luwa Masar,†” ka'a nda tsi.

³⁵ «Va tsa Musa si vziŋ la Isra'ila kazlay, wa ta famtá kagha ka mgham, ɲa tsa guma ta ghəŋa aŋni na? kə'a ya kay, va tsa tsatsi ya ghunaf Lazglafta ɲa nzakay ka mgham, ɲa mbanaf tá mnduhani. Nda ma wa duhwala Lazglafta nghanay Musa ma vu ta mubuk ya, mnanata Lazglafta ta tsa gwada ya ta Musa. ³⁶ Tsa Musa ya ta hlagaptá zwana la Isra'ila, nda maga mazəmzəm nda skwa ndərmimay ma haɗika Masar, nda ya ma drəfa Dva, nda ya ma mtak, ka zatá həŋ ta vaku fwad mbsak ta tvi ma mtak. ³⁷ Tsa Musa ya ta mnay nda zwana la Isra'ila guli kazlay: Dza'a ghungaghunaghuna Lazglafta ta sana anabi manda va i'i ta nzakway mataba mndəra ghuni§ ya kə'a. ³⁸ Ma fitika tsakavata zwana la Isra'ila ma zivak, tsa Musa ya ta nzakway ma takataka dzidzíha mu, nda duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi, ta ghwa Sinay ya. Hada

† **7:34** Aya 27-34: Nghanay ta Sabi 2:14—3:10. § **7:37** Nghanay ta Vrafta ta Zlahu 18:15.

tsu'amaftha tsi ta gwađa hafu ka klamakta. ³⁹ Ka kwalaghutá dzidzíha mu ta snanata, ka vziŋtá həŋ, ka kuma vru da Masar. ⁴⁰ “Magaŋnafmaga ta Lazglafta ŋa mbada ta kəma ŋni, kabga sna a ŋni ta skwi ta slanaghatá* nana Musa ta hlaganapta ma Masar na wu,” ka həŋ nda Haruna. ⁴¹ Mantsa fitik ya, ka tsaftá həŋ ta skwi manda zwanja sla ka pla ghəŋ ŋani, ka skalu ŋa skwi ya tsaf hahəŋ nda dzva taŋ. ⁴² Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta həŋ, ka zliŋtá həŋ ŋa tsəlbú ŋa tekwatsaha ta luwa manda ya nda vinda ma deftera la anabi ta mnay kazlay: Ari la Isra'ila, ŋa đá plihata kuni ta ghəŋ ma zata ghuni ta vaku fwad mbsak ma mtak ya ra? ⁴³ Ŋa đa a wa. Ŋa həga tumpula Mulku, nda fwata tekwatsa Refaŋ hlaf kuni ka pghata ka Lazglafta ghuni a tsi kay ra. Tsaya dza'a kəl yu ka hlaftá kaghuni ka tsughwadaghunaptá hadika Babila†, ka'a.

⁴⁴ «Ma nzakwa dzidzíha mu ma mtak ná, mamu si həga tumpul pgham lu ta huzla dzratawi nda Lazglafta mida, da həŋ. Manda va ya mnanaf Lazglafta ta Musa ŋa magaftani ya, ka magaftá tsi manda va ya nghan tsi. ⁴⁵ Tahula tsa, ka zlglaftá dzidzíha mu guli da dadaha taŋ. Ka pghaftá Dzesuwa ta həŋ ka hładamta da tsa hadik ghzlafta Lazglafta ta mnduha mida ta kəma taŋ ya, kawadaga nda tsa həga tumpul ya. Ka nzaku tsi ha ka sagha ta fitika Dawuda. ⁴⁶ Tsatsi zdanəŋ Lazglafta ta hudī, ka đawanťá da Lazglafta ŋa vlanťá tvi, ŋa banaftá həga nda ghuđa, ta tsatsi

* **7:40** Ngha ta Sabi 32:1, 23. † **7:43** Ngha ta Amus 5:25-27.

Lazglafta Yakubu. ⁴⁷ Nziya nza tsi tama, Salumun ta baftá tsa həga ya. ⁴⁸ Tsaw had Lazglafta ta luwa ta nzaku ma həga baf mnda səla manda va ya mna Anabi kazlay:

⁴⁹ Ta luwa vla nzakwa dá,
vla fa səla dá ya guli ná, hadik ya.
Mndəra wati həga ya dza'a kuni bidifta na?
Wati vli ya prək ka lama dá dida na?

⁵⁰ I'i a ta magaftá tsa skwiha ya ra kə'a ya†.»

⁵¹ Ka Atiyen guli mantša: «Kaghuni ná, tən̄təŋa ghəŋa ghuni. Ta hgə Lazglafta ta kaghuni ná, duduzla ka kuni nzata, va a kuni ta sna gwada da Sulkum nda ghuḅa manda va tsa nzakwa dzidziha ghuni ya wa. ⁵² Wati ma anabi ya kul ganaptá dzidziha ghuni ta iri na? Ta pslapsla həŋ ta gwal ya ta mna gwada ta ghəŋa mndu ta nzakway tdukwa. Ta na fitik na guli, ka skwaptá kaghuni ta tsa mndu tdukwa ya ka dzata. ⁵³ Kaghuni ka ghəŋa ghuni ta tsu'aftá zlahu nda ma dzva duhwala Lazglafta, ka kwalaghutá kuni ta snatá tsa zlahu ya guli,» ka'a.

Mtakwa Atiyen

⁵⁴ Na snay tan̄ ta tsa gwada ya, ka sli'avafá həŋ manda binzaun̄ ta ghəŋa Atiyen, ka hi'idə həŋ ta dzvu ka wuslikay. ⁵⁵ Ama ka nghadaftá Atiyen, mndu ya nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa, ta luwa. Ka nghan̄tá tsi ta glakwa Lazglafta nda Yesu ta sladu nda ga zeghwa Lazglafta. ⁵⁶ Ka'a nda həŋ kay guli mantša: «Wana nda ngha yu ta gunatá luwa. Wa'a Zwan̄a mndu ta sladu nda ga zeghwa Lazglafta,» ka'a. ⁵⁷ Ka hlaftá həŋ ta wi katakata, ka dzadzamtá dzvu ma sləmən̄, ka

---

† 7:50 Ngha ta Isaya 66:1-2.

vavalaftá hən̄ tida. ⁵⁸ Ka tsəhaftá hən̄ ka klaghata tahula luwa, ka zlərtsay nda pala ŋa dzata. Ka pghatá la ka masləmtsəka tsa skwi ya ta lguta tan̄ da sana galaḅay, Sawulu hgani. ⁵⁹ Ta zlərtsə hən̄ ta Atiyen nda pala ya, ta magə tsatsi ta du'a da Lazglafta. Ka'a mantsa: «Mgham Yesu, tsu'a ta hafa ḁa,» ka'a. ⁶⁰ Ka tsəlḅatá tsi, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantsa: «Mghama ḁa, ma mbədanaf ka ta hən̄ ta na dmaku na,» ka'a. Tahula mnatani ta tsaya, ka sabə hafu sref mida.

8

¹ Ka zdəganatá tsa dzatá Atiyen ya ta Sawulu.

Zlraftá ghuya dan̄wa ŋa gwal zlghay nda ŋuduf

Baḁu tsa fitik ya zlrafta ghuya dan̄wa katakata ta slanaghatá gwal zlghay nda ŋuduf ma luwa Ursalima. Ka gazlaghutá inda gwal zlghay nda ŋuduf da sana vliha ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Samari. Gwal ghunay yeya ta pḁata hada. ² Mamu sana mnduha ta zləŋa Lazglafta, ka padamtá hən̄ ta Atiyen, ka tawamtá hən̄ katakata.

³ Ŋa Sawulu ya tani, kuma zadənanatá gwal zlghay nda ŋuduf ŋani. Ka dza'a tsi da həga da həga kasa zgwana nda mi'aha, ka pgha hən̄ da gamak.

Mnay Filip ta Lfida Gwada ma luwa Samari

⁴ Tsa gwal ta gazlaghuta ya ná, ra luwa ŋa tan̄ ta magay ka mna gwada ta ghəŋa Lfida Gwada. ⁵ Ka laha Filip da luwa Samari, ka mnə tsi ta gwada ta Kristi ŋa mnduha hada. ⁶ Zdəganazḁa tsa gwada ta mnə Filip ya ta hən̄. Tets ka skwa turtuk ndəghata dəmgá ta sna tsa gwada ta mnə tsi ya, nda ya ta ngha tsa mazənzəmhá ta maga tsi ya

guli, ⁷ kabga ta sli'agapsli'a ghwadaka sulkumha nda dza lili ma ndəghata mnduha. Nda ndəgha gwal nda raghwa, nda gwal matavaghu səla tanj ta mbambafta. ⁸ Tsaya tama, ma rfu tsa luwa ya katakata.

⁹ Tsaw mamu sana mndu ta hgu lu ka Simuŋ ma tsa luwa ya. Nda kďa fitikani ma tsa luwa ya ta ksa slna nda zava. Ta zləŋ nda zləŋa mnduha ma luwa Samari. Ka mndu dagala klafta tsi ta ghəŋani. ¹⁰ Nda zwani tani, nda galata mnduha tani demdem, zdəganazďa tsa mndu ya ta həŋ. «Nana mndu na ná, mbrakwa Lazglafta ya ta hgə lu “ka mbraku dagala yeya,”» ka həŋ tazlay. ¹¹ Zdəganazďa tsa mndu ya ta həŋ, kabga nda kďa fitikani ta maganata slna ta həŋ nda tsa zavani ya. ¹² Tahula zlghafta tanj ta tsa gwada Filip ta mnay ŋa tanj ta ghəŋa Mgham Lazglafta, nda ya ta ghəŋa hga Yesu Kristi ya, ka maganafta lu ta batem ta həŋ, nda zgwana tani, nda mi'aha tani. ¹³ Va tsa Simuŋ ya guli, ka zlghafta tsatsi, ka maganafta lu ta batem. Ka ndi'anavatá tsi ta vgha ta Filip, ka nghə tsi ta mandərmimiha nda mazəzməhma ta magə Filip ya, ka ndərmim tsi.

¹⁴ Snaŋta gwal ghunay ta nzakway ma Ursalima kazlay: Zlghafzlgħa gwal ma luwa Samari ta gwada Lazglafta kə'a, ka ghunadaptá həŋ ta i Piyer nda Yuhwana, da həŋ. ¹⁵ Lagha tsahaya da həŋ, ka magə həŋ ta du'a ta ghəŋa tanj, kada mutsafta həŋ ta Sulkum nda ghuďa. ¹⁶ Tsaw si ta sa a Sulkum nda ghuďa ta ghəŋa ya dər ka turtuk ma həŋ wa. Batem kwenkwen yeya maganaf lu ta həŋ ma hga Mgham Yesu. ¹⁷ Lagha i Piyer nda Yuhwana ka fanaghatá dzvu ta həŋ, ka mutsaftá həŋ ta Sulkum

nda ghuḅa. ¹⁸ Na nghay Simuᅇ ta tsa vla Sulkum nda ghuḅa ᅇa mnduha ma fanaghata gwal ghunay ta dzvu ta hᅇᅇ ya, ka klaftá tsi ta tsemi ka vlay ᅇa taᅇ. ¹⁹ Ka'a mantsa: «Vlihawavla ta tsa mbraku ya ta i'i guli, ᅇa mutsafta mndu dza'a fanaghata i'i guli ta dzvu, ta Sulkum nda ghuḅa,» ka'a nda hᅇᅇ. ²⁰ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ka zaḁa tsemi gha nda kagha tani, ka si nda tsemi ta mutsa lu ta skwa mbalay da Lazglafta ka ka ta gray ya. ²¹ Haḁ ᅇa gha ma na skwi na wu, haḁ ima gha mida guli wu, kabga slada a ᅇuḁufa gha dar ta kᅇma Lazglafta wa. ²² Vziᅇvza ta tsa ghwaḁaka ndana gha ya, ka ḁawa ka da Mgham ta plighistani ta dmakwa tsa ndanagha ya, ka dza'a magaku tsi. ²³ Ta nghadaptá yu ná, ksuxsa ghwaḁaka skwi ta kagha, ma gamaka dmaku ka,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka tsa Simuᅇ ya nda hᅇᅇ mantsa: «Kḁḁkwakḁḁ, magawa vᅇḁḁ kaghuni ta du'a ta ghᅇᅇa ḁa, kada kwala tsa skwiha mna kuni ya da slidighata,» ka'a. ²⁵ Tahula mnaᅇta taᅇ ta gwaḁa ta ghᅇᅇa Yesu Kristi nda gwaḁani tani, ka vraghatá hᅇᅇ da luwa Uرسالima ka dza'a nda mna gwaḁa ma ndᅇghata sana luwaha ta haḁika Samari.

Filip nda mnda luwa Itiyupi

²⁶ Ka duhwala Lazglafta nda Filip mantsa: «Sli'afslia ka dza'a ka nda Sud, ka dza'a ka da tsa vli ta saha ma Uرسالima ᅇa dza'a da luwa Gaza ya, ya ka mtak tsa vli ya,» ka'a. ²⁷ Ka sli'aftá tsi ka laghwi. Tsaw mamu sana mnda la Itiyupi si ta laghwi da maga du'a da Lazglafta ma luwa Uرسالima. Tsa mndu ya ná, ka kuḁitik nzakwani. Mndu dagala ya ma slna, ma dzvani inda gadghᅇla

sana marakw, Kandes hga tsa marakw ya ta nza-kway ka Mghama la Itiyupi. ²⁸ Ta vru tsi dza-ghani, ka nzamtá tsi ma mwata plisani, ka dza'a nda dzaᅇa deftera anabi Isaya. ²⁹ «Gavadaghagava tavata ya mwata plis ya,» ka Sulkum nda Filip. ³⁰ Ka ndadaghatá Filip. Ta snə tsi ná, ta dzaᅇa deftera anabi Isaya tsa mnda la Itiyupi ya. Ka'a nda tsi mantša: «Nda sna ka ta na skwi ta dzaᅇ ka na ra?» ka'a. ³¹ Ka tsa mndu ya mantša: «Waka yu dza'a snaᅇta ka mndif a mndu na?» ka'a zlgħaftá wani. Ka hgadaftá tsi ta Filip nzanavata. ³² Wya tsa vli ta dzaᅇ tsi ya:

«Manda kla tuwak da vla hnay klagħata lu.

Manda nzatá nzakwa zwaᅇa tuwak kul had ta gwadafta ta kwitsə lu ta swidani ya

kə'a nzata, pslaf a ta wani wa.

³³ Ma hanaganatani ta ghəᅇani, ka tsanagħatá lu ta guma,

ka dzata. Had mndu dza'a kulanᅇta mndəra taᅇ wu, kabga zadanažada ta hafani ta ghəᅇa hadik*,» ka'a.

³⁴ Ka tsa mnda la Itiyupi ya dawəᅇta da Filip mantša: «Kdəkkdək, mnihamna ka ta ghəᅇa wa ta gwada na anabi na ta na gwada na! Ta ghəᅇa ghəᅇani re, ari ta ghəᅇa sana mnda a na?» ka'a.

³⁵ Ka zlraftá Filip ta gwada ta ghəᅇa tsa vli dzaᅇaf tsi ya, ka mnanəᅇta tsi ta Lfida Gwada ta ghəᅇa Yesu. ³⁶ Tata mbada həᅇ ta tvi, ka lagħa həᅇ slafta ta imi ma ghwa. Ka tsa mnda la Itiyupi ya nda tsi mantša: «Ya wana imi na ní, nu dza'a pyafta magadiftá batem na?» ka'a. [³⁷ «Ka zlgħafzlgħa ka

* **8:33** Aya 32-33: Ngha ta Isaya 53:7-8.

nda ɲudufa gha, ta magaku,» ka Filip. «Mantsa nza-kwani, zlg hafz lgha yu nda ɲudufa da kazlay: Yesu Kristi na, Zwanja Lazglafta ya ka'a,» ka tsa mndu ya nda tsi.] ³⁸ Ka sladanata tsi ta tsa mwata plisani ya. Ka saha haɲ nda Filip mida ka lamə haɲ da imi, ka maganafta Filip ta batem. ³⁹ Manda kɔakwa taɲ ta sabi ma tsa imi ya, ka klaghatá Sulkuma Mgham Lazglafta ta filip, gi kuɔataɲ nghəgla a tsa mnda la Itiyupi ya wa. Ka kɔa tsatsi ta ksa tvani, ka dza'a nda rfu. ⁴⁰ Ka zlagapta Filip ma luwa Azutu. Ka ra tsi ta luwaha ka dza'a nda mna Lfida Gwada, ka laghwi trezekw da luwa Sezare.

9

Hgafɔta Yesu ta Sawulu

¹ Ma tsa fitik ya, zlanava a Sawulu ta ghuyanapta danwa nda rwanata duhwalha Mgham Yesu wa. Ka sli'afɔta tsi ka lagha slanaghatá la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, ² ɲa dawafɔta delewer ɲa dza'ani vɔantá la maliha ma həga tagha skwa la Yahuda ma luwa Damas. Tsa delewer ya dza'a vɔantá tvi, ka slanaghasla tsi ta gwal zlg hay nda ɲuduf hada, ɲa kasaftani ta haɲ ka hlakta da luwa Ursalima. ³ Tata mbada haɲ ta tvi, ndusadagha ndusa haɲ nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadak wanafta Sawulu. ⁴ Ka zləmbagatá tsi ta hadik, ka snə tsi ta sana lwi ta hɔay, ka'a mantsa: «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ɲa da na?» ka'a. ⁵ «Wa kagha ní Mghama da?» Ka Sawulu nda tsi. «I'i Yesu ta gə ka tiri ɲa da yeya, ⁶ Sli'afsl'i'a gha, ka dza'a ka da huda luwa Damas. Hada dza'a mnaghata lu ta

skwi ɲa magay gha,» ka'a nda tsi. ⁷ Ndandrakawa, ka tsa gwal ta pɣha Sawulu ya nzata. Nda sna hən ta lwi mndani, ama ngha a hən ta tsa mndu ta gwada ya wa. ⁸ Ka sli'afɥa Sawulu ta hadik. Kə'a ka ngha yu ta vli kə'a, ngha a ta vli wa. Ka ksafɥa lu ta dzvu ka klaghata da luwa Damas. ⁹ Ka zata tsi ta fitik hkən, ngha a ta vli wu, zaɲ a ta skwi wu, saɲ a ta imi guli wa.

¹⁰ Tsaw ma tsa Damas ya, mamu sana mndu zlgɥay nda ɲuduf ta hgə lu ka Hananiya. Ka Mgham Yesu nda tsi manda skwi ma suni mantɥa: «Hananiya!» ka'a. «Wana yu Mghama da,» ka Hananiya. ¹¹ «Sli'afɥli'a ka dza'a ka ta tvi, ta tsa tvi ta hgə lu ka tvi nda ga zeghwɥi ya, ka dawantɥa ka ta sana mnda la Tarsus, ta hgə lu ka Sawulu, wa'a ma həga ga Yuda ya. ¹² Ya wa'a ta maga du'a ndanana. Ka nghanɥá tsi manda skwi ma suni ta sana mndu ta hgə lu ka Hananiya ta lami ka fa dzvu ta ghənani, kada nghəglanɥa tsi ta vli,» ka'a nda tsi. ¹³ Ka Hananiya mantɥa: «Mghama da, nda ndəgha mnduha ta mnihatá gwada ta ghəɲa tsa mndu ya, ka rusiftá hən ta inda ghwadaka skwi magana tsi ta mnduha gha ma Ursalima. ¹⁴ Ka sagha tsi da hadna nda mbraku ya mutsaf tsi da maliha ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, ɲa kasa inda gwal ta hganɥá hga gha,» ka'a. ¹⁵ Ka Mgham Yesu nda tsi mantɥa: «La! I'i ta zbaptá tsa mndu ya ɲa ghunay da, ɲa mnananɥá hga da ta sanlaha ma mnduha, nda ya ɲa mghamha, mantɥa ya guli ɲa mnduha la Isra'ila. ¹⁶ Dza'a marananɥamara i'i ka ghəɲa da, ta inda ghuya danwa ya tkwe' dza'a tsi ghuyay ta ghəɲa hga da,» ka'a.

¹⁷ Ka sli'aftá Hananiya tama ka laghwi. Ka lamə tsi da tsa həga ya. Ka fanaghatá tsi ta dzvu ta Sawulu. Ka'a nda tsi mantša: «Sawulu! Zwanjama da ka. Tsa Mgham Yesu ta maragħantá ghəjani ta tvi ya, ta ghunidikta ɲa nghəglanɲa gha ta vli, nda ya ɲa ndəghagħafta nda Sulkum nda ghuḅa,» ka'a. ¹⁸ Ka gi sli'agata skwiha manda ɲulanɲ manda ɲulanɲ ta ira Sawulu, ka nghəglanɲá tsi ta vli. Ka sli'aftá tsi, ka maganaftá lu ta batem. ¹⁹ Ka zutá tsi ta skwa zay, ka vravaktá mbrakwani.

Zrafta Sawulu ta mna Lfida Gwada ma luwa Damas

Ka nzdavata tsi tsəbakw fitik kawadaga nda gwal zlgħay nda ɲuduf ma Damas. ²⁰ Ka gi sli'aftá tsi ka mnay ma həga tagħa skwa la Yahuda, ka'a mantša: «Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya,» ka'a. ²¹ Ka ndərmim inda gwal ta snay nda ndərmima. Ka həj mantša: «Nana mndu na a ta ganaptá iri katakata ta gwal ta hga hga Yesu ma luwa Ursalima kay ra? Sagħa da kasa həj ɲa hlanɲá la mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta a tsi kay ra?» ka həj. ²² Ka gdavata Sawulu ka mnay: «Yesu ná, Kristi ya,» ka'a. Ka kəbanaftá tsi ta la Yahuda ta nzakway ma luwa Damas. Sna a həj ta skwi ɲa zlgħanaftawi wa.

²³ Labla fitik mida tama, ka dzraftá la Yahuda ta wi ɲa zba dzatá Sawulu. ²⁴ Ka nzatá həj ta watgha luwa nda rvidik tani, nda fitik tani ka dakwatsay ɲa dzata. Ka slramtá tsa skwi dzraf həj ya da sləməja Sawulu. ²⁵ Ta sana rvidik tama, ka famtá gwal zlgħay nda ɲuduf ta Sawulu ma gwadzegwer ka tsghiginɲa nda ta ghurum ta muhula luwa.

Nzakwa Sawulu ma luwa Ursalima

²⁶ Bhadaghatani da luwa Ursalima, ka zbə tsi ta guyaftá vgha nda gwal zlg hay nda ɲuduf. Ka zləŋə həŋ nda zləŋa, kabga graf a həŋ kazlay, vərda mnda zlg hay nda ɲuduf ya kə'a wa. ²⁷ Ama ka klaftá Barnabas, ka pghadaghata slanaghatá gwal ghunay. Ka rusanaftá Barnabas ta həŋ ka Sawulu nghanťá Mgham Yesu ma tvi, nda ya ka Mgham Yesu gwadganata. Rusanafha ta həŋ guli, kinawu ka Sawulu fatá ghəŋani ka mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma luwa Damas. ²⁸ Daga bađu tsa ya, ka ksafťá tsi ta nzaku nda həŋ. Ta labla həŋ, ta vrakvra həŋ ta mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma Ursalima. ²⁹ Ta gwadgana gwada ta la Yahuda nda sna ta gwada Grek, ta zlərday ta gwadaha nda həŋ. Ɗa taŋ tani, zba htsinani ɲa dzata ɲa taŋ. ³⁰ Snaŋta zwanama, ka pghaghatá həŋ da luwa Sezare. Hada, ka ghunaghatá həŋ da luwa Tarsus.

³¹ Ma tsa fitik ya, lefdekw nzata nzakwa guyatá ghəŋa gwal zlg hay nda ɲuduf ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Galili, nda ya ta hadika Samari. Ta mbray həŋ ta vgha ka nzaku nda hanatá ghəŋ mista Mgham Yesu. Ta sgaku nda sga həŋ nda zdakatahuda Sulkum nda ghuđa.

Mbanafta Piyer ta Ayniya

³² Piyer ya ná, ra inda vli ka naghanaghatá gwal zlg hay nda ɲuduf ɲani. Ma sana fitik, ka laha tsi nghanaghatá gwal zlg hay nda ɲuduf ma luwa Lida. ³³ Ka slaftá tsi sana mndu ta hgə lu ka Ayniya ta hani ta ghzləŋ. Ma tghasa vakwani tsa manda raghwatani. ³⁴ Ka Piyer nda tsi mantša: «Ayniya!

Yesu Kristi ta mba kagha. Sli'afslí'a ka payanata ka ta ghzləŋa gha,» ka'a. Ka gi sli'aftá Ayniya. ³⁵ Nghan̄ta inda gwal ma luwa Lida, nda gwal ma daʔi ma luwa Siruŋ ta tsa mndu ya ná, ka zlghaftá həŋ ta Mgham Yesu.

Vranamta Piyer ta hafu ma Tabita

³⁶ Mamu sana marakw ma luwa Yafa ta hgə lu ka Tabita mataba gwal zlghay nda ŋuduf. Tsaya «Durkas» nda gwada Grek, manda mnay kazlay: Madva kə'a ya. Dagala ŋerma skwi maga tsi, ta katay ta gwal ka pdu. ³⁷ Ma tsa fitikha ya, ka ksafťá daŋwa ka mtutá tsi. Tahula mbazata, ka klaftá lu ka famta ma dzuguvi ta ghəŋa sana həga. ³⁸ Tsaw ndusa tsa luwa Yafa ya nda luwa Lida. Ka snaŋťá tsa gwal zlghay nda ŋuduf ma Yafa ya kazlay, wa'a Piyer ma luwa Lida kə'a. Ka ghunadaptá həŋ ta mnduha his da tsi. Ka həŋ nda Piyer mantša: «Kdəkkdək sawi misimmisim da aŋni,» ka həŋ. ³⁹ Ka sli'aftá Piyer ka labə kawadaga nda tsa mnduha ya. Manda ʔhadaghatani, ka kladaftá lu da tsa dzuguvi ta ghəŋa sana həga ya. Ka sli'aftá inda mi'a wadgu wamta ka taw, ka maray ŋani ta lgut nda dzampa ya maganaf Tabita ta həŋ ma nzakwani ta nda iri. ⁴⁰ Ka Piyer nda inda mndu ma həga mantša: «Labwala la dzibil,» ka'a. Ka saghu həŋ. Tahula tsa, ka tsəlbatá Piyer ka maga du'a. Ka mbəđavatá tsi tvə mbli. Ka'a mantša: «Tabita, Sli'afslí'a!» ka'a. Ka gunanťá Tabita ta iri. Nghan̄tani ta Piyer, ka sli'avatá tsi ka nzata nda nza. ⁴¹ Ka ŋanatá Piyer ta dzvu, ka sli'anafta ka sladata. Ka hgadamťá tsi ta gwal zlghay nda ŋuduf, nda tsa la wadguha ya, ka marananťá həŋ

ta nzakwani nda hafu. ⁴² Ka snanaghatá tsi ta inda gwal ma Yafa. Ka zlghaftá ndəghata mnduha ta Mgham Yesu. ⁴³ Ka nzatá Piyer ka nzdavata ma Yafa ga sana mnda k6a huta, Simuŋ hgani.

10

Maravata duhwala Lazglafta da Kwarney

¹ Mamu sana mndu ta hgə lu ka Kwarney ma luwa Sezare. Tsatsi mali ta ghəŋa sana ghu6a la sludza la Ruma ta hgə lu ka «ghu6a la Italiya.» ² Nərma mndu tsa mndu ya nda gwal ga taŋ tani. Ta zləŋay ta Lazglafta, dagala mnduha la Yahuda mbaha tsi. Ta magay ta du'a da Lazglafta inda fitik. ³ Ma sana fitik ta nzemndi hkən tama, ka slanaghatá sana mazəməzəm. Ka nghanťá tsi ta duhwala Lazglafta ta lamə da həga ga taŋ ka hganťa. «Kwarney!» ka'a nda tsi. ⁴ Ka nghə tsi ta tsa duhwala Lazglafta ya nda zləŋ nda zləŋ. Ka'a mantsa: «Nya ní Mghama ɗa!» ka'a. «Bhadaf6ha tsa maga du'a ta magə ka ya, nda tsa mbaha mnduha ta mbah ka ya da Lazglafta, kəl tsi ka havapta ka kagha. ⁵ Ghuna nda va nana ta mnduha da luwa Yafa da mnanatá Simuŋ ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi. ⁶ Ya wa'a ga sana mnda k6a huta Simuŋ hgani tawa drəf hga taŋ ya,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ⁷ Na gi laghwa tsa duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi ya, ka hgaftá tsi ta kwalvahani his nda nərma sludzani turtuk ta ksanatá slna manda ghalya. ⁸ Tahula rusanaftani ta həŋ ta inda tsa skwi ta luta ya, ka ghunaghatá tsi ta həŋ da luwa Yafa.

Mnananťa Sulkum nda ghu6a ta gwada ta Piyer

⁹ Gamahtsimani ta labə tsa mnduha ya ta tvi, ndusa həŋ ka lamə da tsa luwa Yafa ya, ka laf Piyer ta dədəmatá ghəŋa həga da maga du'a. Ta ghwan a fitik ma ghəŋ nda tsaya wa. ¹⁰ Ka kuzlanaftá maya ta Piyer, ta kumay ma ta skwi ŋa zay. Tata də nda da lu ta skwi zay ŋani. Ka slanaghatá sana mazəmə. ¹¹ Ka nghə tsi ta gunata luwa, ka saha sana skwi manda gatá gwada habuŋ lu ta wani ta wani, ka saha ta hadik. ¹² Inda nimtak fwaď səla mistani, nda skwiha ta mbaďa nda huďi ta hadik, nda zarakha tani mida. ¹³ «Sli'afslí'a gha Piyer ka hana ka, ka za ka,» ka sana lwi gwadganata. ¹⁴ Ka Piyer mantša: «Va a yu Mghama da wa. Had skwa mbida nda skwi kul raku ka zay ta kdə walaŋta lami da wa da wu,» ka'a. ¹⁵ «Ka nda ra tsa skwi ya ka zay ka Lazglafta ya ná, ma nghə kagha ka skwi kul raku ka zay,» ka tsa lwi ya ka mahis nda tsi. ¹⁶ Hkən vranaftani mantša ya, ka vriŋtá tsi ta tsa skwi ya ta luwa.

¹⁷ «Nu mndəra tsaya ma skwi tama,» ka Piyer ta ndana klatá ghəŋa tsa mazəmə ta slanaghata ya, nda bhadaghata tsa gwal ghunaf Kwarney ya ta watgha manda kdakwa taŋ ta dawantá vla həga la Simuŋ. ¹⁸ «Hadna ta nzakwa Simuŋ ta hgə lu ka Piyer ya ra?» Ka həŋ gwadata nda lwi kuzlahkuzlah. ¹⁹ Tata ndana skwi ta ghəŋa tsa mazəmə ya Piyer kay ná, «Wya mnduha hkən ta psa kagha, ²⁰ sli'afslí'a ka laha ka, ŋa dza'a gha kawadaga nda həŋ. Yaha ka da dga ghəŋ, kabga i'i ta ghunagaghatá həŋ,» ka Sulkum nda ghuəa nda tsi. ²¹ Ka sli'aftá Piyer ka saha slanaghatá tsa mnduha ya. «Wana yu, i'i tsa mndu ta psə

kuni ya. Nya ta klagaghunaghata na?» ka'a nda hən. ²² «Kwarney ka mali ta ghəŋa ghuḅa sludzi, ta nzakway ka nərma mndu, ta zləŋa Lazglafta, ta ghubu inda la Yahuda ya ta ghunaŋnakta. Duhwala Lazglafta ta mnanata ŋa hgadaptá kagha da taŋ ŋa sna skwi dza'a ka mnanata,» ka hən nda tsi. ²³ Ka hladamtá Piyer ta hən, ka hanə hən hada.

Sli'afta Piyer ka laghwi da Kwarney

Gamahtsimani, ka sli'aftá tsi ka laghu mista taŋ. Ka sli'aftá sanlaha ma zwanama ma luwa Yafa ka pghaghatá hən. ²⁴ Ka ḅhadaghatá hən da luwa Sezare. Gamahtsimani, ta kzlaykzlay Kwarney nda la ga taŋ tani, nda hduhuda grahani gwal hagaf tsi ya, ta hən. ²⁵ Manda ḅhadaghata Piyer, ka lagha Kwarney da guyay, ka zləmbatá tsi ma ghuvani ka ga zgu ŋani. ²⁶ «Sli'afslí'a, mndu i'i guli,» ka Piyer ka sli'anafta. ²⁷ Tata dza'a nda ghwa yiva hən nda Kwarney, ka lamə tsi da həga. Ka slanaghatá tsi ta hiḅatá mnduha hada. ²⁸ Ka'a nda hən mantsa: «Nda sna kuni ná, pyafpya lu ta guyay mnda la Zudiya ta vgha nda la mayəm, ḅalavakata lamə da həga ga taŋ. Tsaw had mnda səla ya ŋa mnay kazlay: Nda ghuḅa yeya, ghuḅa a yeya ka guya vgha nda tsi wu kə'a wu, ka Lazglafta marihata. ²⁹ Tsaya kwal yu kul dgaŋtá ghəŋ ka sagha hgaŋər ka ta i'i. Ta kumay yu tama ta snaŋtá ghəŋa skwi kəl kuni ka hgaktá i'i,» ka'a. ³⁰ Ka Kwarney mantsa: Ma fwadá fitik na, manda va na luwa, ta maga du'a yu ma həga da ta nzəmndi hkən, ka gi sagha sana mndu nda sudatá lguta ŋusliŋ tilil ta vghani ta kəma da. ³¹ Ka'a nda i'i mantsa: «Kwarney, snasna Lazglafta ta du'a gha, havaphava guli

ka mbaha mnduha ta mbah ka. ³² Ghuna tama ta mnduha da luwa Yafa da hgaghaktá Simun ta hgə lu ka Piyer ta nzaku ga sana mndu, Simun hgani, mnda ḱa huta, ta wa drəf hgani ya,» ka'a. ³³ «Gi kəl yu ka ghunadaptá mnduha da kagha. Dina na sagha sagha ka na. Ndanana, wana aṅni demdem ta kəma gha ṅa sna skwi ya mnagha Mgham ṅa mnanṅata,» ka'a.

Piyer ta gwada ga Kwarney

³⁴ Mbadá Piyer ka zraftá gwada. Wya ka'a: «Kahwathwata, ndanana grafta yu kazlay: Had Lazglafta ta gala mndu wu kə'a. ³⁵ Inda mndu dər má ma mndəra la wa tsi ta zləṅa hgani, ka maga skwi tdúkwa ná, zdəganazda. ³⁶ Ghunafghuna Lazglafta ta gwadani ṅa zwana la Isra'ila ma mnanṅatá Lfida Gwada ta nzaku nda ma Yesu Kristi, ta nzakway ka Mghama inda mnduha, ta həṅ. ³⁷ Nda sna kuni ta skwi ta zrafta ta hadika Galili, ka zlu'utá tsi ta vli ta hadika Zudiya demdem, tahula kdakwa Yuhwana ta mna gwada, nda ya ta maga batem. ³⁸ Nda sna kuni ka Lazglafta pghəganaghatá mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ta Yesu Kristi mnda la Nazaret. Nda sna kuni guli ka Yesu ranaftá inda vli ka maga zdaku, ka mbamba gwal ghurgana halaway ta həṅ, kabga kawadaga Lazglafta nda tsi. ³⁹ Aṅi, nda nza aṅni ka masləmtsəka inda skwi maga tsi ta hadika la Yahuda nda Ursalima. Ka dzatá lu nda ma zləṅafta ta udzu. ⁴⁰ Ka sli'aganaptá Lazglafta nda hafu badu mahkən. Ka vlanṅatá tsi ta tva maranṅatá ghəṅani. ⁴¹ ṅa tsa aṅni tinlaghu Lazglafta ta zbapta ṅa nzakway ka masləmtsəkani ya. ṅa tsa aṅni si ta

za skwi, ka sa skwi kawadaga nda tsi ya maraṅta tsi ta ghəṅani, tahula sli'agaptani ma taba gwal nda rwa ya. Na inda mnduha demdem a maraṅta tsi ta ghəṅani wa. ⁴² Tsatsi ta mnaṅnata, ka mna kuni ṅa mnduha, ka sladanafta kuni kazlay: Tsatsi sladana Lazglafta ka mnda tsa guma ta ghəṅa gwal nda hafu, nda ya ta ghəṅa gwal nda rwa kə'a. ⁴³ Inda la anabi ná, mnamna həṅ ta ghəṅani kazlay: Dər wati ma mndu ta zlglafta dza'a mutsay ta planatá dmakwani, nda ma mbrakwa hgani,» ka'a.

Saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəṅa gwal kul nzakway ka la Yahuda

⁴⁴ Tata mna tsa gwadaḅa ya Piyer, ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəṅa inda tsa gwal ta sna tsa gwada ya. ⁴⁵ Ka ndərmim inda tsa gwal zlglay nda ṅuḅuf nda tsa fafaḅa taṅ ta labə mista Piyer ya kay, ta vlagata Lazglafta ta Sulkum nda ghuḅa ta ghəṅa inda tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ⁴⁶ Ka snə həṅ ta gwadaḅa tsa mnduha ya ta gwadaḅa nda sanlaha ma gwadaḅa. Ka zləzlvu həṅ ta glakwa Lazglafta. Ka Piyer mantsa: ⁴⁷ «Dza'a pyafpya lu ta maganaftá batem nda imi ta na mnduha na, ya wana mutsafmutsa həṅ ta Sulkum nda ghuḅa manda va amu na ra?» ka'a. ⁴⁸ Ka Piyer guli mantsa: «Maganafá batem ta həṅ nda hga Mgham Yesu Kristi,» ka'a. Tahula tsa, ka ndəbanata həṅ ta dzvu ṅa nzḅavatani tsəbakw fitik da həṅ.

11

Rusay Piyer ta skwi ta maguta ma Ursalima

¹ Ka snanṭá gwal ghunay nda zwanama ta nza-
 kway ma hadika Zudiya kazlay: Zlghafzlgha gwal
 kul nzakway ka la Yahuda ta gwada Lazglafta guli
 kə'a. ² Manda vradaghata Piyer da luwa Ursal-
 ima, tus gwal zlghay nda ṅuduf nda datsa fafaḍa
 taṅ nda gwada nda Piyer. ³ «Lamla ka da həga
 ga gwal kul datsaku fafaḍa taṅ, ka za skwa zay
 kawadaga nda həṅ,» ka həṅ nda tsi. ⁴ Ka zlaftá
 Piyer ta rusay ṅa taṅ turtuk turtuk ka tsa skwi
 ya luta. ⁵ Ka'a mantsa: «Ma nzakwa ḍa ma luwa
 Yafa, ta maga du'a yu tama, ka sladighatá sana
 mazəməm. Ka nghanṭá yu ta sana skwi dagala
 manda gatá gwada nzakwani ṅaṅana lu ta wa
 kuzibidimani ta wa kuzibidimani ta saha daga ta
 luwa, ka ndusaḍivata. ⁶ Ka faftá yu ta iri tida ka vit-
 say, ka nghanṭá yu ta skwiha fwaḍ fwaḍ səla mista
 taṅ, nda nimitak, nda skwiha ta mbaḍa nda huḍi,
 nda zarakha mida. ⁷ «Sli'afslí'a gha Piyer ka hana
 ka, ka za ka ta həṅ,» ka sana lwi gwadgihata. ⁸ «Va
 a yu Mghama ḍa wa, haḍ skwa mbida nda skwi
 kul raku ta kdə lami da wa ḍa wu,» ka yu. ⁹ «Ka
 nda ra, ka Lazglafta ya ná, ma nghə ka ka skwi
 kul raku,» ka tsa lwi ya gwadglagata ta luwa ka
 mahis. ¹⁰ Hkən kə'a vrəglanafta manda va tsaya.
 Ka vrintá lu ta tsa skwi ya ta luwa. ¹¹ Ta va tsa luwa
 ya, nda ḅhadaghata sana mnduha hkən ghunaf lu
 ta həṅ daga ma luwa Sezare, ṅa slidighata ma tsa
 həga ta nzaku yu ya. ¹² «Ka dza'a ka mista taṅ,
 yaha ka da dga ghəṅ,» ka Sulkum nda ghuḍa nda
 i'i. Ka pghaftá na mnduha wana həṅ hadna na ta
 i'i da luwa Sezare, ka lamə ṅni demdem da həga
 ga Kwarney. ¹³ Ka rusanṅaftá tsa mndu ya kə'a

nghantá duhwala Lazglafta ta sladu ma hëga ga taŋ. Ka'a nda tsi mantsa: "Ghuna ta mndu da luwa Yafa ŋa hgaktá Simuŋ, ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi, ¹⁴ŋa mnaghunatani ta gwadaha ya dza'a klaghaktá mbaku, ŋa kagha nda hëga gha tani demdem," ka'a. ¹⁵Ta zlrayslray yu ta gwada tama ná, ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəŋa taŋ manda va ya ta magaku nda amu taŋtaŋ ya. ¹⁶Ka havaktá yu ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Yuhwana ná, nda imi maga tsatsi ta batem, kaghuni ya, nda Sulkum nda ghuḅa dza'a magaghunafta lu ta batem kə'a ya. ¹⁷Ka si Lazglafta ta vlaŋtá tsa Sulkum nda ghuḅa ya ta tsa mnduha ya, manda va ya vlama lu ta amu ma zlghafta mu ta Mgham Yesu Kristi ya ní, wa i'i tama ŋa dzanamtá wi ta Lazglafta?» ka'a. ¹⁸Tahula snaŋta taŋ ta tsa gwada ya, ka lbatá həŋ demdem, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta «ta vlaŋtá tva mbədanaftá nzakwa taŋ ta gwal kul nzakway ka la Yahuda kada mutsafta həŋ ta vərda hafu tama,» ka həŋ.

¹⁹Tsa ghuya danwa ta slata ma kdə fitika dzatá Atiyen sagha ya, ta wutsanatá gwal zlghay nda ŋuduf. Ka sli'aftá sanlaha ka laghwi dikw da luwa Finisi, ta laghu sanlaha da Kiprus, ta laghu sanlaha da Anṭakiya. Ka mnə həŋ ta gwada Lazglafta ŋa la Yahuda ka zlaŋtá mnay ŋa sanlaha ma mnduha. ²⁰Mbada sanlaha ma gwal zlghay nda ŋuduf ta nzakway ka mnduha la Kiprus nda la Sireŋ, ka sli'afta ka laghu da luwa Anṭakiya, tvə la Grek. Ka mnə həŋ guli ta Lfida Gwada Mgham Yesu ŋa taŋ. ²¹Kawadaga mbrakwa Mgham Yesu nda həŋ, kəl ndəghata mnduha ka zlghafta, ka mbədaghutá

vgha tvə Mgham Yesu. ²² Ka snanaghatá tsi ta Igliz ma luwa Ursalima. Ka ghunaftá hən ta Barnabas da luwa Añtakiya. ²³ Manda 6hadaghatani, ka nghanťá tsi ta zdakatahuda Lazglafta, ka rfu tsi ta rfu. Ka vlanťá tsi ta mbraku ta hən ɲa gđavata taɲ nda fatá ɲudufa taɲ ta Mgham Yesu. ²⁴ Tsaw tsa Barnabas ya ná, ɲerma mndu ya, mnda zlgħay nda ɲuduf ya ndəghu ndəgha nda Sulkum nda ghu6a. Ka sgavaghatá ndəghata mnduha ta zlgħaftá Mgham Yesu.

²⁵ Ka sli'aftá Barnabas ka lagħwi da luwa Tar-sus, da zba Sawulu. ²⁶ Manda slaftani tida, ka klagaghatá tsi da luwa Añtakiya. Təɲ vakwa taɲ hada kawadaga ta ksa sina ma Igliz. Ka taghə hən ta skwi ɲa ndəghata mnduha guli. Ma luwa Añtakiya zlrafta lu ta hga gwal zlgħay nda ɲuduf, ka la krista. ²⁷ Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá la anabi ma luwa Ursalima ka laha da luwa Añtakiya. ²⁸ Mamu sani mataba taɲ ta hgə lu ka Agabus. Ka'a mantsa: «Dza'a slaku maya ta ghəɲa hadik demdem,» ka'a manda ya mnana Sulkum nda ghu6a. Ka slatá tsi tama ma fitika gay Klawdi ta mgham. ²⁹ Ka gwal zlgħay nda ɲuduf sladanata mantsa: «Inda mndu, ka vla tsi ta skwi ya laviɲ tsi ta vlay ɲa tsəghay ɲa kata zwanama ta nzaku ma hadika Zudiya,» ka hən. ³⁰ Ka tskaftá hən, ka vlanťá i Barnabas nda Sawulu, ɲa klanťá la galata mnduha ma hadika Zudiya.

12

¹ Ma va tsa fitik ya, ka zlraftá mgham Hiridus ta ghuya danwa ɲa Igliz. ² Ka dzatá tsi nda kafay ta Yakubu, zwanamani ma Yuhwana. ³ Ta nghə tsi ná,

zdəganazda tsa skwi ya ta la Yahuda. Ka ksaftá tsi ta Piyer guli ma fitika skala buradi kul had is mida ya. ⁴ Tahula ksaftani, ka tsamtá tsi ma gamak. Ka pghatá tsi ta ghuba sludzi fwad fwad na mbaday tan ta vgha ta nghay. Tahula kdata ma skala Pak ta ndana tsi ta tsanaghatá guma banluwa. ⁵ Ma tsa natá Piyer ma gamak ya tama, ka navata Igliz ka maga du'a ka ndanda ta ghəni.

Zliŋtá Piyer

⁶ Ta tsa rvidik na tsadakwa vlani ya ta ndana Hiridus ta tsanaghatá guma. Ta hani Piyer nda tsatani ma tsuhwalha his ma takataka sludziha his. Ta nzaku gwal nga watgha guli nda tvə watgha. ⁷ Gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ka tsuwadakaanaftá vli ma tsa dzuguvi ya. Ka nduhudanftá tsi ta Piyer ma nwazliḅ. «Sli'afslí'a mis-immisim,» ka'a nda tsi. Gi stak saha tsa tsuhwalha ya tsa ta dzvani. ⁸ «Hbana banava gha ka sudamta ka ta babaha gha,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. Ka magatá tsi mantsa. «Fava lguta gha, sawi mista da,» ka'a nda tsi. ⁹ Ka saghu Piyer ma gamak mista tsa duhwala Lazglafta ya. Zban a tsatsi kazlay: Kahwathwata na skwi ta magə duhwala Lazglafta na re ari ki na kə'a wa. Zlah suni na skwi na ta fidaghata, ka tsatsi ta ndanay. ¹⁰ Ka tsughwadagaptá hən ta tanjana ghuba tsa gwal ta nga mnduha ya, tsughwadapha hən ta mahisani. Ka lagha hən tavata sana watgha haf lu nda kufur ta tva lami da huda luwa. Ka gunutá tsa watgha ya ka ghəni ta wa ira tan. Ka sabə hən, ka ksaftá hən ta tvi, gi ka zlanatá duhwala Lazglafta hada.

¹¹ Ma tsa fitik ya zlrafta Piyer ta snaṅtá skwi ta magaku. «Ndanana, grafta yu dar kazlay: Mgham Yesu ta ghunagatá duhwalani klaptá i'i ma dzva Hiridus nda ya ma inda ghwadaka skwi si ta kumə la Yahuda ta sladighatani,» ka'a.

¹² Na snaṅtani kazlay: Manda va tsaya nzakwani kə'a, ka sli'aftá tsi ka laghwi da Mari mani ma Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya. Hada, nda hiḅa tskatá vgha mnduha ta maga du'a. ¹³ Ka lagha Piyer dzaṅtá watgha lamə da həga. Ka gavadaghatá sana marakw ka kwalva, ta hgə lu ka Ruda, da sna lwani. ¹⁴ Ka tsatsaftá tsi ta lwa Piyer, ka rfu tsi ta rfu. Ma ṅa gunatani ta tsa watgha ya ná, ka hwayaghatá tsi da hudá həga da mnay kazlay: Wa'a Piyer ma bli kə'a. ¹⁵ «Nda ksa ka da skwi ra!» ka həṅ nda tsi. «Kahwathwata ta mna yu,» ka'a ta ghəṅani. «Ba sulkumani ya,» ka həṅ. ¹⁶ Mbaḁa Piyer ka gḁavata ta dza watgha. Manda gunata taṅ ta watgha ka nghanṅtá həṅ ta Piyer. Ka ndərmim həṅ. ¹⁷ Kdkədkd, ka Piyer nda dzvu ka ləanata həṅ. Ka rusanafṅtá tsi ta həṅ ka Mgham Yesu kligiṅta ma gamak. «Ka dza'a kuni da rusanafṅtá i Yakubu nda sanlaha ma zwanama,» ka'a nda həṅ guli. Ka gi sabə tsi ka laghwi da sana vli. ¹⁸ Tsadakwa vlani, ka kḅutá la sludzi katakata. «Ka wu nuta na Piyer na tama?» ka həṅ. ¹⁹ «Psawa manda va psay,» ka Hiridus. Lay, ngha a wa. Laghani ka ḁadawanaptá vli ta tsa gwal si ta nghay ya. Ka vlatá tsi ta tvi, ṅa pslatá həṅ. Tahula tsa, ka sli'aftá Hiridus ma Zudiya ka laha da luwa Sezare, ṅa nzḁavata ka fitik tsəḅakw hada.

²⁰ Ka ḅasaftá mgham Hiridus ta ṅuḁuf katakata ta ghəṅa gwal ma luwa Tir nda Siduṅ. Ka dzraftá

tsahaya ta wi ka skwa turtuk ɲa lagha ta kəmani. Ka sutá hən ta ghəɲa Blastus ta nzakway ka zwira mgham ya. Ka lagha hən dawa dzrafta nda mgham, kabga ma hadika tsa mgham ya ta saba skwi ɲa zay taɲ. ²¹ Bađu tsa fitik tsaf hən ya, ka sudavatá Hiridus ta lguta ma mgham mghamani, ka nzafta ta dughurukwani, ka ɲəzlatá tsi banluwa. ²² «Lazglafta ta gwada, mndu a wu,» ka mnduha hlaftá wi. ²³ Gi hadahada, ka dzuntá duhwala Lazglafta ta Hiridus, kabga kwalani kul vlanťa glaku ta Lazglafta. Ka dughwadutá mtarak, ka mtutá tsi.

²⁴ Mbađa gwada Lazglafta ka ta vgha, ka sgaku mbsaka gwal zlgħay nda ɲuduf nda sga. ²⁵ Manda kdɪnta i Barnabas nda Sawulu ta slna ya ghunaf lu ta hən da Ursalima, ka vraghutá hən. Ka klinťa hən ta Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya, mista taɲ.

13

Zabaptá i Barnabas nda Pwal ɲa dza'a mna Lfida Gwada

¹ Ma Igliza luwa Anťakiya ná, mamu la anabiha nda gwal ta tagha skwiha ɲa mnduha. Hahən na i Barnabas, nda Simeyuna ta hgu lu ka mnda ɲa ya, nda Lukiyus mnda la Siren, nda Manahen ta glafta kawadaga nda Hiridus, ya si ta ga mgham ta hadika Galili ya, nda Sawulu. ² Ma sana fitik, ka tsavatá hən ka maga du'a nda sumay. «Hlapwa i Barnabas nda Sawulu ya mataba ghuni, ɲa maga slna ya hgan yu ta hən,» ka Sulkum nda ghuđa, nda hən. ³ Tahula kdɪnta taɲ ta tsa suma nda maga du'a ya, ka fanaghatá hən ta dzvu ta hən ka zlinťa hən.

I Barnabas nda Pwal ma luwa Kiprus

⁴ Ka sli'aftá i Barnabas nda Sawulu, ghunafar Sulkum nda ghuḅa ta hən, ka laghu hən da luwa Selusi. Hada nlafta hən ta kwambalu, ka laghwi ta hadika Kiprus, ta tsavata ma drəf.

⁵ Manda ḅhadaghata taŋ da luwa Salamina, ka mnə hən ta gwaḁa Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Kawadaga Yuhwana Markus nda hən ŋa zlgħantá hən.

⁶ Ka tadaptá hən ta tsa hadik ya ka ḅhadaghata da luwa Pafus. Ka slanaghatá hən ta sana dəgha, ta hgu lu ka Baryusuwa, sana mnda la Yahuda ya ta niŋtá ghəŋani ka anabi.

⁷ Tavata ŋumna tsa hadik ta tsavata ma drəf ya ta nzakwa tsi. Tsa ŋumna ya ná, Sergiyus Palus, mndu nda ghunizlak ma ghəŋani ya. Ka hgaftá tsi ta i Barnabas nda Sawulu, kabga ta kumay ta snanatá gwaḁa Lazglafta.

⁸ Lagha tsa dəgha ta hgu lu ka Alimas nda gwaḁa Grek ya, ka dzadza wa taŋ ka zba mbəḁiŋtá zlgħay nda ŋuḁufa tsa ŋumna ya.

⁹ Mbaḁa Sawulu, ta hgu lu ka Pwal ya, nda ndəghatani nda Sulkum nda ghuḅa, ka vazlaftá iri tida.

¹⁰ «Kuslembembera magakwa gha, dagala nana mnda gha, zwaŋa halaway ka, ghuma inda skwi tḁukwa ka. Yawu dza'a zlaŋta kagha ta mbəḁiŋtá tva Lazglafta ta nzakway ka tḁukwani na?»

¹¹ Kzla tama, wya Mgham dza'a dzughusta, ŋa ghulpəta gha. Dza'a nzḁavanzḁa ka, had ka dza'a nghanḁá fitik wu,» ka'a. Gi hadahada tḁik vli ta wa ira Alimas manda vli girvidik. Ka tatam tsi ta tatamaku ka zba mndu ŋa ksay ta dzvu.

¹² Nghanata ŋumna ta tsa skwi ta maguta ya ná, ka zlgħaftá tsi nda ŋuḁufani. Lanafla tsa skwi ta taghə

lu ta ghəŋa Mgham Yesu ya katakata.

I Pwal nda Barnabas ma luwa Aŋtakiya

¹³ Ka sli'aftá i Pwal nda grahani ka lami da kwambalu ma luwa Pafus, ka laghwí da Perge ta hadíka Pamfali. Ka dgatá Yuhwana Markus ta vgha nda həŋ, ka vraghuta da luwa Ursalima. ¹⁴ Ka sli'iglaftá həŋ ma luwa Perge, ka laghwí da luwa Aŋtakiya ta hadíka Pisidi. Bađu Sabat, ka lamə həŋ nzata ma həga tagha skwa la Yahuda. ¹⁵ Tahula dzadzaŋafta lu ta vli ma deftera zlahá Musa, nda ya ma deftera anabiha, ka maliha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya nda həŋ mantsa: «Zwanama dá, ka mamu gwada da kaghuni ŋa vlaŋtá mbraku ta mnduha, laviŋlava kuni ta gwaday ndana,» ka həŋ. ¹⁶ Ka sli'aftá Pwal, ka'a nda dzvu nda dzvu mantsa: Snawasna la Isra'ila nda inda gwal ta tsəlbu ta kəma Lazglafta! ¹⁷ Lazglafta mnduha la Isra'ila ta zbaptá dzidziha mu ŋa ŋlanaftá həŋ, ma fitika nzakwa taŋ ta hadíka Masar. Ka hligiŋtá tsi ta həŋ ma tsa hadík ya nda mbrakwani. ¹⁸ Ta klay ta vaku fwađ mbsak maga tsi ta su'a nzaku nda həŋ ma mtak. ¹⁹ Tahula tsa, ka zadana tá tsi ta mndəra mnduha ndəfáŋ ta hadíka Kan'ana, ka vlaŋtá tsi ta tsa hadík ya ta həŋ, ŋa ŋataŋ. ²⁰ Inda tsa nzakwagapta taŋ ya ná, ta klay ta vaku fwađ dərmək nda hutafmbsak.

«Ka vlaŋtá tsi ta gwal ŋa tsanata guma ta həŋ, ha ka sagha ta fitika anabi Samuyel. ²¹ Ka dawu həŋ ta fanamtá mghama taŋ ta həŋ. Ka fanamtá Lazglafta ta həŋ ta Sawulu zwaŋa Kis, ta sabi ma mndəra la Benzamen. Fwađ mbsak vakwani ta ga mgham ta ghəŋa taŋ.

²² «Ka mbəđanató Lazglafta ta hul ta Sawulu, ka mbəđanamtá ga mgham ta Dawuda ta ghəŋa taŋ. “Slafsla yu ta Dawuda, zwaŋa Yesay. Zdəgihazda, dza’a magay ta inda skwi ya ta kumə yu,” ka’a. ²³ Nda ma zivra Dawuda kləganaghata Lazglafta ta la Isra’ila, ta mnda mba mndu, ta nzakway ka Yesu, manda ya tamaf tsi ta imi ta sləməŋ ya. ²⁴ Ma kdaku Yesu ka saha, mnanamna Yuhwana ta inda la Isra’ila kazlay: Mbəđanafwambəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem guli kə’a. ²⁵ Ndusakwa fitika kdayni ta slnani, ka’a mantsa: “Duŋwa wa ya ka kaghuni nda i’i na? Ya tsa mndu ta kzlə kaghuni ya a i’i wa. Wa a tsatsi ta sagha nda hula da, slaghwa a yu dər ka plaptá zu’a baḅah ma səlani wa,”» ka’a.

²⁶ «Zwanama da, kaghuni ta nzakway ka zivra Abraham, nda kaghuni ta zləŋa Lazglafta tani, ŋa amu tsghəgamaghata lu ta na gwada ta mbaku na. ²⁷ Tsaw tama, tsatsaf a mnduha ma Ursalima nda mghamha tani ta Yesu wa. Sna a həŋ ta tsa gwada la anabi ta dzaŋə lu inda sabat ya guli wa. Ka dzanaghatá həŋ ta ghəŋa skwi mna la anabi, nda ma dzata taŋ ta Yesu. ²⁸ Dər ma slanagha a həŋ ta skwi prək ka dzata ma mndani wu, dzadza ta na mndu na, ka həŋ nda Pilat. ²⁹ Tahula kdinta magatá skwi manda ya nda vinda ta ghəŋani ma deftera Lazglafta, ka klaghatá həŋ dzata ta udza zləŋay. Ka klagatá həŋ ka famta ma kulu. ³⁰ Ama ka sli’aganaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa. ³¹ Nda ndəgha fitikani ta mara vgha ŋa gwal ta sli’afta ma Galili kawadaga nda tsi, ka lafi da Ursalima. Tsa mnduha ya ta nzakway ndanana, ka masləmtsəkani da mnduha la Isra’ila. ³² Vərda

aṅni, tsa Lfida Gwada ya ta mnaghunata aṅni. Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta zləməṅ ta dzidziha mu ya ná, ³³ magama ta amu, ta nzakway ka zivra taṅ ya Lazglafta, ma sli'aganaptani ta Yesu ma mtaku. Wya skwi nda vinda ma Zabura his:

“Zwanja da ka,

gita yata yu ta kagha,”* ka'a.

³⁴ Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Yesu ma mtaku, wal-glanja a ta mtuta ṅa fəgladamta mblani da kulu ṅa rwutani wa.

“Tsaya kəl Lazglafta ka mnay kazlay:

Dza'a vlaghunavla yu ta tfawi nda ghuḅa,
nda fa ghəṅ tida,

ya tanaf yu ta imi ta sləməṅ ta Dawuda† kə'a ya.”

³⁵ Ka'a ma sana vli guli na:

“Had ka dza'a zlanatá mnda gha

ṅa rwutani ma kulu wu,”‡ ka'a.

³⁶ Ma fitika nzakwa Dawuda nda hafu ná, mnda ksanatá slna ta Lazglafta ya. Maganamaga ta skwi ta kumə tsi. Ka mtutá tsi, ka lamta lu tavata dzidzihani, ka rwuta tsi. ³⁷ Ama tsa mndu sli'aganap Lazglafta nda hafu ya, walaṅ a rwaku ta ksantá tsatsi wa. ³⁸ Mantsa tama zwanama, dina ka snanja ghuni kazlay: Əṅka'a ka tsa Yesu ya kəl lu ka mnaghunanja nda pla dmakwa ghuni kə'a. Traptra zlahu Musa ta klaptá kaghuni ma tsa dmakwa ghuni ya. ³⁹ Ama inda mndu ta zlghaftá Yesu ná, falau' vghani. ⁴⁰ Daswa ka kuni tama, da slaghunaghatá skwi mnə la anabi kazlay:

⁴¹ “Kaghuni gwal ta mna mbrəs nda Lazglafta,

* **13:33** Ngha ta Zabura 2:7. † **13:34** Ngha ta Isaya 55:3.

‡ **13:35** Ngha ta Zabura 16:10.

nghawangha, ndərmima wa ndərmima,
ka zwadutá kuni, kabga dza'a magay yu
ta fitika ghuni ta mandərmimi,
ya dər ma kinawu rusaghunafta lu ná,
grafta a kuni dekdek wu kə'a yaŠ”».

⁴² Manda saba i Pwal nda Barnabas ma həga tagha skwi, «Kdəkwaqdək, ka vrakta kuni bađu sana Sabat da mnəglanənatá na gwada na,» ka lu nda həj. ⁴³ Tahula gazlata mnduha, ka sli'aftá ndəghata la Yahuda nda gwal ta lami nda la da dina la Yahuda mista i Pwal nda Barnabas. Ka ghu həj ta yiva. Ka vlə i Pwal nda Barnabas ta mbraku ŋa taŋ. «Dihavawa diha ma zdakatahuda Lazglafta,» ka həj nda həj.

⁴⁴ Sagha tsa sana Sabat ya, ka tskavatá wər mnduha ma tsa luwa ya demdem ŋa sna gwada Lazglafta. ⁴⁵ Nghay la Yahuda ta tsa tskata mnduha ya, ka lamə həj nda draku, ka dzadzə həj ta wa i Pwal, ka raraza həj. ⁴⁶ Zləŋəŋə a i Pwal nda Barnabas ta həj wa. Ka həj mantsa: «Nda ra má ka tinlaghutá mna gwada Lazglafta ŋa kaghuni mazlay, ka kwalaghutá kaghuni. Ra a aŋni ka mutsa hafu ŋa kdekedzeŋ wu ka kuni ya, dza'a mbədaghutá vgha ŋni nda tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda ndana tama. ⁴⁷ Wya skwi mnaŋna Mgham Lazglafta:

“Fafa yu ta kagha ka tsuwađaka gwal kul nzakway
ka la Yahuda,

ŋa mnay gha ta gwada ta mbaku*
ta ghəŋa hadik tender,» ka'a.

Š 13:41 Habakuk 1:5. * 13:47 Ngha ta Isaya 49:6.

⁴⁸ Snay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa gwada ya ná, ka rfu hən ta rfu, ka zləzlvu hən ta Lazglafta. Ka zlgħaftá inda gwal thanaf lu ta hafu ɲa kdekedzen, ta hən.

⁴⁹ Ka tutá gwada Mgham Lazglafta ma tsa luwa ya demdem. ⁵⁰ Ka sli'amtá la Yahuda da gagaftá gwal dagaladagala ta zləɲa Lazglafta, nda gwal dagaladagala ma luwa tani. Ka ganaktá hən ta giri ɲa i Pwal nda Barnabas, ɲa ɲawaftá hən ma hadika taɲ. ⁵¹ Ka tukwanatá i Pwal nda Barnabas ta rgitika səla taɲ ta hən, ka laghwa taɲ da luwa Ikwaniya. ⁵² Ta ndaghutá ɲudufa gwal zlgħay nda ɲuduf ma luwa Aɲtakiya da rfu, nda ya nda Sulkum nda ghuḡa tani guli.

14

I Pwal nda Barnabas ma Ikwaniya

¹ Manda ḡhadaghata i Pwal nda Barnabas da luwa Ikwaniya, ka lamə hən da həga tagha skwa la Yahuda, ka mnə hən ta gwada Lazglafta. Ma tsa mnay taɲ ya, ndada a ndəghatá la Yahuda nda la Grek ta zlgħafta nda ɲuduf wa. ² Ama mbada tsa la Yahuda kul zlgħafta nda ɲuduf ya, ka gagaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ɲa gwaftawi nda hən ka zba gwada da zwanama. ³ Kulam nda tsa, ka nzdavata i Pwal nda Barnabas ma tsa luwa Ikwaniya ya. Ka mnə hən ta gwada Lazglafta ka ɲdanɲa nda fatá ghən dar ta Mgham Lazglafta. Vərdá gwada tsa gwada ya, ka Mgham Lazglafta nda hən nda ma vlanɲani ta mbrakwa maga mazəmzəm, nda mandərmimi ta hən. ⁴ Ka dgavaptá mnduha his gamndər ma tsa luwa ya.

Gəts ya laha mista la Yahuda, gəts ya laha mista gwal ghunay. ⁵ Ka dzraftá la Yahuda, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda, nda maliha taŋ ta wi, ɲa liŋtá i Pwal nda Barnabas nda pala ɲa pslatá həŋ. ⁶ Ka snanaghatá tsi ta i Pwal nda Barnabas. Ka laghu həŋ da dídifá vgha ma luwa Listra, nda ya ma luwa Derba ta hadíka Ikwaniya, nda ya ma luwaha ta wanafta. ⁷ Ka mnə həŋ ta Lfída Gwada ma tsa vliha ya guli.

I Pwal nda Barnabas ma Listra

⁸ Ma tsa Listra ya guli, mamu sana mndu nda rwa səlani ta kul walaŋta mbaɗaŋtá mbaɗa daga yagata, ta nzakwani hada. ⁹ Ka fatá tsi ta sləməŋ ka sna tsa gwada ta mnə Pwal ya. Ka faftá Pwal ta iri tida. Ta nghə tsi ná, mamu zlghay nda ɲuduf da tsi prək ka mbanaf. ¹⁰ Ka Pwal nda tsi mantsa: «Sli'afslí'a ka sladata ka nda səla gha,» ka'a nda tsi nda lwi dagala dagala. Gi vɗuk kə'a valavata, ka mbaɗə tsi ta mbaɗa. ¹¹ Nghanata tsa tskata mnduha ya ta tsa skwi maga Pwal ya, ka hlaftá həŋ ta wi nda gwada Ikwaniya ta nzakway ka gwada taŋ. «Wana sli'agata lazglaftaha manda mnda səla tsakwam tsakwam da slamaghata*,» ka həŋ. ¹² «Zeyus» nana, ka həŋ nda Barnabas. «Hesmes» nana, ka həŋ guli nda Pwal, kabga tsatsi ta gwada. ¹³ Ka ksagaghatá mndu ta pla tsa Zeyus banaf lu ta həgani ta tva lami da tsa luwa ya ta lghəŋha rkanaf tsi ta rka ta watgha tsa həga ya. Ta kumay tsatsi nda tsa tskata mnduha ya tani, ta planatá ghəŋ ta i Barnabas nda Pwal. ¹⁴ Snaŋta tsa gwal ghunay ta nzakway ka i Barnabas nda

---

* **14:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 28:6.

Pwal ya ta tsa skwi ya, ka kwahinjá hən ta lgut ta vgha tan, ka ndadamta da taba tsa tskata mnduha. Ka hən mantša: ¹⁵ «Nawawanawa zwanama, nahgani na dza'a kuni magay na? Mndu anni manda va kaghuni tane. Lfida Gwada ɲa anni ta kləgaghunaghata, ka zlanɲa kuni ta skwa wuyayha ka mbəɖakta kuni ta vgha tvə Lazglafta ya nda hafu mida, ya ta magaftá luwa nda haɖik, nda inda skwiha mida tani. ¹⁶ Ghalya ná, zliniszla ta tvi ta mnduha ɲa ksa tvi ya ta kumə hən. ¹⁷ An mndani, ta kwalaghu a Lazglafta ta maranɲá ghəɲani nda maga zɖaku wa. Ta nzəgaghunanza ta imi daga ta luwa, ta magaku skwi ma vwaha ghuni, ta hasl nda hasla kuni ta skwa zay, ta taku ɲudufa ghuni da rfu,» ka hən. ¹⁸ Kulam nda va tsa mnay tan mantša ɲa tan ya, zlahzlah ka hən pyaftá hən ta dza'a pla ghən ɲa tan.

¹⁹ Ta ma tsa gwada ya hən, ka sli'adaghatá la Yahuda ma luwa Anɲakiya nda gwal ma luwa Ikwaniya, da baraftá tsa tskata mnduha ya. Ka zləzlərtsə lu ta Pwal ma ɲa dzata. Zlah nda mta tama ka lu ka tsəhidinɲa tahula luwa ta wa mazawa. ²⁰ Ama ka lagha gwal zlgħay nda ɲuduf wanaghatá vgha, ka sli'aftá tsi ka lami da huɖa luwa.

Gamahtsimani, ka sli'aftá tsi kawadaga nda Barnabas ka laghwi da luwa Derba.

Vraghata da Anɲakiya ta haɖika Siri

²¹ Ka mnə hən ta Lfida Gwada ma tsa luwa ya. Ka mutsaftá hən ta ndəghata gwal ta zlgħafta nda ɲuduf. Tahula tsa, ka vraghatá hən da luwa Listra, nda ya da luwa Ikwaniya, nda ya da luwa Anɲakiya

ta nzakway ta hadika Pisidi ya. ²² Ka vlantá hən ta mbraku ta tsa gwal zlgħay nda ɲuduf ya, ɲa dihavata taɲ ma zlgħay nda ɲudufa taɲ. «Nda ma ghuya daɲwa kavghakavgha dza'a lama lu da ga mghama Lazglafta,» ka hən, nda hən. ²³ Ka paghanamtá hən ta gwal ɲa ngha mnduha ta hən ma inda vla guya ta ghəɲa mnduha Lazglafta. Tahula ndəbata taɲ ta dzvu kawadaga nda suma, ka fanamtá hən ta tsa mnduha ya ma dzvu ta Lazglafta, ya zlgħaf hən.

²⁴ Ka sli'aftá hən ka lagħwi nda ta hadika Pisidi, ka ɓhadagħatá hən ta hadika Pamfali. ²⁵ Ka mnə hən ta gwada Lazglafta ma luwa Perge. Ka sli'aftá hən ka laha da luwa Atali. ²⁶ Ka sli'aftá hən nda kwambalu hada guli, ka lagħwi da luwa Aɲtakiya ta nzakway ta hadika Siri ya. Ma tsa luwa ya mutsafta hən ta zdakatahuda Lazglafta ɲa maganatá slna ya kda hən ta magay. ²⁷ Manda ɓhadagħata taɲ, ka tskanatá hən ta Igliz, ka rusu hən ɲa taɲ ta inda skwi ya magə Lazglafta nda hən, nda ya kə'a guninistá tva zlgħay nda ɲuduf ta gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²⁸ Ka hanavatá i Pwal nda Barnabas katakata ma luwa Aɲtakiya kawadaga nda gwal zlgħay nda ɲuduf.

15

Tskata vgha ma Ursalima

¹ Mamu sana mnduha ta sli'afta ta hadika Zudiya, ka lagħa da Aɲtakiya da tagħay ɲa zwanama kazlay: «Ka tsa a kuni ta fafada ghuni manda ya mna zlahu Musa wu katsi ná, mbaf a kuni wa» kə'a. ² Zdəgana a tsa tagħa skwa taɲ ya ta i Pwal nda Branabas wa. Ka zlərdə hən ta wi

nda həŋ ta ghəŋani ka ŋɔŋɔɔ. Ka lu tama mantsa: Ka la i Pwal nda Barnabas nda sanlaha mataba mu da Ursalima slanaghatá gwal ghunay, nda la galata mndu, ka tsin̄ta həŋ ta gwada ta ghəŋani, ka həŋ. ³ Ka klaftá gwal zlḡhay nda ŋuduf ta skwi ŋa mbada taŋ. Ka ksaf̄tá həŋ ta tvi nda ma Finisi nda ya nda ma hadika Samari, ka dza'a nda rusay, ka gwal kul nzakway ka la Yahuda zlḡhaftá Mgham Yesu. Ka rfu inda zwanama ta rfu katakata ta ghəŋani. ⁴ Bhadaghata taŋ da Ursalima, ka tsu'aftá Igliz, nda gwal ghunay, nda la galata mndu, ta həŋ. Ka rusu həŋ ŋa taŋ ta skwi magə Lazglafta nda həŋ. ⁵ Mbada sanlaha mataba la Farisa ta zlḡhaftá Yesu, ka sli'avafta. «Datsay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta fafaɔ, ka maga həŋ ta skwi ya mna zlahá Musa guli,» ka həŋ. ⁶ Ka tskavatá gwal ghunay nda la galata mndu, ŋa n̄gha gwada ta ghəŋani. ⁷ Ka gwadanaghatá həŋ ta gwada katakata ta ghəŋani. Ka sli'aftá Piyer, ka'a mantsa: «Zwanama, nda sna kuni manda ghalya kazlay: Mataba ghuni zbapta Lazglafta ta i'i ŋa mnanan̄tá Lfiɔa Gwada ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada snan̄ta həŋ ŋa zlḡhafta taŋ kə'a. ⁸ Ka maran̄tá Lazglafta ya nda sna ta ŋudufa inda mndu, ka tsu'aftá həŋ nda ma vlan̄tani ta Sulkum nda ghuɔa ta həŋ manda ya vlama tsi ta amu ya guli. ⁹ Had̄ sana skwi dgana Lazglafta ta amu nda hahəŋ manda ghuɔin̄tani ta ŋudufa taŋ, ma zlḡhafta taŋ wa. ¹⁰ Ndanana tama ní, kabgawu ta kəl kuni ka zlurga Lazglafta nda fanaghatá gwal zlḡhay nda ŋuduf ta ndəgaku ya trap dzidziha mu nda amu tani guli ta kərtay na? ¹¹ Nda ma zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi fatá ghəŋa amu ta mbaku manda va hahəŋ guli,»

ka'a.

¹² Sew, ka tsa tskatá vgha ya nzata. Ka zlraftá i Barnabas nda Pwal ta rusa mazəməzəma nda skwa mandərmimi maga Lazglafta nda ma hahəŋ mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. ¹³ Kđakwa taŋ ta gwada ta gwada, ka zlraftá Yakubu ta gwada, ka'a mantsa: «Zwanama, swidwa! ¹⁴ Rusamaf rusa Simuŋ ká Lazglafta zlraftá nghapta ka gwal kul nzakway ka la Yahuda, ka zabaptá tsi mataba taŋ ta gwal ŋa nzata ka ŋani. ¹⁵ Ka guram nda tsaya gwadata la anabi ta gwada taŋ, manda ya nda vinda kazlay:

¹⁶ “Tahula tsaya dza'a vragavra yu, ŋa bəglafta da ta həga Dawuda ta zluta ya. Na payafta da ta tsa badzatani ya, ka sladanafta.*

¹⁷ Mantsa ya dza'a kəl hamata mnduha, ka tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda hagaf yu ŋa nzakway ka ŋa da ya ka psa i'i, ka Mgham Lazglafta ta maga tsa skwiha ya

¹⁸ mnata daga manda ghalya.”

¹⁹ Ka kđə Yakubu ta mna gwadani. Ma vlan lu ta ghuya đanwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta mbəđaktá vgha da Lazglafta, ka i'i nda ŋa da.

²⁰ Skwi ŋa vindanaftá həŋ na: Zlanŋa taŋ ta wuya skwi, nda hliri, nda za skwi bərtá lu nda bərtá†, nda za us, kabga ²¹ daga ma nzakwagaptá, mamu mnduha ta mna gwada Musa ma inda luwa. Ta dzadzanay lu guli inda fitika Sabat ma həga tagha skwa la Yahuda,» ka'a.

---

* **15:16** Ngha ta Amus 9:11-12. † **15:20** Ngha ta Levitik 18:6-18 nda Levitik 17:10-16.

Tsgha ta lwi ɲa gwal kul nzakway ka la Yahuda

²² Mantsa tama, ka ndanatá gwal ghunay nda la galata mndu, nda gwal zlgħay nda ɲuduf, ta pasaptá mnduha mataba taɲ ɲa ghunay da Aɲtakiya kawadaga nda i Pwal nda Barnabas. Ka psaptá həɲ ta i Yuda ta hgu lu ka Barsaba ya, nda Silas. Nda sgit ta həɲ his his mataba zwanama. ²³ Wya ka həɲ vindanamtá delewer ta həɲ ma dzvu:

«Aɲni gwal ghunay nda la galata mndu ya ta ga zgu ɲa ghuni zwanama ta nzakway mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda ma luwa la Aɲtakiya, ta hadika Siri nda ya ta hadika Silisi. ²⁴ Snaɲnagħa sna gwada ta ghəɲa sanlaha ma mndu ta sli'afɛta da aɲni, ka lafi da kɔaghunafta kawadaga nda graha ɲni i Barnabas nda Pwal. ²⁵ Ka nzanagħatá ɲni demdem ta ghəɲani, ka dgaptá hya mida. Ka zabaptá ɲni ta mnduha ɲa ghundaghunafta kawadaga nda graha ɲni i Barnabas nda Pwal. ²⁶ Hahəɲ gwal ta vlatá hafa taɲ ɲa maganatá slna ta Mghama mu Yesu Kristi. ²⁷ I Yuda nda Silas ta ghunədagħunafta ɲni mista taɲ, ɲa rusaghunafta taɲ nda wubisima taɲ ta va na skwi vindagħunaf ɲni na. ²⁸ Skwi ta zdəganatá Sulkum nda għuɔa nda aɲni tani ná, va a ɲni ta faghunagħatá ndəgaku, ka malagħutá ya ta raku tkwe' ka magay wa. Wya skwi ɲa magay ghuni: ²⁹ Yaha kuni za slu'a skwa wuyay, yaha kuni za us, yaha kuni da za slu'a skwi ɔarta lu nda ɔarta, yaha kuni hliri†. Ka zlanzla kuni ta maga tsa skwiha ya katsi ná, magamaga kuni ta skwi dīna. Ləɲləɲ ka kuni nzata,» ka həɲ.

---

† 15:29 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

³⁰ Ka zlanṭá i Pwal nda Barnabas nda Yuda nda Silas ta həŋ ka laghwí da Anṭakiya. Ka tskanatá həŋ ta gwal zlgħay nda ɲuduf, ka vlanṭá həŋ ta tsa skwi vindanaf lu ya ta həŋ. ³¹ Tahula dzaŋafta, ka rfu həŋ demdem ta rfu nda mbraku ya vlan lu ta həŋ. ³² I Yuda nda Silas ta nzakway ka la anabi ya, ka nzɔavata həŋ ta mna gwaɔa ɲa taŋ ɲa lɔa ɲuduf ɲa taŋ, ka mbra həŋ ma zlgħay nda ɲuduf. ³³ Tahula nzɔavata taŋ tsəbakw fitik hada, «ka bħata kuni ɔughwana tama zwanama!» ka gwal zlgħay nda ɲuduf nda həŋ, ɲa vra taŋ slanagħatá gwal ta ghunaftá həŋ. [³⁴ Sli'af a yu wu, ka Silas ka nzaghuta hada.] ³⁵ Ka nzatá i Pwal nda Barnabas ma luwa Anṭakiya. Ka tagħə həŋ ta skwi ɲa mnduha, ka mnə həŋ ta gwaɔa Mgham Lazglafta kawadaga nda sanlaha ma mnduha.

Dga vgha i Pwal nda Barnabas

³⁶ Tsəbakw fitik tahula tsa, «vru u vra da inda vli mana u ta gwaɔa Mgham Lazglafta, ka dza'a u naghanagħatá zwanama, ka kinawu nzakwa taŋ,» ka Pwal nda Barnabas. ³⁷ Si ta kumay Barnabas ta kliṅtá Yuhwana ta hgu lu ka Markus ya, mista taŋ. ³⁸ Lanaf a tsa dza'ani mista taŋ ya ta Pwal wu, kabga daga ta haɔika Pamfali ta tsagħutá tsi ta vgha ka kwalagħutá kɔa dza'a maga slna kawadaga nda həŋ. ³⁹ Ka zlərdanaftá həŋ katakata, ka dġatá həŋ ta vgha. Ka klagħatá Barnabas ta Markus mistani, ka ɲlaftá həŋ ta kwambalu ka laghwí ta haɔika Kiprus. ⁴⁰ Ta zba'atá Pwal ta Silas. «Mista għa ka Lazglafta!» ka zwanama nda Pwal, ka sli'aftá tsi ka laghwí. ⁴¹ Ka rə tsi ta haɔika Siri nda haɔika Silisi, ka vla mbraku ɲa Igliz.

16

Pghafta Timute ta i Pwal nda Silas

¹ Ka bhadaghatá Pwal da luwa Derba, nda ya da luwa Listra guli. Mamu sana mnda Zlghay nda ñuduf hada, Timute hgani. Makwa la Yahuda ta nuta ka mnda zlghay nda ñuduf ta yata. Mndəra la Grek dani. ² Ta ghubay tsa zwanama ta nzakway ma luwa Listra nda ya ma luwa Ikwaniya ya ta Timute. ³ Ka kumaftá Pwal ta klay ta səlani, ka klə tsi. Ka tsanatá tsi ta fafad, yaha gwađa da la Yahuda ta nzakway ma tsa vli ya, kabga nda sna həŋ demdem kazlay: Mndəra la Grek dani kə'a. ⁴ Ma inda luwa ta bhadaghata həŋ, ta mnay həŋ ŋa inda gwal zlghay nda ñuduf ta skwi ya tsiŋ gwal zlghay nda ñuduf nda la galata mndu ta ghəŋani ma Ursalima. Tsaya skwi ŋa snata ghuni ka həŋ ta mnay ŋa taŋ. ⁵ Ka mbrə Igliz ta vgha ma zlghay nda ñuduf, ka sgaku mbsaka taŋ inda fitik.

Fanaghata suni ta Pwal ma Truwas

⁶ Ka pyaftá Sulkum nda ghuḅa ta i Pwal nda Silas, ka mna gwađa Lazglafta ta hadika Asiya. Ka sli'aftá həŋ ka laghwi nda ta hadika Frizi nda ya ta hadika Galat. ⁷ Ndusadaghata taŋ ta hadika Misiya, ka kumə həŋ ta dza'a ta hadika Bitani, ama vlan a Sulkuma Yesu ta tvi ta həŋ wa. ⁸ Ka kdəŋtá həŋ ta dza'a nda ta hadika Misiya, ka bhadaghatá həŋ da luwa Truwas. ⁹ Hada, ka nghanťá Pwal ta sana mnda la Mekaduniya ta sladu ta kəmani ma suni, ta mnay ŋani kazlay: «Sawi da Mekaduniya da kata aŋni kə'a.» ¹⁰ Tahula fanaghata tsa suni ya ta Pwal, ka gi psə ŋni ta tva dza'a da Mekaduniya,

kabga grafgra ηni kazlay: Ta hga aηni Lazglafta ηa kla Lfida Gwada da hada ka'a.

Zlghafta Lidiya ta Yesu ma luwa Filipiya

¹¹ Ka lamə ηni da kwambalu ma luwa Truwas, ka ksafatá ηni ta tva dza'a da luwa Samutra ta tsavata ma drəf ya. Gamahtsimani, ka laghu ηni da luwa Nyapulis. ¹² Ka sli'aftá ηni hada ka laghu ηni da luwa Filipiya. Tsaya luwa dagala ta tsa hadika Mekaduniya ta nzakway ma dzva la Ruma ya. Tsəbakw fitika ηni geger ma tsa luwa ya. ¹³ Badu fitika Sabat, ka saghu ηni ma huda luwa ka laghwi tawa ghwa, dza'a slafsla ηni ta vla ndəba dzva la Yahuda hada ka ηni sizlay. Ka slaftá ηni ta tskata mi'aha. Ka mnə ηni ta gwada ηa taη. ¹⁴ Lidiya hga sana marakw mataba taη, makwa luwa Tiyatir ya. Lguta dva ya nda bla nda bla dzvani ta dzawə tsi. Ta zləηay ta Lazglafta guli. Ka fatá tsi ta sləməη ka sna gwada ηni. Ka gunanəntá Lazglafta ta ηudufani, ηa tsu'a tsa gwada ta gwadə Pwal ya. ¹⁵ Ka maganafta lu ta batem nduk nda la ga taη tani. «Ka grafgra kuni kazlay: Zlghafzlgaha yu ta Mgham Yesu ka'a, sawa da ini» ka'a ka mbladaghatá aηni da taη.

Nzaku ma gamak ma luwa Filip

¹⁶ Ta dza'a ηni da vla maga du'a ma sana fitik, ka gəmatá ηni nda sana makwa ka kwalva ksu ghwadaka sulkum ta vlanťá mna skwi dza'a magaku ta kəma. Dagala tsedi ta tsanakta tsi ta danəhəgani, nda tsa ma slayanşlayanəni ya. ¹⁷ Ka gi mbadə tsi mista ηni nda i Pwal. «Nana mnduha na ná, gwal ksanatá slna ta Lazglafta ta luwa ya, tva mbaku ta mnaghunata həη!» ka'a ta dza'a nda

guguday. ¹⁸ Nda za fitikhani ta mna tsa gwada ya tama, ka psanaghatá tsi ta Pwal. «Nda hga Yesu Kristi, sabsa ma na makwa na,» ka'a nda tsa ghwadaka sulkum mida ya. Ka gi sabə tsi mida hadahada. ¹⁹ Nghay la danahəgani ma tsa makwa ya ta kwala taŋ kul fəglafťá ghəŋ ta mutsa tseđi, ka hlaftá həŋ ta i Pwal nda Silas, ka hlaghatá ta dawadawa ta kəma gwal dagala dagala. ²⁰ Ka hlaghatá həŋ ta həŋ da mnda tsa guma la Ruma. Ka həŋ mantsa: «Gwada ŋa kətsidá mnduha klamak nana mnduha la Yahuda na. ²¹ Ka taghamatá nzaku kul nghamata, kul ramata tsu'ay mu, kul ramata ksay mu ta slna nda tsi, na amu ta nzakway ka la Ruma na,» ka həŋ.

²² Ka pghaftá dəmga ta vgha ta həŋ. Ka susudaghutá gwal guma ta lguta i Pwal nda Silas. «Sləvawa həŋ nda krupi,» ka həŋ. ²³ Tahula sləvaptá həŋ, ka hlaghatá lu ta həŋ da gamak. «Ka ngha ka ta həŋ đina,» ka lu nda mnda ngha gamak. ²⁴ Na mnanata lu ta tsa gwada ya ta mnda ngha gamak, ka hlaghatá tsi ta həŋ da huđa həga. Ka tsatsamtá tsi ta səlaha taŋ ma udzu. ²⁵ Ma takala tama, ka magə i Pwal nda Silas ta du'a, ka falaha nda zləzlva Lazglafta. Ta snaysnay hamata la vu'a. ²⁶ Gi ka ghudzavaftá hadik, ka gigđavaftá tughwa tsa gamak ya. Gi ka gwanutá inda watgha tida, ka pwalutá zidá ta inda la vu'a. ²⁷ Ka sli'avatá tsa mndu ta ngha həŋ ya. Kə'a kə'a ná, nda gwana tsa gamak ya. Ka tsəhagaptá tsi ta budgwani ŋa dzuvťá vghani, ba sli'aghuslia inda la vu'a kə'a sizlay. ²⁸ «Ma dzuv ka ta vgha gha, wana ŋni demdem hadna,» ka Pwal gugudata. ²⁹ «Pinifwa vu

ya,» ka tsa mnda ngha vu'a ya, ka ndadamtá tsi zlámbatá ta kəma i Pwal nda Silas, ta ghudzaku vghani da zləŋ. ³⁰ Tahula tsa ka hligintá tsi ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Mghamha da, nu dza'a yu magata ka da mbafta yu na?» ka'a. ³¹ Ka Pwal nda Silas mantsa: «Zlghafzlgħa ta Mgham Yesu Kristi, ka mbafta ka, kagħa nda la ga ghuni tani,» ka həŋ. ³² Ka mnanatá həŋ ta gwada Mgham Lazglafta, ŋa tsatsi nda la ga taŋ tani demdem. ³³ Ka hlagħatá tsi ta həŋ ta va tsa rvidik ya ka lagħwi għuβinistá lkuha taŋ. Ka gi maganaftá lu ta batem ta tsa mndu ya nda la ga taŋ tani demdem. ³⁴ Ka klagħatá tsi ta i Pwal nda Silas da taŋ, ka zunistá skwi ta həŋ. Ka rfu tsa mndu ya nda la ga taŋ tani ta rfu, kabga zlgħafta taŋ ta Lazglafta.

³⁵ Tsadakwa vli, ka ghunaftá gwal tsa guma ta mnduha da tsa mnda ngha vu'a ya kazlay: Zliŋzla ta həŋ kə'a. ³⁶ Ka mnda ngha vu'a lami mnanatá Pwal mantsa: «Zliŋzla ta həŋ, ka gwal tsa guma tsghadiktá lwi, sabwasa, ka dza'a kuni nda zdaku,» ka'a. ³⁷ Ka Pwal nda tsa gwal ghunadagħa lu ya mantsa: «Tsaŋnagħa a lu ta guma wu, ka gi slvaptá lu ta aŋni ta kəma mnduha, ka pghamtá aŋni ma gamak, ta aŋni ta nzakway ka mnduha la Ruma ná, gi ndanana ná, sabwa sa kdekkdek ka lu nda aŋni ra? Magava a tsaya mantsa wa! Sagħa hahəŋ kaghəŋa taŋ zliŋnista,» ka'a. ³⁸ Ka sli'aftá tsa gwal ghunadagħa lu ya rusanaftá gwal tsa guma. Ka ksafatá zləŋ ta həŋ, snaŋər həŋ kazlay: Mnduha la Ruma i Pwal nda Silas kə'a. ³⁹ Ka lagħa həŋ da ndəba dzvu, ka həŋ mantsa: «Ga ghunaga ŋni ta dmaku,» ka həŋ. Ka hligintá həŋ ta həŋ ma gamak.

Ka ndəbanatá hən ta dzvu ta hən ɲa sli'apta tan ma tsa luwa ya. ⁴⁰ Saba i Pwal nda Silas ma gamak, ka laghu hən da Lidiya. Tahula nghanaghata tan ta zwanama, ka vlanťá mbraku ta hən ka sli'aftá hən ka laghwi.

17

I Pwal nda Silas ma luwa Tesalunik

¹ Ka ksaghatá hən ta tvi nda ma luwa Amfipulis ka zlagaghata nda ma luwa Apuliniya, ka ǵhaghata hən da luwa Tesalunik. Hada, mamu həga tagha skwa la Yahuda. ² Hkən Sabata Pwal ta lami ta ghən ta ghən manda ya snu tsi. Ka zlərdə tsi nda hən ta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta. ³ Ka paslay ɲa tan, ka mnay kazlay: Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta danwa, dza'a sli'agapsli'a nda hafu mataba gwal nda rwa kə'a. «Tsəna Yesu ta mnə yu ɲa ghuni na ná, tsaya tsa Kristi ya,» ka'a. ⁴ Ka tǵaghata tsa gwada ya ta ghunislaka sanlaha ma la Yahuda ta snay, ka laghu hən mista i Pwal nda Silas. Mantsa ya ndəghata la Grek ta zləɲa Lazglafta, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha dagaladagala guli. ⁵ Ka ndəghanaftá draku ta ɲudufa sanlaha ma la Yahuda, ka hlafta hən ta la tanda ma luwa, ka sli'anafta hən ta ɲudufa mnduha. Ka sli'adaghata hən da Yasun, ka zbə hən ta i Pwal nda Silas ɲa hla hən ta kəma mnduha, ⁶ slanagha a hən ta hən wa. Ka ksaghatá hən ta Yasun nda sanlaha ma zwanama ta kəma gwal ta tsa guma ma luwa. Ka hən mantsa: «Nana mnduha na ta kətsidanaftá mnduha ta ghəɲa hadik, ka sagha hən da amu ndanana, ⁷ ka tsu'afta Yasun ta hən ga tan. Had hən

ta sna zlahu ya ta fata mgham Sezar wa. Mamu sana Mgham ta hgə lu ka Yesu, ka həŋ ta mnay,» ka həŋ. ⁸ Snaŋta mnduha ma tsa luwa ya nda gwal ta tsa guma ta tsa gwada ya, ka sli'avaftá həŋ. ⁹ Ka platá i Yasuŋ nda tsa sanlaha ma zwanama ya ta bika kada zliŋta gwal ta tsa guma ta həŋ.

I Pwal nda Silas ma luwa Bere

¹⁰ Girvidik tama, ka kdikiŋtá gwal zlgħay nda ŋuduf ta i Pwal nda Silas da luwa Bere. Bhadaghata taŋ da hada, ka lamə həŋ da həga tagħa skwa la Yahuda. ¹¹ Mal la Yahuda ma Bere zdakwa ghəŋa taŋ ka gwal ma luwa Tesalunik, kabga fafa hahəŋ ta ghəŋa taŋ kahwathwata ka sna gwada Lazglafta. Inda fitik həŋ ta vitsa vindatá skwi ma deftera Lazglafta ŋa nghanay ka manda va tsaya tsi re, ka manda va tsaya a wa a tsa skwi ta mnə Pwal ŋa taŋ ya. ¹² Nda ndəgha la Yahuda ta zlgħafta nda ŋudufa taŋ. Mantsa ya ndəghata mi'aha da-galadagala mataba la Grek nda zgwana taŋ tani. ¹³ Snaŋta tsa la Yahuda ma luwa Tesalunik ya kazlay: Wa'a Pwal ta mna gwada Lazglafta ma luwa Bere kay guli kə'a, ka sli'adaghata həŋ da tsa luwa ya sli'anaftá ŋudufa mnduha. ¹⁴ Ka gi kdikiŋtá zwanama ta Pwal nda ta wa drəf, ta nzaghuta i Silas nda Timute ma luwa Bere. ¹⁵ Ka klagħatá gwal pghay ta Pwal, tep da luwa Atina. Ma sli'a taŋ ka vru, ka mnanatá Pwal ta həŋ kazlay: Ka sagħa i Silas nda Timute slidighata misimmisim ya kə'a.

Pwal ma luwa Atina

¹⁶ Ma tsa nzakwa Pwal ta kzla i Silas nda Timute ma luwa Atina ya, ka nanaghanťá tsi ta skwa wuyayha ma tsa luwa ya, ka kuzlanaftá tsi ta

ηuduf katakata. ¹⁷ Mantsa tama, ka ghu tsi ta yiva nda la Yahuda, nda ya nda gwal ta zleŋa Lazglafta ma hēga tagha skwa la Yahuda. Mantsa ya guli nda inda mndu ta guyatá tsi nda hēŋ ta dawadawa vli inda fitik. ¹⁸ Mamu gwal ta tagha dzaŋa tva mbada gwada ta hgə lu ka la Ipikuri, nda Situyikiya ta mbada gwada nda tsi guli. «Nu ta yə na mndu na katək na?» ka sanlaha. «Gwada ta sana Lazglafta kul had hadna ta gwadə tsi.» Ka sanlaha, kabga snay taŋ ta mnay Pwal ta gwada ta Yesu nda sli'agapta ya sli'agap tsi mataba gwal nda rwa. ¹⁹ Ka klaghatá hēŋ ta Pwal mista taŋ, ka kladaghata ta kəma gwal dzra gwada ta sana kudunur ta hgə lu ka Ariyupas. «Dza'a sŋaŋnamsna ka ta na lfida skwi ta taghə ka na rki na? ²⁰ Nana gwada ta mnə ka na ná, ka lfidani nzakwani da aŋni. Ta kumay ηni ta sŋaŋta klatá ghəŋani,» ka hēŋ nda tsi. ²¹ Inda la Atina nda la matbayha ma tsa luwa ya, tsa lfida skwi yeya ta gwagwadu lu, ta snə lu kwenkwen. ²² Ka sladatá Pwal ta kəma tsa gwal dzra gwada ya, ka'a mantsa: «Kaghuni mnduha la Atina, ta nghadaptá yu dər ndigandiga ná, ŋanaŋa kuni ta dina. ²³ Ma fitika ranafta da ta vliha ma na luwa ghuni na ná, ka slaslanaghatá yu ta skwiha ta ndəbu kuni ta dzvu ŋa taŋ. Ka slaftá yu ta gwir vindaf lu ta skwi tida kazlay: Ŋa Lazglafta kul sŋaŋta lu kə'a. Mantsa nzakwani, tsa skwi ta ndəbu kuni ta dzvu ŋani kul sŋaŋta kuni ya ná, tsaya sagha yu da mnaghunata. ²⁴ Tsaya Lazglafta ta magaftá hadik nda inda skwi tida tani. Tsatsi Mgham ta ghəŋa luwa nda hadik. Had ta walaŋta nzaku ma hēga ya baf mndu nda dzvani wa. ²⁵ Psan a ta katu da mnda səla ŋa vlaŋtá

skwi wa. Had skwi pda tsatsi guli wa. Tsatsi ta famta hafu ma inda mndu ta kəl mndu ka hafu. Tsatsi guli ta vlata inda hamata skwi. ²⁶ Nda ma mndu turtuk zlagagin̄ta tsi ta inda mnduha, ka pghata həŋ təbsa' ta ghəŋa hadik demdem. Ka daganatá fitika inda skwi, kwakwaranaha ta inda taŋ ta hadik ŋa nzakwa taŋ. ²⁷ Mantsa ya kə'a magafta, kabga ŋa zbay taŋ ta Mgham Lazglafta, ma tatamay taŋ ta zbay. Aŋ mndani, di'in̄aghu a nda amu wa. ²⁸ Əŋka'a ka tsatsi ta kəl mu ka nzaku nda hafu, dər ta kəl mu ka gigdavata, dər ta kəl mu ka nzaku.

Mantsa ya mnata gwal fa laha mataba ghuni guli: "Kahwathwata mndəra taŋ amu guli," ka həŋ.

²⁹ Ka si mndəra taŋ ma Lazglafta amu ya, ra a ka ndanay mu ta granaftá Lazglafta nda tsa skwa wuyayha tsatsaf lu nda dasu, nda ya nda kufur, nda ya nda pala tsana a mnda səla ka ghəŋani ta magafta ya wa. ³⁰ Nəw lu 6a, ka Lazglafta nda mnduha daga manda ghalya, kabga kwala taŋ kul snəŋta. Ndanana tama, ta hga mnduha Lazglafta ma inda vli ka mbədanafta həŋ ta nzakwa taŋ, ³¹ kabga fafa ta fitik ŋa tsanaghata guma nda tvani ta inda ghəŋa hadik. Zbapzba Lazglafta ta mndu ŋa maga tsaya ka sli'aganaptá tsi mataba gwal nda rwa. Manda tsaya maranəŋta Lazglafta ta inda mndu kazlay: Tsatsi vərda mnda tsa guma zbay yu,» ka'a.

³² Na tsa snəŋta taŋ ta mnay Pwal ta gwada ta sli'agapta mataba gwal nda rwa ya, ka ghu6asu sanlaha nda ghu6asa ta Pwal. «ŋa snəglanavata ŋni badu ma sani ta tsa gwada ta mnə ka ya,» ka sanlaha.

³³ Ka sli'afta Pwal mataba taŋ ka laghwi.
³⁴ Mataba va tsaya ná, mamu sanlaha ta zlghafta, ka laghu həŋ mistani. Mataba taŋ, mamu Deniz, ta nzakway tekw tsatsi mataba gwal ta dzra gwada ma Ariyupas, nda sana marakw Damaris hgani, nda sanlaha guli kawadaga nda həŋ.

18

Pwal ma luwa la Kwareŋt

¹ Tahula tsa, ka sli'aftá Pwal ma luwa Atina, ka laghwi da luwa Kwareŋt. ² Hada, ka guyatá tsi nda sana mnda la Yahuda ta hgu lu ka Akilas, ya lu ta hadika Puŋ. Sli'aftani yeya ta hadika Italiya kawadaga nda markwa taŋ Priskila, kabga ka sli'apsli'a inda la Yahuda ta hadika Ruma ka mgham Klawdi mnata. Ka guyaftá Pwal ta vgha nda həŋ. ³ Ka skwa turtuk slna ta magə həŋ. Həga tumpul ta dadah həŋ. Tsaya kəl Pwal ka gwaftá vgha nda həŋ. ⁴ Inda fitika Sabat Pwal ta zlerda gwada ma həga tagha skwa la Yahuda, nda la Yahuda nda ya nda la Grek, kabga ta kumay ta tdaktá həŋ ŋa zlghaftá gwada Lazglafta.

⁵ Manda zlanja i Silas nda Timute ta hadika Mekaduniya, ka lagha slanaghatá Pwal, ka vzatá Pwal ta ghəŋani ka mna gwada. Ka paslə tsi ŋa la Yahuda kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a. ⁶ Ka grunjtá la Yahuda ka rarazay. Mbada Pwal ka tukwanatá rgitika lgutani ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantša: «Ta ghəŋa ghuni ka skwa ghuni, daga ndana nda sli'a yu tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda,» ka'a. ⁷ Ka sli'aftá tsi hada ka lagha da sana mndu, Tirtiyus Yustus hgani. Ta zləŋay tsa

mndu ya ta Lazglafta. Tavata hęga tagha skwa la Yahuda hęga taŋ. ⁸ Ka zlgħaftá Krispus ta nzakway ka mgham ta ghęŋa hęga tagha skwa la Yahuda ta Mgham Yesu, mantsa ya la ga taŋ guli. Nda ndęgha gwal ma Kwareŋt guli ta snaŋtá gwada Pwal, ka zlgħaftá hęŋ, ka maganaftá lu ta batem ta hęŋ.

⁹ Ta sana rvidik, ka gwadganatá Lazglafta ta Pwal nda ma suni. Ka'a mantsa: «Yaha zlęŋ da ksafatá kagha da haftá ka ta wi Pwal, kdęŋ gwaday. ¹⁰ Kawadaga yu nda kagha, had mndu dza'a walaŋta faftá dzvu ta kagha ŋa ghuya dęŋwa ŋa gha wa. Nda ndęgha mnduha da ta ma na luwa na,» ka'a. ¹¹ Ka zata pwal ta vaku nda tili mku' ma tsa luwa ya, ta taghanaftá mnduha ta gwada Lazglafta.

¹² Ma fitika nzakwa Galiyuna ka ŋumna ta hadika Akaya tama, ka gwaftá la Yahuda ta wi ka grunatá Pwal. Ka kladaptá hęŋ da vla tsa guma. ¹³ Ka hęŋ mantsa: «Nana mndu na ta bara mnduha ŋa tselbu ta kęma Lazglafta, ka zluŋtá skwi mna zlahu,» ka hęŋ. ¹⁴ Ta dza'a dza'a Pwal da gwada mantsa, ama ka gi tsu'aftá Galiyuna ta gwada nda la Yahuda. Ka'a mantsa: «Ka had mndu dza lu wu katsi, had sana dmaku ta bluta wu katsi, had yu ta snaghunata, a la Yahuda wa. ¹⁵ Ka si ta ghęŋa zwana gwadaha, nda ya ta ghęŋa hgu, nda ya ta ghęŋa zlahu ghuni ta zlerda kuni ya, dzik nda kaghuni tsa. Va a yu ta tsa guma ta ghęŋa tsa skwiha ya wu,» ka'a. ¹⁶ Ka ghzlaftá tsi ta hęŋ ma vla tsa guma. ¹⁷ Ka gwaftá hęŋ ta wi ta Sustene, ta nzakway ka mgham ta ghęŋa tsa hęga tagha skwa la Yahuda ya, ka ksafatá, ka dgapta ta wa tsa vla tsa guma ya, gvalaŋ a Galiyuna wa.

Vraghata Pwal da luwa Anṭakiya

¹⁸ Ka nzdəglavatá Pwal tsəbakw fitik ma Kwarent. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi kawadaga nda i Priskila nda Akilas, ka zlanṭá zwanama, ka lami da kwambalu, ka laghwi ta hadika Siri. Ma kdə tsi ka lami da kwambalu, ka htsatá tsi ta ghəjani ma luwa Sankre, si wadana tsi ta Lazglafta. ¹⁹ Ka bhadaghatá həj da luwa Afisus, ka zlanatá Pwal ta i Priskila nda Akilas. Ka sli'aftá tsi ka lami da həga tagha skwa la Yahuda, ka ghwa yiva nda la Yahuda hada. ²⁰ Ka ndəbə həj ta dzvu da tsi, má ŋa nzdavatani da həj, ama đvaf a Pwal wa. ²¹ «Ta dza'a vragaghavra yu ka ta đvay Lazglafta,» ka'a nda həj.

Ka ŋlaftá tsi ta kwambalu ma Afisus ka laghwi. ²² Ka bhadaghatá tsi da luwa Sezare. Ka sli'aftá tsi hada guli ka laghwi da luwa Ursalima da ganaghatá zgu ta Igliz karaku, ma kdaku tsi ka laghwi da luwa Anṭakiya. ²³ Tahula nzdavatani gerger ma luwa Anṭakiya ta hadika Siri, ka sli'aftá tsi ka laghwi da ranaftá hadika Galat, nda hadika Frizi, ka vla mbraku ŋa inda gwal zlghay nda ŋuduf.

Apwalus ma luwa Afisus nda ya ma Kwarent

²⁴ Mamu sana mnda la Yahuda, Apwalus hgani, ma luwa Alegzandri yata lu. Ka lagha tsi da luwa Afisus. Mnda gwada ya, nda sna ta vindata skwiha ma defteri. ²⁵ Taghaf tagha ta skwi ta tva Mgham Yesu. Ká ka nda warakatani. Ta taghay ta skwi ta ghəŋa Yesu nda tvani ŋa mn-duha. An mndani, maga batema Yuhwana yeya snaŋ tsi. ²⁶ Ka mnə tsi ta gwada nda tsafaratá

vgha ma hæga tagha skwa la Yahuda. Snay i Priskila nda Akilas ta skwi ta mnə tsi, ka hgaghatá hæŋ ɲa sganaghata taghanaftá skwi nda tvani ta ghəŋa gwadā Lazglafta. ²⁷ Tahula tsa, ka kumaftá Apwalus ta dza'a ta hadika Akaya*. Ka sganaghatá zwanama ta mbraku, ka vindanaftá hæŋ ta delewer ta gwal ta tsa hadik ya ɲa tsu'afhta taŋ nda rfu. Bhadaghatani da hada, ka katanťá tsi nda zdaku ya vlaŋ Lazglafta ta gwal ta ghadatá zlglafta. ²⁸ Ka gwadə tsi ta gwadə banluwa nda la Yahuda, ka traptá hæŋ ta skwi ɲa ɲrapta. Ka maranantá tsi ta hæŋ ta skwi nda vinda ma defteri kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a.

19

Pwal ma luwa Afisus

¹ Ma fitika nzakwa Apwalus ma luwa Kwareŋt, ka ranaftá Pwal ta vli ta ghwáha ta hadika Asiya, ka ɓhadaghatá tsi da luwa Afisus ka slaftá tsi ta sanlaha ma gwal zlgħay nda ɲuduf hada. ² Ka'a mantsa: «Mutsafmutsa kuni ta Sulkum nda ghuḅa ma zlgħafta ghuni ra?» ka'a dawantə da hæŋ. Ka hæŋ nda tsi mantsa: «Ta sna a ɲni ta skwi ta hgə lu ka Sulkum nda ghuḅa wa,» ka hæŋ. ³ «Mndərga wati batem magagħunaf lu na?» ka'a nda hæŋ. «Mndərga ɲa Yuhwana maganaf lu,» ka hæŋ nda tsi. ⁴ Ka Pwal mantsa: «Gwal ta tsu'afhta ka mbədanafťá nzakwa taŋ, maganaf Yuhwana ta batem ta hæŋ. Ka Yuhwana nda hæŋ na: Zlgħafwazlgħa ta tsa mndu ta sagha nda hula da ta nzakway ka Yesu ya,» ka'a. ⁵ Tahula snantə taŋ ta

* **18:27** Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

tsa gwada ya, ka maganaftá lu ta batem ta hən nda hga Mgham Yesu. ⁶ Ka fanaghatá Pwal ta dzvu ta hən, ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəṇa taṇ. Ka gwadə hən ta gwada nda sanlaha ma gwada, ka klə hən ta lwa Lazglafta guli. ⁷ Ta magay gwagwa ta tsa mnduha ya ta ghwanpədə his.

⁸ Tahula tsa, ka gdatá Pwal ta dza'a da həga tagha skwa la Yahuda. Hkən tilani ta mna gwada ta ga mghama Lazglafta, ka ṇavata ṇa tđaktá ghəṇa gwal ta sna skwi ta mnə tsi. ⁹ Ka təṇanaftá sanlaha mataba taṇ ta ghəṇ, ka kwalaghutá hən ta zlghafta, ka ghuḅasə hən ta tsa tagha skwi ta ghəṇa tva Yesu ya ta kəma tskata mnduha. Tsaya tama, ka sli'aftá Pwal ka zlanťá hən, ka hlaghatá gwal zlghay nda ṇuduf, ka laghu hən da həga dzaṇa Tiranus, ka taghə tsi ta skwi ṇa taṇ inda fitik hada. ¹⁰ His vakwa taṇ ta taghay. Ma tsaya snanťa inda gwal ta nzakway ta hadika Asiya, daga la Yahuda, nda la Grek tani ta gwada Mgham Lazglafta.

Zwana Seva

¹¹ Ka magə Lazglafta ta mazəmzəm ṇa ndərmimay nda ma Pwal. ¹² Tsaya ta kəl lu ka klaftá lgut nda salawar ya ta ksantá vgha Pwal tazlay, ka klanťá gwal kul dughwanaku ṇa ksantá hən, ṇa saghwa tsa danwa nda ghwadaka sulkum ya tani ma hən. ¹³ Mamu sanlaha ma la Yahuda guli ta ra luwa, ṇa ghazliginťá ghwadaka sulkum ma mnduha. Ka dzəghanťá hahən guli ta ghzla ghwadaka sulkum nda həga Mgham Yesu ma gwal nda kasa da halaway. Ka hən mantša: «Nda hga tsa Yesu ta mnə Pwal ya ta mnaghunata ṇni: Sabwasa,» ka hən. ¹⁴ Ndəfán zwana sana mndu ta

hgə lu ka Seva ta nzakway tekw mataba la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta la Zudiya, ta maga mndərga tsa skwi ya mantša. ¹⁵ Ma sana fitik, ka tsa ghwadaka sulkum ya nda həŋ mantša: «Wya nda sna yu ta Yesu, nda sna yu ta Pwal guli, wa kaghuni tama?» ka'a nda həŋ. ¹⁶ Ka valaftá tsa mndu ksu halaway ya ta həŋ ka mbranaghatá həŋ demdem. Ka ndandagaptá həŋ ma tsa həga ya nda hwaya ka fərđi'u, nda babalatá vgha. ¹⁷ Ka snanaghatá tsa skwi ya ta inda la Yahuda nda la Grek tani ma luwa Afisus. Ka ksaftá zləŋ ta həŋ demdem, ka vlə həŋ ta glaku ŋa Mgham Yesu. ¹⁸ Ta traku gwal si ta zlghafta, ka sagha həŋ da mnay nda wa taŋ ta ghwadaka skwi ya mamaga həŋ. ¹⁹ Nda ndəgha gwal si ta mbađaku ta hlaktá defteriha taŋ ka dariŋta ta kəma mnduha demdem. Ka mbađaftá lu ta tseda tsa defteriha ya ná, ta klay ta tsedi ka dəmbu' hutaf ²⁰ Mantša ya kəl gwadá Mgham Yesu ka ŋluta, ka zuta vli nda mbrakwa Mgham Lazglafta.

Gigdavafta vli ma Afisus

²¹ Tahula tsa, ka Pwal ndanata mantša: Ka ranafra yu ta vli ta hadika Mekaduniya, nda vli ta hadika Akaya* katsi, ta dza'a da luwa Ursalima yu.

«Ka bhadaghađha yu da hada katsi guli, nda nza tkwe' ka bhadaghata đa da luwa Ruma guli,» ka'a.

²² Ka ghunaghatá tsi ta i Timute nda Irasta, his mataba gwal ta katanŋa ta hadika Mekaduniya. Ta nzatá vərđa tsatsi ka nzđavata ta hadika Asiya.

²³ Ma tsa fitik ya, ka sli'avaftá gwadá katakata ta

---

* **19:21** Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

ghəŋa Mgham Yesu. ²⁴ Tsaw mamu sana dəgha ta slru ta hgu lu ka Dametriyus, ta slara zwana həga ka kufur, ŋa wuyay, ta hgu lu ka Deyes Artimis. Kad ka skwi ta planata tsi ta gwal ta maganata slna. ²⁵ Ka tskanata tsi ta tsa mnduhani ya, kawadaga nda sanlaha ta maga mndərga tsa slnahani ya guli. Ka'a nda həŋ mantsa: «Graha! Nda sna kuni kazlay: Ta na skwi ta tsatsafta mu na nzafta mu kə'a. ²⁶ Nda nŋa kuni, nda sna kuni guli ta skwi ta mnə Pwal. Ka'a na: Nza a skwi ta tsatsafta mnduha nda dzva taŋ ka Lazglafta wu, ka'a. Ka tdaghatá tsi ta ndəghata mnduha. Ma na luwa Afisus na kweŋkweŋ yeya a wu, nduk ma inda vli ta hadika Asiya tani. ²⁷ Wana na skwi na dza'a dzatá slna mu. Tsaya ya a wu, dza'a zləmbaku gwada ta ghəŋa həga skwa wuyay mu dagala ta nzakway ka Deyes Artimis. Vləgəlt a mnduha ta glaku ŋa Deyes ka tsəlbə ma ghuvani manda ya ta magə lu ma inda vli ta hadika Asiya nda ya ta ghəŋ hadik demdem ya wu,» ka'a. ²⁸ Snaŋta taŋ ta tsa gwada ya, ka gufaftá ŋudufa taŋ ka gugud həŋ ta gugudaku. «Ya dagala gwada ta Dayes Artimis la Afisus,» ka həŋ. ²⁹ Ka sli'avafatá vli kudukuts ma luwa demdem, ka hwaya da vla katskatsu, ka ksədanaghatá həŋ ta graha Pwal ta nzakway ka i Gayus nda Aristarkus, tsa hahəŋ his ta nzakway ka mnduha la Mekaduniya ya. ³⁰ Si ka kumə Pwal ta dza'a slanaghatá həŋ, ama ka pyaftá gwal zlghay nda ŋuduf. ³¹ Mamu sanlaha ma gwal ksa slna ŋumna ta hadika Asiya ta nzakway ka graha Pwal. «Yaha ka da dza'a da tsa vla katskatsu ya,» ka həŋ tsghadanaghatá lwi ta Pwal. ³² Ta

tsa luwa ya, nda ghuya ghəŋa mnduha. Ka nu ŋa ya laha ta guguday, ka nu ŋa ya laha ta gugday. Mal gwal mataba taŋ kul snaŋtá skwi ta tskanatá həŋ. ³³ Ka snanamtá sana mnduha ta tsa gwada ya ta sana mndu ta hgu lu ka Alegzandra ta klə la Yahuda ta kəma. Ka Alegzandra tama mantsa: «Swidwa! Swidwa!» kə'a kapaŋtá dzvu, ka kuma gwada ŋa mnananŋtá mnduha. ³⁴ Manda snaŋta taŋ kazlay: Mnda la Yahuda na mndu na kə'a, ka hlaftá həŋ ta wi ka skwa turtuk ka zatá awa his. Ka həŋ mantsa: «Dagala gwada ta Dayes Artimis la Afisus!» ka həŋ hlaftá wi.

³⁵ Ka ləbanatá mnda vindi ma tsa luwa ya ta mnduha zlahzlah. Ka'a mantsa: «Ari wa la Afisus, wa ya kul snaŋta kazlay: Luwa Afisus ta ŋanatá tsa həga Dayes Artimis dagala ya, nda tsa tsatani ta saha ta luwa ya kə'a na? ³⁶ Had mndu dza'a zlərday wa. Ləbanatá ŋuduf ka dzatá ghəŋ skwi ŋa magay. ³⁷ Na mnduha hlagagha kuni da hadna na ná, had sana rutsak vzaf həŋ ta həga skwa wuyay, ka razatá Diyesa mu wa. ³⁸ Ka mamu skwi mataba Dematriyus kawadaga nda gwal ksanatá slna nda sana mndu katsi, mamu vla tsa guma, ka kla həŋ da gwal tsa guma, ka dza'a həŋ dganata hada. ³⁹ Ka mamu sna gwada ta kumə kuni ta mnay katsi guli, dza'a dzray mu ta tsaya ma vla dzrəka mu. ⁴⁰ Ta ghəŋa na skwi ta magaku gita na ná, laviŋlava lu ta tsaftá badza ta amu ka gwal zlərdawi, kabga had skwi prək ka tskamata mandana ná, ŋa mnay mu kazlay: Ta ghəŋa ya skwi ya ts kavata mu kə'a wa,» ka'a. Kdawkani ta gwada, «gazlawagazla,» ka'a nda mnduha.

20

Sli'a Pwal ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya

¹ Tahula lbatá tsa sli'avafta sli'avaf lu ya, ka tskanatá Pwal ta gwal zlg hay nda ηuduf, ka vlanťá mbraku ta hən. Ka dgatá tsi ta vgha nda hən, ka laghwi ta hadika Mekaduniya. ² Tahula ranaftani ta tsa hadika ya, ka valanťá tsi ta mbraku katakata ta gwal zlg hay nda ηuduf, ka ḡhadaghatá tsi ta hadika Gres. ³ Ka zatá tsi ta tili hkən hada. Ta dza'a dza'a lami da kwambalu ηa dza'a ta hadika Siri tama, ka sanťá tsi ta dzray ta dzrə la Yahuda ta wi ta ghəjani ηa pghanatá budukwa. Ka ksəglaghatá tsi ta tvi nda ta hadika Mekaduniya. ⁴ Ka sli'aftá i Supater zwanja Pirhus mnda luwa Beriya, nda Aristarkus nda Sekundus mnda la Tesalunik, nda Gayus mnda luwa Derba, nda Timute, nda Tisik, nda Trufim mnduha hadika Asiya, mistani. ⁵ Ka laghu tsahaya ta kəma kzla anji ma luwa Truwas. ⁶ Anji ya, ka lamə ηni da kwambalu ma luwa Filipiya, tahula zutá skala buradi kul had is mida ya. Ta mahutafa fitik, ka lagha ηni slanaghatá hən ma luwa Truwas, ka zatá ηni ta luma hada.

Kwanaha lagha Pwal da luwa Truwas

⁷ Gahawu bađu luma gwasi, ka ts kavatá ηni ηa za skwa zaya* Mgham Yesu, ka zraftá Pwal ta gwada ta kəma gwal zlg hay nda ηuduf, ka nzdavatať tsi ta gwada ha ka lami da takala, kabga dza'a nda sli'a tsadakwər vli. ⁸ Ma dzuguvi ma həga ta ghəja həga ts kavata ηni. Mamu ndəghata

---

* **20:7** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

pitirlaha ma tsa dzuguvi ta ghəŋa həga tskava ŋni ya. ⁹ Tsaw mamu sana zwan ta hgu lu ka Fewtikus ta nzun̄ta tawa finitir. Ka dziŋtá hani ma tsa nzdavata Pwal ta mna gwada ya. Na tsa ghərbanaf̄ta hani ya, ka dədəgatá tsi ta tsa mahkəna həga ta ghəŋa həga ya ta hadik. Kə'a ka lu ka sli'ay ná, nda mta. ¹⁰ Ka saha Pwal, ka ndadaghata tsukwafta. «Ma tđ n̄d̄ufa ghuni, ta teke'a hafu mida,» ka'a. ¹¹ Ka vradaftá Pwal ka bla'atá tsi ta buradi ka zay. Ka kdə tsi ta gwada petsuwed̄ vli. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka laghwi. ¹² Nda hafu ma tsa galaḅay ya ta klaghatá lu dza-gha. Ka rfu həŋ ta rfu katakata.

Sli'a Pwal da luwa Truwas nda ya da luwa Mitelen

¹³ Ka sli'aftá ŋni ka laghwi ta kəma ta kəma da ŋlaftá kwambalu ŋa kla aŋni da luwa Asus. Ŋa dza'a ŋni kla Pwal hada, kabga ta dza'a nda səla i'i, ka'a. ¹⁴ Manda laghani slaŋnaghatá ma Asus, ka klamtá ŋni da kwambalu, ka laghu ŋni da luwa Mitelen. ¹⁵ Ka sli'aftá ŋni hada nda kwambalu, ka ḅhadaghatá ŋni gamahtsimani mbəŋ nda luwa Kiyus. Gamahtsimani, ka ḅhadaghatá ŋni da luwa Samus, gamahtsima tsaya guli, ka ḅhadaghatá ŋni da luwa Miletus. ¹⁶ Ka Pwal mnuta na: «Had̄ yu dza'a sladavata ma luwa Afisus wu, da zutá lu ta fitik ma had̄ika Asiya, ka má ta magaku tsi katsi ná, misimmisim ta kuma yu ta ḅhadaghata da

Ursalima, ka ma kdə fitika skala Pentakwat† ka sagha a tsi,» ka'a.

Gwada Pwal nda la galata mndu ma Afisus

¹⁷ Ma tsa Miletus ya tama, ka ghunaftá Pwal ta mnduha da Afisus ɲa hgaktá gwal ngha Igliz. ¹⁸ Manda ɓhadaghata taɲ da slanaghata, ka Pwal nda həɲ mantsa: «Daga bađu lagha da ta hadika Asiya ná, nda sna kuni ka yu nzata kawadaga nda kaghuni. ¹⁹ Nda leɓtekwa ta ghəɲ mataba ghuya daɲwa da sanlaha ma la Yahuda ta pghihatá buɗukwa, ksanata yu ta slna ta Mgham Yesu. ²⁰ Nda sna kuni guli kazlay: Had sana skwi prək ka katá kaghuni difaghuna yu wu kə'a. Mnaghunamna yu ta indani, ka taghaghunafta banluwa nda ya dzagha dzagha. ²¹ Ka gvalaɲtá yu ta la Yahuda nda la Grek, ɲa mbəɗavata tvə Lazglafta ɲa zlglafta taɲ ta Mghama mu Yesu Kristi. ²² Ndanana, nda sli'a yu da Ursalima. Sulkum nda ghuɓa ta tiɲwa i'i ɲa dza'a. Sna a yu ta skwi dza'a slidighata hada wa. ²³ Skwi ya ta mniɗiɲta Sulkum nda ghuɓa kwenkwen ná, dza'a sladiɲhasla ghuya daɲwa, dza'a vziɗimvza lu da gamak. ²⁴ I'i ná, ndana a yu ta gwada ta hafa da, dər má kinawu ɗiɲutani ka ɲa da wa. Dza'a kɗanaktá tsa ɲərma slna vliha Mgham Yesu ɲa magay, ta nzakway ka mna Lfiɗa Gwada ta ghəɲa zɗakatahuda Lazglafta ya skwi ta zɗəgihata.

---

† **20:16** Pentakwat: Tsaya fitika skalu dagala ta fitika tska skwi ta vwah da la Yahuda. Ma tsa fitik ya saha Sulkum nda ghuɓa ta ghəɲa duhwalha Yesu ta ma hutafmbsaka fitik tahula Pak. Ngha Zlahu 23:16.

25 «Ndanana ná, nda sna yu kazlay: Nghəglan̄ta a inda na kaghuni raghunaf yu, ka mnaghunata gwada ta ga mghama Lazglafta ná, ta həga kuma da dekdek wa. 26 Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata dar gita kazlay: Magaghunamaga yu ta inda skwi ya laviŋ yu ta magay nda inda kdavakta mbrakwa da. Ka dza'a zluŋzla kuni ta skwi ya taghaghunaf yu, ta had i'i mida wu, 27 kabga mnaghunamna yu ta inda skwi mna Lazglafta, had ya difanaghu yu wa. 28 Nghawangha ta ghəŋa ghuni, nghawa ta inda bra ya vlaghuna Sulkum nda ghuḅa ŋa nghay guli. Nghawangha ta Igliza Lazglafta ya mutsanak tsi ta ghəŋani nda usa zwan̄ani. 29 Tahula laghwa da ná, nda sna yu kazlay: Dza'a sli'adamsli'a mnduha ta sidi manda mandundiha da taba ghuni, had həŋ dza'a zlan̄ta tsa bra ya wu kə'a. 30 Dər mataba kaghuni guli ná, dza'a sli'afsl̄i'a sanlaha da tsakalawi, ŋa baraghata taŋ ta sanlaha ma duhwalha mista taŋ. 31 Ka nzata kuni hzleŋa. Havapwahava kazlay: Hkən vakwa da ta ŋavata nda ima taw ta iri, nda rvidik tani, nda fitik tani, ta vla hidaku ŋa inda kaghuni kə'a.

32 «Ndana tama, ma dzva Lazglafta nda gwada ta zdakatahudani tani ta famta yu ta kaghuni. Tsa gwada ya dza'a ŋla kaghuni, ŋa zay ghuni ta həga kawadaga nda inda gwal nda ghuḅa. 33 Ma nzakwa da ná, gvalan̄ a yu ta dər tseda mndu, dər dzindara mndu, dər lguta mndu wa. 34 Nda sna vərda kaghuni kazlay: Nda dzva da si ta maga yu ta slna ŋa kata ghəŋa da, nda ya ŋa kata gwal ta dza'a mista da tani kə'a. 35 Inda tsa slnaha magə yu mantsa ya ná, ŋa maraghunata kazlay: Mantsa ya

ta maga lu ta slna ηa katanɔ́ta gwal ka pdu kə'a. Na havaghunakta guli ta gwaɗa Mgham Yesu ta mnay kazlay: Mal mndu ta vlay ta rfu, ka mndu ta zlghay kə'a ya,» ka'a.

³⁶ Ta kdaku Pwal ta mna tsa gwaɗa ya, ka tsəlbata tsi ka maga du'a nda hahəŋ tani demdem. ³⁷ Rəb həŋ demdem nda taw, ka lagha tekweise' ta Pwal. ³⁸ Tsa mnayni kazlay: Nghəglanɔ́ta a kuni ta həga kuma ɗa wu kə'a ya na skwi ta ganaftá taw ta həŋ. Ka sli'aftá həŋ ka pghaghatá Pwal da vla kwambalu.

21

Lagha Pwal da luwa Ursalima

¹ Tahula dgata ηni ta vgha nda həŋ, ka lamə ηni da kwambalu. Ka sli'afta ηni ka laghwi tur da luwa Kus. Gamahtsimani, ka sli'afta ηni ka laghwi da luwa Rudes. Ka gi sli'afta ηni hada guli ka laghwi da luwa Patara. ² Hada, ka slafta ηni ta sana kwambalu ta sli'i da luwa Finisi, ka lamə ηni dida, ka laghu ηni. ³ Nghay ηni ta luwa Kiprus manda a, hadik ya ta tsavata ma drəf, ka zluɔ́ta ηni nda ga zlaɗa ηni ka laghu ηni nda tvə hadika Siri. Ka ɓhadaghatá ηni da luwa Tir ma vla pghay kwambalu ta huzla. ⁴ Hada, ka slanaghatá ηni ta gwal zlghay nda ηduf, ka zata ηni ta fitik ndəfán ɗa həŋ. «Ma laf ka da luwa Ursalima,» ka həŋ nda Pwal, manda kdakwa Sulkum nda ghuɗa ta mnananɔ́ta həŋ. ⁵ Ma kdavakta tsa mandəfána fitik ya, ka sli'afta ηni ka sli'i. Ka pghafta həŋ demdem ta aŋni, nda mi'a tan, nda zwana tan tani, ha ka zluɔ́ta huɗa luwa. Bhadaghata ηni ta wa ghwa, ka

tsəlbata ɲni, ka magatá du'a. ⁶ Manda dgata ɲni ta vgha nda həŋ, ka ɲlaftá aɲni ta kwambalu, ta vraghuta hahəŋ dzagha taŋ.

⁷ Ka kdɪntá ɲni ta mbada ɲni nda kwambalu. Sli'aftha ma luwa Tir ka ɓhadaghata da luwa Tulemayis. Hada, ka guguvta ɲni ta zgu nda zwanama. Ka zata ɲni ta fitik turtuk kawadaga nda həŋ. ⁸ Ka sli'aftha ɲni gamahtsimani ka dza'a, ka ɓhadaghata ɲni da luwa Sezare. Ka sli'aftha ɲni guli ka lagha da Filip ta hgə lu ka mnda mna gwada Lazglafta, ta nzakway ka mndu ya tekwa mataba tsa gwal ndəfáŋ ya kay*. Ka lamə ɲni da həga ga taŋ ka hanay ga taŋ. ⁹ Mamu kwaghani fwaɗ ka daghali ka daghali ta klaktá lwa Lazglafta. ¹⁰ Nda za fitika ɲni ɲulum hada tama, ka sli'afthá sana anabi ta hgə lu ka Agabus daga ta hadika Zudiya, ¹¹ ka sagha da slanaghata. Ka klaftá tsi ta ɓanava Pwal, ka habanata tsi ta səlahani nda dzvuhani. Ka'a mantse: «Wya skwi mna Sulkum nda ghuɓa: Ka ɲa wa nana ɓanava na ná, manda va yeya dza'a habafta la Yahuda ta tsa mndu ya ma Ursalima, ɲa klafta taŋ ka fanamta gwal kul nzakway ka la Yahuda ma dzva taŋ,» ka'a.

¹² Na snaŋta ɲni ta tsa gwada ya, nda aɲni tani, nda gwal ma tsa vli ya tani, ka ndəbə ɲni ta dzvu ɲa Pwal ɲa kwalani kul lafi da Ursalima. ¹³ Ka Pwal nda aɲni mantse: «Ta ghəŋa wu ta tawa kuni ta taw. Ta kumay kuni ta gidiftá zləŋ ra? I'i ta da ná, ɲa habaftá i'i yeya a wu, dər má ɲa dza ta i'i ma Ursalima ta ghəŋa hga Mgham Yesu tsi, nda fa vgha da,» ka'a. ¹⁴ Na tsa trapta ɲni mida ya ná,

---

* **21:8** Ngha ta Slna gwal ghunay 6:5. Nda 8:5-40.

həvɣlan a aŋni guli wa. «Ka maga Mgham Yesu ta skwi ya kumaŋ tsi,» ka aŋni ta ghəŋani.

¹⁵ Tahula luta tsa fitik ya tama, ka hbaftá ŋni ta vgha, ka ŋlaghatá da luwa Ursalima. ¹⁶ Ka sli'aftá sanlaha ma gwal zlgħay nda ŋuduf ma luwa Sezare guli mista ŋni. Ka pghadaghata həŋ ta aŋni da vli ya dza'a hani ŋni ta hani ga sana mndu ta hgə lu ka Menasuŋ, mnda sana luwa ta tsavata ma drəf, ta hgə lu ka Kiprus. Nda kda fitika tsa mndu ya ma zlgħay nda ŋuduf.

Nghanaghata Pwal ta Yakubu

¹⁷ Bhadaghata ŋni da Ursalima, ka tsu'afta zwanama ta aŋni nda rfu. ¹⁸ Ga mahtsimani, ka sli'aftá Pwal kawadaga nda aŋni ka lagha da Yakubu. Ka lagha gwal Igliz tskavata demdem hada. ¹⁹ Tahula ganaghata Pwal ta zgu ta həŋ, ka rusu tsi turtuk turtuk ta skwi maga Lazglafta mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma slnani. ²⁰ Snanata taŋ ta tsa skwi rusanaf Pwal ta həŋ ya, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Zwanama, nda nghan ka ta dəmbu' a ta la Yahuda ta zlgħafta ya ki'e, ta ŋavaŋa həŋ ka sna zlahu Musa. ²¹ Ka lu nda həŋ nda gwadā ta kagha ná, ma snə kuni ta zlahu Musa, ma datsə kuni ta fafađa zwana ghuni, ma taghə kuni ta nzakwa la Yahuda, ká ka ta tagħay ŋa inda la Yahuda ta nzaku ma səla hamata sanlaha ma mnduha, ka lu ta mnay. ²² Waka lu dza'a magay? Ya wya dza'a nda sna həŋ kahwathwata kazlay: Hadna ka kə'a, dza'a sli'agagħasli'a həŋ. ²³ Ka si mantsa tsi, ka maga ka ta na skwi dza'a ŋni mnaghata na. Mamu sana mnduha fwaď mataba mu ta waďana ta waďu

ta Lazglafta. ²⁴ Hla ta hən ka dza'a ka da tsalapta ghəŋa gha kawadaga nda hən. Ka plata ka ta skwi ma dza'a hahən da play. Tahula tsa, ɲa htsiŋta taŋ ta ghəŋa taŋ. Ka magamaga lu mantsa katsi, dza'a nda sna inda mnduha kazlay, tsa skwi ta snə mu ta mnay ta Pwal ya kay ná, tsakala wi ya kə'a. Ma tsaya dza'a kəl lu ka snaŋta kazlay: Ta snay kagha ta zlahu guli kə'a. ²⁵ ɲa gwal kul haɖ ka la Yahuda ya, tsiŋtsa mu ta ghəŋani ka vindanafta mu ta hən kazlay: Yaha hən da za slu'a skwa wuyay, yaha hən da za us, yaha hən da za skwi ɓərta lu nda ɓərta, yaha hən da maga sli'ɪŋsli'ɪŋ† kə'a,» ka hən.

²⁶ Mantsa tama, ka sli'afta Pwal kawadaga nda tsa mnduha fwad ya ka tsalapta tsi ta ghəŋani. Gamahtsimani, ka lamə tsi da həga Lazglafta, ɲa mnata fitika dzata ghəŋa tsa tsalatá ghəŋ, nda vlata skwa pla ghəŋ dza'a vlə lu ta hən ta hən ya.

Ksaftá Pwal ma həga Lazglafta

²⁷ Baɖu kɖavakta tsa mandəfáŋa fitik ya, ka ng-haŋtá la Yahuda ta sagha ta haɖika Asiya ta Pwal ma həga Lazglafta. Ka gagaftá hən ta dəmga, ka ksafta hən ta Pwal. ²⁸ Ka dzata hən ta lawlaw: «Ari mnduha la Isra'ila! Kudidwa! Ya wana tsa mndu ta ra inda vli ka raraza mnduha mu, nda zlahu Musa, nda na həga Lazglafta na tani ya kay. Laghani guli ná, ka hladamtá la Grek da na həga Lazglafta na, ka ɲriŋtá na vli nda ghuɓa na,» ka hən. ²⁹ Tsaw si nghinŋha hən ta sana mndu ta hgə lu ka Trufim, mnda la Afisus kawadaga nda tsi ma luwa. Zlah si kladamkla Pwal ta tsa mndu ya da həga Lazglafta ka hən si ta gray.

† 21:25 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

³⁰ Kđukuts sli'avafsli'a vli ma luwa, ka gازلاداغھاتا mnduha ma inda vli. Ka ksafťa həŋ ta Pwal ma həga Lazglafta, ka ksiginťa dzibil, ka gi hahunťa tghaha. ³¹ Ta naghay naghay həŋ ta tva dzatá Pwal ta lagha lu da mnay ŋa mghama sludzi kazlay: ya nda badza vli ma luwa Ursalima kə'a. ³² Ka gi hlaftá tsi ta sludziha nda maliha ta ghəŋa la sludziha, ka sli'afťa həŋ ka ndadaghata slanaghata həŋ. Nghay taŋ ta mghama la sludzi nda la sludzi tani, ka gi zlanťa həŋ ta dza Pwal. ³³ Ka gavadaghata mghama la sludzi ka ŋanatá Pwal, ka tsatsanaftá zidaha his. «Wa va kagha, nahgani maga ka?» ka'a nda tsi. ³⁴ Ka nu ŋa ya ta gwadaŋ, ka nu ŋa ya ta gwadaŋ, ka tsa tskata ghəŋa mnduha ya. Triđ, trap ta mghama sludzi ta ksafťa ghəŋa gwada, ka'a mantsa: «Klawakla ta na Pwal na da vla nzakwa la sludzi,» ka'a. ³⁵ Ndusadaghata Pwal tavata dzatá tva ŋlu da həga, ka gi tsukwaghatá la sludzi, kabga nda ga sida mnduha. ³⁶ «Dzata! Dzata, dzata!» ka tsa ŋəđdəma ta mnduha ta mbada mistani ya, ka dza'a nda hla wi.

Wadaŋ Pwal ta ghəŋani

³⁷ Ta ghwaŋ a lu ka kladamta Pwal da vla nzakwa la sludzi tama wu, «dza'a tsu'ay ka, ka mnaghanta yu ta gwada da ra?» Ka Pwal nda tsa mghama sludzi ya. «Nda sna ka ta gwada la Grek ra? ³⁸ Ka gha a na mnda la Masar ta sli'anaftá zlardawi ka ma taŋ, ka hlaghatá gəndaha dəmbu' fwađ da mtak ya wu ra?» ka'a nda Pwal. ³⁹ Ka Pwal mantsa: «Mnda la Yahuda i'i, ya lu ma luwa Tarsus ta hadika Silisi, zwanja sana luwa ta klu lu ya yu. Kdəkkdək, vlihavla ta tvi ka gwadganata

yu ta mnduha,» ka'a. ⁴⁰ Ka vlanťá tsa mghama la sludzi ya ta tvi. Ka sladatá Pwal ta tsa dzatá tva dza'a da hęga ya. Ma hlę kuni ta wi, ka'a nda dzvu nda mnduha. Sriw, nzanza mnduha. Ka zlraftá Pwal ta gwada nda hęj nda gwada Hebru.

22

¹ «Zwanama nda dadaha, snawasna ka mnaghunata yu ndanana ta skwi ta magaku, ęa wadaptá ghęja da,» ka'a. ² Na tsa snay tan ta zlraftani ta gwada nda gwada Hebru ya, ka sganaghata hęj ta nzata sriw. Ka Pwal mantsa: ³ «I'i ná, la Yahuda yu, ya ma luwa Tarsus ta hadika Silisi lu ta i'i, ama ma na luwa na glafta yu. Gamaliyel ta dzanadiftá ta dzaņa, ka taghadifta snanťá zlaha dzidziha mu nda tvani manda ya ta raku. Nęavaņa i'i guli ka sna ęa Lazglafta manda va na ta magę kaghuni demdem gita na. ⁴ Ganap ga yu ta iri ta gwal ta ksa na tvi na ha ka pslatá hęj. Hahabaf hahaba yu ta zgwana nda mi'aha tani ka pghamtá hęj da gamak. ⁵ Maslęmtsęka da na la mali ta ghęja gwal ta dra skwi ęa Lazglafta, nda la galata mndu na guli. Da hahęj zlghafta yu ta delewer ęa klanťá zwanama mu la Yahuda ma luwa Damas, ęa dza'a da kasa gwal zlghay nda ęuduf ma tsa luwa ya, ęa hlaktá hęj da luwa Ursalima, ęa tsanaghata guma ta hęj.»

*Mņay Pwal ta tva zlghaftani ta Yesu
Slg 9:1-19, 26:12-18*

⁶ «Tata mbađa yu ta tvi, wur ma ghęj fitik, ndusa yu nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadak katakata daga ta luwa ka tsuwadakanaftá vli ta

widifta. ⁷ Ka zləmbadata yu ta hadik. “Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa da na?” ka sana lwi nda i’i ta snə yu. ⁸ “Wa kagha ní Mghama da!” ka yu nda tsi. “Ti Yesu mnda la Nazaret, ta gə ka ta iri ŋani ya yu,” ka’a nda i’i. ⁹ Nda ngha gwal kawadaga nda i’i ta tsa tsuwadək ya, ama sna a hahəŋ ta lwa tsa mndu ta gwada nda i’i ya wa. ¹⁰ “Nu skwi ŋa magay da ní Mghama da?” ka yu nda tsi. “Sli’afsli’a, la da tsa luwa Damas ya, dza’a mnagha mna lu ta inda skwi ŋa magay gha hada,” ka Mgham Yesu nda i’i. ¹¹ Ghulpidghulpa wudakwa tsa tsuwadək ya kay, nghəgla a yu ta vli wa. Ka ksə tsa gwal kawadaga nda i’i ya ta i’i ta dzvu, ka bhididighata da luwa Damas.

¹² «Hada, mamu sana mndu ta hgə lu ka Hananiya. Ta zləŋay ta Lazglafta, ta snay guli ta zlahə Musa. Ta ghubay inda mnduha la Yahuda ma tsa luwa Damas ya. ¹³ Ka sagha tsi slidighata, ka’a nda i’i mantsa: “Zwanama da Sawulu, nghəglaŋgha ta vli,” ka’a. Gi hadahada, gi ka gwanatá iriha da, ka nghanjá yu ta vli. ¹⁴ Ka Hananiya nda i’i guli mantsa: “Zbuzba Lazglafta dzidziha mu ta kagha daga ghalya ŋa snanjá skwi ta kumə tsi, ŋa nghanja gha ta tsa tdukwa mndu ya, ŋa snanja gha ta gwada vərda tsatsi nda wani. ¹⁵ Kagha dza’a nzakway ka masləmstsəkani da inda mnduha ta ghəŋa skwiha ya snan ka da tsi. ¹⁶ Ndanana, had sana skwi ŋa kzləgəltə gha wa. Sli’afsli’a, sawi ka magaghafta lu ta batem, ka ghuḅata dmakwa gha nda ma nghanja gha ta Mgham Yesu,» ka’a.

Ya ka lu ghunaftá Pwal da sana mnduha

17 «Tahula tsa, ka vraghutá yu da Ursalima. Ma sana fitik ta maga du'a yu ma hëga Lazglafta, ka maridíntá Mgham Yesu ta ghəñani. 18 Na tsa nghan̄ta da ya, ka'a nda i'i mantsa: "Sli'apsli'a mis-immisim ma luwa Ursalima, kabga tsu'af̄ta a həñ ta skwi dza'a ka mnay ta i'i wu," ka'a. 19 "Mghama da, nda sna vərda hahəñ kazlay: Si ta ray yu ta hëga tagha skwa la Yahuda ka hla gwal ta zlḡhaftá kagha, ka hla həñ da gamak, ka sləva həñ nda krupi kə'a. 20 Ta dzatá lu ta Atiyen ta nzakway ka masləm̄tsəka gha ya ná, hada vərda i'i. Zdigihazda tsa dzata dza həñ ya. I'i ta n̄anatá lguta tsa gwal ta dzata ya," ka yu nda tsi. 21 "Sli'af̄sli'a, la! Ta ghunə da vli di'in̄ yu ta kagha da gwal kul nzakway ka la Yahuda,"» ka'a.

Pwal nda mali ta ghəña sludza la Ruma

22 Ka fata həñ ta sləməñ ka sna gwada ta gwadagapta Pwal ha ka mnagaptani ta tsa gwadaha ya. Na gi s̄n̄an̄ta tan̄ ta tsa gwadaha ya, «zad̄íntá mndərga nana ma mndu ta ghəña hadik, dzawa dza! Ra a ka zlan̄ta nda hafu wu!» ka həñ hlaftá wi. 23 Ka kwahu həñ ta wi ka vaza lguta tan̄ nda ta luwa, ka tsada hadik nda ta luwa. 24 Tsaya kəl mghama sludzi ka mnay kazlay: Klaghawakla ta Pwal da hëga, ka daw̄anapta kuni ta vli nda sləvu, kada s̄n̄an̄ta lu ta skwi ta kəl na mnduha na ka hla wi mandana na ta ghəñani na, ka'a. 25 Manda habafta lu n̄a sləvay tama, ka Pwal nda mali ta ghəña la sludzi ta sladu hada mantsa: «Vlaghunavla lu ta tvi n̄a sləva mnda la Ruma nda krupi ta kul tsanaghata lu ta guma katək ra?» ka'a nda tsi. 26 S̄n̄an̄ta tsa la mali ta ghəña la sludzi

ya ta tsa gwada ya, ka sli'aftha tsi ka laghwi da mnanata mghama taŋ. «Waka ka dza'a magay? Nana mndu na ná, mnda la Ruma ya,» ka'a nda tsi. ²⁷ Ka gi sli'afthá tsa mghama la sludzi ya ka lami slanaghatá Pwal. «Mnihamna, mnda la Ruma ka kahwathwata ra?» ka'a nda tsi. «Ani!» ka Pwal nda tsi. ²⁸ «I'i ná, nda tsemi dagala skwata yu ta nzakwa da, kada nzata yu ka mnda la Ruma,» ka tsa mghama la sludzi ya nda tsi. «I'i na, ka mnda la Ruma yata lu ta i'i búzul,» ka Pwal nda tsi.

²⁹ Damkwál vraghuvra tsa gwal si dza'a sláva Pwal ya nda hul, ŋa sagha nda sa dawánaptá vli. Na tsa sñanta tsa mghama la sludzi ya kazlay: Mnda la Ruma Pwal kə'a ya, ka ksuta tsa habafta habaf tsi ya ka zləŋ.

Pwal ta kəma gwal guma

³⁰ Gamahtsimani, ka zbə tsa mghama la sludzi ya ta vərđaka skwi kəl la Yahuda ka ksaftá Pwal. Ka palinťá tsi ta tsa habafta habaf tsi ta Pwal ya. Ka hagaktá tsi ta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal ta tsa guma, ŋa tskavata. Ka kladaghata tsi ta Pwal ka sladanata ta kəma taŋ.

23

Pwal ta kəma ŋumna Festus

¹ Ka vazlanamtá Pwal ta iri ta gwal tsa guma. Ka'a mantsa: «Zwanama da, had sana skwi dəmanaf yu ta Lazglafta ha gita wa. Had sana skwi guli ŋa tsadivata wu,» ka'a. ² «Dzuŋwadza ta wubisim,» ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Hananiya ya, nda gwal ndusa nda Pwal. ³ «Dza'a dzay Lazglafta ta kagha ghwadaka

vata həga ɓap lu nda ɓa* na. Nza ɲa tsa guma ta ghəɲa i'i manda ya ta mnə zlahu kagha, ama ka zluɲtá ka ta zlahu, ka laghwi da mnay kazlay: Dzuɲwa dza kə'a,» ka Pwal nda tsi. ⁴ «Waka ka ta raza mali ta ghəɲa gwal dra skwi ta nzakway ka mnda Lazglafta na?» ka tsa gwal ndusa nda tsi ya. ⁵ «Sna a yu kazlay: Mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya kə'a zwanama wu, kabga nda vinda guli kazlay: Hađu ka dza'a raza mgham ta ghəɲa mnduha gha wu† kə'a,» ka Pwal.

⁶ Tsaw nda sna kazlay: Nana gwal tsa guma na ná, laɓatani nda la Sadukiya, nda la Farisa ya kə'a, kəl tsi ka gwadata nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Zwanama ɗa, i'i ná, mnda la Farisa i'i, zwanə mnda la Farisa yu guli. Ta ghəɲa fafta ɗa ta ghəɲa ɗa, nda ya ta ghəɲa sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku, ta kəl lu ka tsa guma ta ghəɲ i'i,» ka Pwal. ⁷ Na tsa mnatani ta tsaya, ka zlaftá zlərdutawi mataba la Farisa nda la Sadukiya. Ka dgavaptá tsa tskata vgha ya his. ⁸ Hađ gwal nda rwa dza'a walaɲta sli'agapta wu, hađ duhwalha Lazglafta wu, hađ Sulkum guli wu, ka la Sadukiya nda ɲa taɲ. Mamu tsahaya demdem, ka la Farisa nda ɲa taɲ. ⁹ Ka sli'aftá inda mnduha nda gugudaku. Ka sli'avata sanlaha mataba gwal ta tagha zlahu ɲa mnduha ta nza-kway mataba la Farisa gwadata nda lwi dagala dagala: «Mutsaf a aɲni ta sana ghwadaka skwi maga na mndu na wa. Ka sana Sulkum tsi, ka sana duhwala Lazglafta tsi, ka kitsi ta gwadganata,» ka həɲ. ¹⁰ Ka sgavaghata zlərduta wi katakata.

* 23:3 Ngha ta Mata 23:27. † 23:5 Ngha ta Sabi 22:27.

Dur̄wa h̄əŋ da d̄atsanaptá Pwal na! ka mghama sludzi z̄l̄əŋaftá z̄l̄əŋ kəl tsi ka ghunaftá la sludzi ŋa klaptá Pwal mataba taŋ, ka klaghata da h̄əga la sludzi. ¹¹ Girvid̄ikani, ka Mgham Yesu maravata da Pwal mant̄sa: «Tatá us ta iri! Manda va tsa ga masl̄əmtsək gə ka ta gh̄əŋa i'i ma luwa Ursalima ya ná, manda va tsaya guli dza'a ga ka ta tsa masl̄əmtsək ya ma luwa Ruma,» ka'a nda tsi.

Dzrawi ta gh̄əŋa Pwal

¹² Gamahtsimani, ka dzraftá sanlaha ma la Yahuda ta wi ŋa dza'a dzatá Pwal. Ka wadatá h̄əŋ ka mnay kazlay: Had̄ mu dza'a zaŋtá skwi nda za, nda saŋtá skwi nda sa, ka ta dza a mu ta Pwal wu, ka h̄əŋ. ¹³ Ta malay gwal ta dzraftá tsa wi ya ta fwad̄ mbsak. ¹⁴ Ka sli'aftá h̄əŋ ka laghwi da slanaghatá la mali ta gh̄əŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu. Ka h̄əŋ mant̄sa: «Wadawada ŋni kahwathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Had̄ ŋni dza'a walaŋta zaŋtá skwi nda za, ka ta dza a ŋni ta Pwal wu. ¹⁵ Ndanana tama, gwafwagwa kaghuni ta wi nda gwal ta tsa guma. Ta kumay ŋni ta d̄agapta hya ma na gwada na kahwathwata, ka kuni dazlay nda mghama sludzi ya ná, ŋa klaghunakta lu ta Pwal ta kəma ghuni. Ta sagha tsi ya, nda paya vgha aŋni ŋa gi dzata,» ka h̄əŋ.

¹⁶ Snaŋta zwaŋa mukumani ma Pwal ta tsa pghanatá bud̄ukwa dza'a pghanata lu ta Pwal ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi mnanatá Pwal ma h̄əga la sludzi. ¹⁷ Ka h̄gaftá Pwal ta sana mali ma la sludzi. «Kla ta na duhwal na da mghama la sludzi, ya mamu gwada dza'a mnanata tsi,» ka'a nda tsi.

18 Ka klaftá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta tsa duhwal ya, ka klaghata da tsa mghama la sludzi ya. Ka'a mantsa: «Tsa Pwal tsam lu ma gamak ya ta hgaftá i'i. Kdækkdæk, kla ta na duhwal na da tsi, mamu gwada dza'a tsi mnanata, ka'a nda i'i, kəl yu ka klakta,» ka'a nda tsi. 19 Ka ksafatá tsa mghama sludzi ya ta tsa duhwal ya ta dzvu, ka laghwi ta slərpa vli. «Nu ta kumə ka ta mnihata na?» ka'a nda tsi. 20 Ka'a nda tsi mantsa: «Dzrafdzra sanlaha ma la Yahuda ta sagha da ndəbaghatá dzvu, ŋa kladaghatá Pwal ta kəma gwal ta tsa guma mahtsim. Ta kumay ŋni ta dagapta hya ma tsa gwada ya kahwathwata ka həŋ dza'azlay nda kagha. Tsaw mantsa ya nzakwani wa. 21 Yaha ka da snana ta həŋ. Ya mamu gwal ta malay ta fwađ mbsak dza'a pghatá budúkwa. Wada nda wada həŋ kazlay: Had ŋni dza'a walaŋta zaŋtá skwi nda za, had ŋni dza'a saŋtá skwi nda sa, ka ta dza a ŋni ta Pwal wu kə'a. Ndanana, nda paya vgha taŋ, ya gwada da kagha kwenkwen ta kzlə həŋ,» ka'a nda tsi. 22 Ka tsa mghama sludzi ya mantsa: «Nana gwada mnidŋ ka na ná, yaha ka walaŋta mnananŋta sana mndu,» ka'a, ka ghuniŋtá tsa duhwal ya.

Ghunaftá Pwal da ŋumna Feliks

23 Tahula tsa, ka hagaftá mghama la sludzi ta maliha his ta ghəŋa sludziha. Ka'a nda həŋ mantsa: «Hbawa vgha, dza'a nda sli'a kuni da luwa Sezare ta nzemndi təmbay girvidik, kawadaga nda sludziha his dərmæk, nda sludziha ndəfáŋ mbsak ta ŋla plis, nda sludziha his dərmæk nda huzla vulu da həŋ. 24 Mutsaf kuni guli ta plis ŋa kla Pwal, ŋa bhadanaghata dughwana da ŋumna ta nzakway

ka Feliks,» ka'a. ²⁵ Wya ka tsa mghama sludzi ya vindanaftá delewer guli:

²⁶ «I'i Klawdi Lisiyas, ta ga zgu ŋa mghamani ŋumna ta nzakway ka Feliks. ²⁷ Ya mndu ta ghunədaghapta yu ya ná, la Yahuda ta ksafta ka dza'a dzata. Ka lagha yu nda la sludza da ka zlu'agapta ma dzva taŋ snaŋer yu kazlay: Mnda la Ruma ya k'a. ²⁸ Ŋa zba snaŋtá ghəŋa skwi ya kəl həŋ ka razay ná, ka kladaghatá yu ta kəma gwal ta tsanatá guma ta həŋ. ²⁹ Ka slanaghatá yu ná, ta razu ta ghəŋ skwi ta ksəŋtá zlahə taŋ həŋ. Ama had' skwi ga tsi prək ka dzata, dər prək ka hbamta ma gamak wa. ³⁰ Ka sagha lu snadimta kazlay: Ta pgha budukwa həŋ ŋani k'a, kəl yu ka ghunədaghapta tsa mndu ya ŋa lagha hahəŋ ka ghəŋa taŋ da mna dmakuha ya maga tsa mndu ya ta kəma gha. Ləŋləŋ ká ka nzata mghama da,» ka'a.

³¹ Ka klaftá tsa la sludzi ya ta Pwal girvidik manda va ya mnanaf lu ta həŋ, ka klaghata da luwa Antipatris. ³² Gamahtsimani, ka vragaghutá hamata la sludzi da vla nzakwa taŋ, ka kdə gwal nda plis nda plis ta kla Pwal da luwa Kaysariya. ³³ Bhadaghata tsa la sludziha ta plis ya da luwa Sezare, ka klaftá həŋ ta tsa delewer ya ka vlanťá ŋumna, zlanəŋha həŋ guli ta Pwal ma dzvani. ³⁴ Tahula dzaŋaftá ŋumna ta tsa delewer ya, ka'a mantša: «Ta wati hadik kagha na?» ka'a dawəŋta da Pwal. Snaŋtani kazlay: Mnda hadika Silisi ya k'a, ³⁵ «ŋa sna yu ta gwada gha saghər tsa mnduha ta raza kagha ya,» ka'a nda tsi. Klaghawakla, ka dza'a kuni da nghanay ma tsa həga baf Hiridus ya, ka tsa ŋumna ya nda mnduha.

24

Tsanavatá gwada ta Pwal

¹ Tahula luta fitik hutaf, ka 6hadaghatá i mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Hananiya, nda la galata mndu, nda sana mndu ta hgə lu ka Tertulus ya, nda vida ma gwada. Ka lagha həŋ da wlatá Pwal da ŋumna. ² Ka hɣadaghata lu ta Pwal. Ka zlraftá Tertulus ta rusa skwi ya maga Pwal, kəl həŋ ka wlata. Ka'a mantsa: «Mghama ɗa, əŋka'a ka kagha kəl ŋni ka nzata nda zɗaku. Snaŋta gha ta dzra nzaku kəl mnduha ŋni ka nzakway ɗughwana. ³ Ta rfay mnduha ŋni dər ndigandiga ta kagha katakata Feliks. ⁴ Mghama ɗa! Yaha ŋni da gərɗaghata. Kdəkɗək, kabga zɗakwa gha, faŋna fa ta zləməŋ ka sna ka ta zwaŋa gwada ŋni dza'a mnaghata ŋni. ⁵ Nana mndu na ná, ghwadaka mndu ya slanagha ŋni ta hwaɗa ghəŋa la Yahuda dər ndigandiga ta ghəŋa hadik. Tsatsi mghama dina la Nazaret* ta nzakway ka gwal ta dza'a mista Yesu ya. ⁶ Ka kumə tsi ta maga sana skwiha dza'a kwal kul vlaŋtá sgit ta həga Lazglafta ŋni, kəl ŋni ka ksafɗa. [Ka kumə ŋni ta tsanaghatá guma manda ya ta mnə zlahə ŋni. ⁷ Ama ka lagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas da zlu'aghuta ma dzva ŋni nda mbraku, ⁸ ŋa sagha ŋni da kuma gha da wlata, ka Lisiyas nda aŋni.] Ka ɗawaŋɗawa vərɗa kagha da tsi, dza'a nda sna ka kazlay: Tsakalawi a na skwi ta mnə ŋni tida na wu kə'a,» ka'a. ⁹ «Manda va tsaya nzakwani,» ka la Yahuda ta ghəŋani.

---

* 24:5 Ngha ta Mata 2:23.

Waday Pwal ta ghəṇani ta kəma Feliks

¹⁰ Manda mnanata ṇumna nda dzvu ta Pwal kazlay: Gwada ta gwada kə'a. Ka Pwal mantsa: «Nda sna yu kazlay: Gitagita a vakwa kagha ta tsa guma ta ghəṇa mnduha ṇni wu kə'a. Nda rfu dza'a wada yu ta ghəṇa da ta kəma gha. ¹¹ Ka psanpsa ka katsi ná, malapə a fitik ghwanpəda his manda lafa da da luwa Ursalima da tsəlbə ta kəma Lazglafta wa. ¹² Had mndu ta slidighata ta zlərdəwi nda mndu, ta hwazlaḃa ghəṇa mnduha, dər ma həga Lazglafta, dər ma həga tagha skwa la Yahuda, dər ma luwa wa. ¹³ Nana skwi mnə hahəṇ ta i'i ndanana ná, graghaftha a vərda hahəṇ wa. ¹⁴ Skwi ya graf i'i ná, ta maganata slna yu ta Lazglafta dzidziha ṇni nda ta tsa tvi mnə hahəṇ kazlay: Dina ghwadaka tvi ya kə'a ya. Zlg hafzlgħa yu ta inda skwi ya nda vinda ma zlahā Musa, nda ya ma deftera la anabi. ¹⁵ Faffa i'i guli ta ghəṇ ta Lazglafta manda va ṇa hahəṇ ta mnay kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta tdukwa mnduha nda ghwadaka mnduha tani kə'a ya. ¹⁶ Tsaya ta kəl yu ka ṇavata ka nzaku manda ya ta raku ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma mnduha.

¹⁷ «Nda kda fitika da manda dgata da ta vgha nda Ursalima, kəl yu ka vradaghata, ka kladanaghata nda tseḃi ṇa katantá mnduha da, nda ya ṇa planatá ghəṇ ta Lazglafta. ¹⁸ Tsaya skwi ta magə yu ta sladighatá sanlaha ma la Yahuda si ta hadika Asiya. Kdakwa da ta tsala ghəṇa da tsa, ta had tskata mnduha hada wu, hwazlaḃanaf a yu ta ghəṇa mnduha guli wa. ¹⁹ Ka má mamu sana skwi gana yu ta həṇ katsi ná, má vərda la Yahuda ta hadika Asiya ta sagha wlatá i'i da kagha tama.

²⁰ Ka mantsa a tsi wu, ma mnan̄mna nana mnduha na ta dmaku ya ksaf hən̄ ta i'i nda tsi ma fitika lagha da ta kəma gwal ta tsa guma. ²¹ Ta kəma gwal ta tsa guma, gwadagwada yu nda mbraku kazlay: Grafgra yu, “dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta gwal nda rwa kə'a. Ta ghəṇa tsaya ta tsa lu ta guma ta ghəṇa da gita,» ka'a.

²² Feliks ná, nda sna tsatsi ta skwiha katakata ta ghəṇa tva Kristi kəl tsi ka dzanamtá wi ta hən̄. Ka'a mantsa: «Sagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas ya ná, nghay da ta na gwada ghuni na tsa,» ka'a nda hən̄. ²³ Ka mnanata tsi guli ta mali ta ghəṇa la sludzi kazlay: Hamha ta Pwal ma gamak, yaha ka da hbanata nda hba. Ka ta saghasa grahani da katan̄ta katsi, yaha da pya hən̄, ka'a.

Pwal ta kəma i Feliks nda Drusil

²⁴ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka sagha Feliks kawadaga nda markwa tan̄ Drusil, ta nzakway ka makwa la Yahuda. Ka hgagaptá tsi ta Pwal, ka snə tsi ta gwada ta ghəṇa zlgħaftá Yesu Kristi da tsi. ²⁵ Ka zlraftá Pwal ta zwa gwada ta ghəṇa nzaku ya ta zdəganatá Lazglafta, nda gwada ta nghuta mndu ta ghəṇani, nda gwada ta ghəṇa ya ka Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəṇa mnduha. Ka Feliks ksur tsi ka zlən̄ mantsa: «La tama, badu mutsafər yu ta fitik ya guli ná, hgəgəлта da ta kagha tsa,» ka'a. ²⁶ Dza'a mutsay yu kasi'i ta tsemi da Pwal ka ṇumna Filiks sizlay, ta kəl tsi gđata ta hgagaptá Pwal tazlay ka ghwa yiva nda tsi.

²⁷ Səđ səđ his ka vaku luta ta magay mantsa. Tahula tsa vaku his ya, ka mbəđapta Purkiyus

Festus ta Filiks. Kambə̀l zɔ̀ɔ́ganata tsi ta la Yahuda ka Feliks ná, ka zlanɔ́tá tsi ta Pwal ma gamak.

25

Lagha Pwal ta kə́ma Festus

¹ Tahula fitik hkən manda klafta Festus ta slna nzanaghatá hadíkani, ka sli'áfta tsi ma luwa Sezare ka lafi da luwa Ursalima. ² Ka sli'adaghata la mali ta ghə̀ɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la mali ta ghə̀ɲa la Yahuda slanaghata hada. Ka wlatá hən ta Pwal da tsi. ³ «Kdək̀kdək, klə̀gənɲagha kla ta Pwal da na luwa Ursalima na,» ka hən ndi'ata ka ɲɔ́ɲɔ́da nda tsi. Mataba tsaya ná, nda dzra wa taɲ ɲa pghata buɔ́kwa ɲa dzata ma tvi ta laf tsi. ⁴ Ama ka Festus nda hən mantsa: «Wa a Pwal ma gamak ma luwa Sezare. Və̀ɔ́ɔ́da i'i guli ná, nzɔ́ɔ́vata a yu wa, dza'a gi vru yu. ⁵ Ka sli'afslí'a sanlaha mataba la maliha ghuni mista ɔ́a ka dza'a ɲni da slanaghata hada ma luwa Kaysariya. Ka mamu skwi maga tsi kul ɔ́naku katsi, ɲa wlatá taɲ,» ka Festus nda hən.

⁶ Ka tghas tsi, ka ghwan a fitik za Festus ma luwa Ursalima, ka laha tsi da luwa Sezare. Gamahtsimani, ka sli'áftá tsi, ka lagha da vla tsa guma. «Klagapwakla ta Pwal ya,» ka'a. ⁷ Ka lagha Pwal. Ka sli'adaghatá tsa la maliha la Yahuda ta sli'adata ma Ursalima ya dliwis da wantá Pwal. Ka mnə hən ta gwadaha ta kuzlaku ta kuzlaku, ka tsatsanavatá Pwal, ama had'hya gwadá kligin hən wa. ⁸ Ka Pwal mantsa: «Had sana dmaku maga yu wu, dər tvə zlahá la Yahuda, dər tvə hə̀ga Lazglafta, dər tvə mgham Sezar wu,» ka'a wadapɔ́tá ghə̀ɲani.

⁹ «Ta dƒvay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsatá na guma na ta kəma taŋ ra?» Ka Festus nda Pwal ŋa zđanafta ŋuduf ta la maliha ta ghəŋa la Yahuda. ¹⁰ Ka Pwal mantsa: «Wana yu ma vla tsa guma mgham Sezar. Hadna guli rakwa tsadighatá guma. Had dmaku gana yu ta la Yahuda wu, nda sna vərđa kagha ka ghəŋa gha. ¹¹ Ka mamu dmaku gə yu, magamaga yu ta skwi prək ka dzata i'i kati, ma dza lu ta i'i a ka yu wa. Ama ka had hyahya skwi ma na gwadaha ta mnə həŋ ta i'i na wu kati, laviŋ a mndu ta vlatá i'i ta həŋ wa. Ta ndəba dzvu yu da kagha, ka la na guma na ta kəma mghama Ruma,» ka'a. ¹² «Manda tsa zbanja gha ta dza'a na guma na ta kəma mgham ya, dza'a dza'a ka ta kəma mgham Sezar,» ka Festus nda Pwal tahula gwaduvustani nda gwal ta vlatá hidaku.

Lagha Pwal ta kəma i Agripa nda Beranis

¹³ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka lagha mgham Agripa nda Beranis da luwa Sezare da nghanaghata ŋumna Festus. ¹⁴ Ka zata həŋ ta fitik tsəbakw hada. Ka rusanafatá ŋumna Festus ta gwada ta ghəŋa Pwal ta tsa mgham ya. Ka'a mantsa: «Mamu sana mndu zlidin Feliks hadna ma gamak. ¹⁵ Ma fitika laha da da luwa Ursalima, ka sli'adaghatá maliha ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu mataba la Yahuda slidighata. Ka wlata həŋ. Kdəkkdək, tsanŋa tsa ta guma ta na mndu na, ka həŋ nda i'i. ¹⁶ Ta snu a anŋi la Ruma ta gi tsanaghata guma ta mndu mantsa ya wa. Tinəl ta guyanata nda guya lu ta tsa mndu ya nda tsa gwal ta wlata ya, ŋa zlananta tvi ŋa wadanyi ta ghəŋani ta kəma tsa gwal ta wlata

ya karaku, ka yu nda həŋ. ¹⁷ Ka saha həŋ da hadna mista dā. Gərdava a yu guli wu, ka gi nzata ŋni ma vla tsa guma gamahtsimani. Hgagaghawa hga ta tsa mndu ya ka yu, ka hgaktá lu. ¹⁸ Ba va wana na mnduha ta wlata na dza'a mna ghwadaka skwi maga tsi, ka yu ná, sew had tdukwa skwi mna həŋ wa. ¹⁹ Ta ghəŋa zlərdá gwada ta dina taŋ nda gwada ta sana mndu ta hgə lu ka Yesu ta mtuta, ama ta nda hafu ka Pwal nda ŋani ta mnay yeya. ²⁰ Trapta dā ta tsa ghəŋa mndərga skwi mantša ya, ka yu nda Pwal mantša: Ta kumay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsa na guma gha na hada ra? ka yu nda tsi. ²¹ Ama ka dawanta Pwal ta tsanata mgham Sezar ta gumani, kəl yu ka ŋanata ma gamak dasudasu ma kdə yu ka ghunay da mgham Sezar,» ka'a. ²² Ka mgham Agripa nda ŋumna Festus mantša: «Ta kumay i'i ka ghəŋa dā ta snanatá gwada ma wa tsa mndu ya guli,» ka'a. Ka ŋumna Festus mantša: «Dza'a nda sna ka mahtsim,» ka'a nda tsi.

²³ Gamahtsimani tama, ka lagha i mgham Agripa nda Beranis nda hbatá vgha má mgham mgham ka lamə həŋ da həga tsa guma kawadaga nda mghamha la sludzi, nda gwal dagaladagala ma tsa luwa ya. «Klagaghawakla ta Pwal,» ka ŋumna Festus. Ka kladaghatá lu. ²⁴ Ka ŋumna Festus mantša: «Mgham Agripa, nda inda gwal ta tskavata hadna ma na vlə na kawadaga nda aŋni. Wana na mndu sli'adagha inda la Yahuda da wlata da i'i ma luwa Ursalima, nduk hadna tani ya kay: “Ra a ka zlantá na mndu na nda hafu wu,» ka həŋ hlaftá wi. ²⁵ Ama i'i, ngha a yu ta skwi prək ka dzata wa. Ka si klawakla ta guma dā ta kəma Sezar ka'a ya, tsaya

dza'a kæl yu ka ghunay. ²⁶ Nziya nza tsi ná, mutsaf a yu ta vərda gwada ya ɲa vindanaftá mghama Ruma ta ghəɲani wa. Tsaya kæl yu ka klagaghata na mndu na ta kəma ghuni, katkatatani ta kəma gha mgham Agripa, ɲa dawanaftá vli, kada sɲaɲta yu ta skwi ɲa vinday. ²⁷ Mndu ya tsam lu ma gamak, ka klafta lu ka ghunay kul sɲaɲtá lu ta vərda skwi kæl lu ka ksafɲa ná, tsabaku tsaya ta nghadapta yu,» ka'a.

26

Waday Pwal ta ghəɲani ta kəma Agripa

¹ «ɲagha gwada tama Pwal, gwada ta gwada ɲa wadapta gha ta ghəɲa gha,» ka mgham Agripa nda tsi. Ka kapaftá Pwal ta dzvu, ka zraftá tsi ta gwada. Ka'a mantsa: ² «Ta rfu yu katakata gita, a mgham Agripa, nda mutsafta da ta tvi ɲa mɲaɲta gwada ta kəma gha ɲa wadapta ghəɲa da ma inda skwiha ya tsatsadiva la Yahuda. ³ Kæl tsi ka vlihata rfu katakata ná, nda sna kagha tsidid ta nzakwa la Yahuda nda ghəɲa skwi ya ta zlərdə həɲ tani. Kdəkkdək, ka ksa ka ta ɲuduf, ɲa fihata gha ta sləməɲ ka sna na gwada da na.

⁴ «Daga ma ga zwanja da, nda sna la Yahuda ta nzakwa da. Nda sna həɲ ka yu nzakwagapta daga tanɲaɲ mataba la ini nda ya ma Ursalima. ⁵ Nda sna hahəɲ ta i'i daga manda ghalya. Ka ta kumay həɲ katsi, laviɲlava hahəɲ ta mnay kazlay: Tekw i'i mataba gwal ta fikaghuta si ta ghəɲa dina ɲni ta nzakway ka ɲa la Farisa kə'a. ⁶ Ndanana, wana yu ma guma ta ghəɲa fafta da ta ghəɲa da ta tata imi ta sləməɲ ya tanaf Lazglafta ta dzidziha mu.

⁷ Tsa mndəra amu ghwanpɔdə his ya guli ná, nda fa ghəŋa tan ŋa nghanɔta magatá tsa tatá imi ta sləmən ya. Tsaya ta kəl hən ka ŋavata nda fitik tani, nda rvidik tani, ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ya. Ta ghəŋa tsa fafta da ta ghəŋa ya tama, ta kəl la Yahuda ka tsatsafta gwada ta i'i, a mgham Agripa.

⁸ Ari la Yahuda, kabgawu ta kəl kaghuni ka ng-hay manda skwi laviŋ a Lazglafta ta sli'aganaptá gwal nda rwa wu kə'a na? ⁹ Vərda i'i guli ná, si maganmaga yu kahwathwata ta kdavakta inda skwi ŋa zadanatá na hga Yesu mnda la Nazaret na. ¹⁰ Tsaya skwi magə yu ma Ursalima guli. Da la mali ta ghəŋa gwal ta gra skwi ŋa Lazglafta mutsafta yu ta mbraku, kəl yu ka hla ndəghata gwal zlghay nda ŋuduf ka pghay da gamak. Tsaya dina, ka i'i guli ta psu lu ta hən. ¹¹ Ma fitika ray da ta həga tagha skwa la Yahuda tazlay, si ta gay yu tiri ŋa gwal zlghay nda ŋuduf katakata ka mbəl raza hən ta hga Yesu. Tsa gatá sida da ya ná, nda nza ŋa zbiŋta hən nduk ma sana luwaha ta sana hadik sizlay.»

Gwadata zlghafta Pwal ta Yesu

Slg 9:1-19, 22:6-16

¹² «Tsaya tama, kəl yu ka sli'afta ma sana fitik ka dza'a da luwa Damas nda tsa mbraku vliha gwal dra skwi ŋa Lazglafta ŋa dza'a kasa gwal zlghay nda ŋuduf ya. ¹³ Ta labla yu ta tvi, wər dək fitik ma ghən tama a mgham Agripa, ka nghanɔta yu ta saha tsuwadak daga ta luwa wamtá i'i, nda gwal ta dza'a mista da tani. Malaghumala wudakwa tsa tsuwadak ya katakata ka ŋa fitik. ¹⁴ Ka zləmbutá ŋni demdem ta hadik. Ka snanɔtá yu ta sana lwi ta

gwadgihata nda gwada Hebru: “Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa da na? Ghuya danwa ŋa ghəŋa gha na pgha ghəŋ ta pghə ka nda i’i na,” ka’a. ¹⁵ “Wa kagha ní mghama da,” ka yu nda tsi. Ka Mgham Yesu nda i’i mantsa: “I’i tsa Yesu ta gə ka ta iri ŋani ya. ¹⁶ Sli’afslia ka sladata ka. Kəl yu ka maraghanṭa ghəŋa da ná, zbapzba yu ta kagha ŋa magihata slna da, ŋa nzakwa gha ka masləmtsəka da, ŋa mnay gha kinawu ká ka nghanṭá i’i gita, ŋa mnay gha ta skwi dza’a maraghanṭa yu dza’azlay guli. ¹⁷ Da la ghuni nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda ta ghuna yu ta kagha, dza’a katay yu ta kagha guli. ¹⁸ Ŋa gwananata gha ta iri ta həŋ, Ŋa sli’agapta taŋ ma grusl ka lamə da tsuwadak, ŋa kwala halaway ka gəgəлта mgham ta ghəŋa taŋ. Lazglafta ta dza’a ga mgham ta ghəŋa taŋ. Mantsa ya dza’a kəl həŋ ka mutsafta planata dmakwa taŋ, ŋa mutsafta taŋ ta vla nzaku kawadaga nda gwal ta zlghaftá Lazglafta,”» ka’a.

Mnay Pwal ta slnani

¹⁹ «Mantsa ya tama a mgham Agripa, kwalaghu a yu ta sna gwada tsa mndu nghanṭ i’i ta saha daga da Lazglafta ya wa. ²⁰ Katək ná, “mbədanaf wa mbəda ta nzakwa ghuni, ka mbədakta kuni ta vgha da Lazglafta. Magawamaga ta nərma slna ŋa maranṭa tsa mbədata nzakwa ghuni ya,” ka yu zrafta mnay karaku ma luwa Damas, nda ya ma luwa Ursalima. Tahula tsa, ka mnanata yu ta inda gwal ta hadika Zudiya, nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²¹ Ta ghəŋa tsaya kəl la Yahuda ka ksafṭá i’i ma nzakwa da ma həga Lazglafta má ŋa dzihata. ²² Ama ka

katagadiptá Lazglafta. Ha gita, tata kďanjkďa yu ta nzakw ka masləmtsəkani ta kəma inda mnduha, nda zwan tani, nda glata mndu tani. Had skwi dza'a mnəglata i'i ka malaghuta ya mnə la anabi, nda i Musa ta ghəŋa skwi dza'a magaku, mna həŋ kazlay: ²³ Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta đanwa, tsatsi ta nzakway ka tanťanťa mndu ta dza'a sli'agapta mataba gwal nda rwa ŋa mnananťani ta tsuwadək ta mnduha mu, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.»

Zlghafzlgħa ta Yesu ka Pwal nda Agripa

²⁴ Tata mna tsa gwada ŋa wadapta ghəŋani ya Pwal, ka Festus nda tsi nda lwi dagaladagala mantša: «Pwal! Halaway ka ra? Tsaghis ka halaway na dzaŋa ta dzaŋa għa na ra?» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka Pwal mantša: «Mghama đa, halaway a i'i wa. Vərdaka gwada ŋa ndanay ta gwadə yu. ²⁶ Nda ghada snanťa mgham Agripa ta inda tsa skwiha ya. Tsaya ta kəl yu ka gwada na gwada na kul had dzudzukway ta kəmani. Grafgra yu kazlay: Nda sna tsatsi ta inda tsa skwiha ya kə'a, kabga had ya magə lu ma đifa ma đifa wa. ²⁷ Mgham Agripa, grafgra ka kazlay: Mantša ya tsa gwada mana la anabi ya kə'a ra? Nda sna yu kazlay: Na, grafgra ka kə'a,» ka Pwal ²⁸ Ka mgham Agripa nda Pwal mantša: «Va gi ndukuď dza'a niďista ka, ka krista ka kagħa ra?» ka'a. ²⁹ Ka Pwal mantša: «Dər ma ndukuď fitikani, dər ma di'ing tsi, manda ya kuman Łazglafta, kagħa nda ghəŋa għa yeya a wu, ŋa inda na kaghuni demdem hadna na nzakwani, ka nuta kuni manda va i'i. Ama má ma tsam lu nda tsa ta kaghuni tani,» ka Pwal.

³⁰ Ka sli'af̄ta i mgham Agripa nda ḡumna Festus, nda Beranis, nda gwal kawadaga nda h̄əŋ.
³¹ Tahula saghwa taŋ ma vla tsa guma, ka h̄əŋ mantsa: «Had̄ sana skwi maga na mndu na pr̄ək ka dzata, d̄ər ka tsamta ma gamak wu,» ka h̄əŋ. ³² Ka mgham Agripa nda ḡumna Festus guli mantsa: «Ka mā zbaŋ a na mndu na ta kla na gumani na ta k̄əma mgham Sezar wu katsi ná, ma dza'a zliŋzla lu ta na mndu na,» ka'a.

27

Klaghatá Pwal da luwa Ruma

¹ Ka mnaftá lu kazlay: Dza'a sli'i mu ḡa dza'a ta hadika Italiya k̄ə'a. Ka klaftá lu ta i Pwal, nda sanlaha ma vu'aha, ka fanamta ma dzvu ta sana mali ta gh̄əŋa la sludzi ta hḡə lu ka Zuliys. «Tekw tsatsi mataba maliha ta gh̄əŋa la sludza Agustus.» ² Ka lamə ḡni da kwambala luwa Adramit ta sli'i ka dza'a da sana luwaha nda ma sl̄ərpha hadika Asiya. Ta sli'af̄tá ḡni, kawadaga Aristarkus, sana mnda la Tesalunik ta nzakway ta hadika Mekaduniya nda aŋni. ³ Gamahtsimani, ka ḡhadaghata ḡni da luwa Siduŋ. Ka maganatá Zuliys ta zdaku ta Pwal. Ka sliŋtá tsi ḡa dza'a naghanaghatá grahani, ḡa katanjtá h̄əŋ. ⁴ Tahula tsa, ka sli'af̄tá ḡni hada nda kwambalu, ka vru falak ta aŋni. Ka mb̄ədaghatá ḡni ta vgha nda tahula Kiprus. ⁵ Manda tsughwadapta ḡni ta dr̄af̄ ta nzakway ndusa nda hadika Silisi, nda ya nda hadika Pamfali, ka ḡhadaghata ḡni da luwa Mira ta hadika Likiya. ⁶ Ka mutsaftá tsa mghama sludzi ya ta kwambala luwa Alegzandri ta sli'i ka dza'a nda ta hadika Italiya. Ka pghamta tsi ta aŋni mida.

⁷ Tsəbakw fitika ηni ta ndəru dāsuwa. Zlahzlah ka ηni ǂhadaghata ndusa nda luwa Snida. Kulam nda tsa, ka pyaftá falak ta aηni hada ta dza'a nda ta tsa, ka mbədaghata ηni ta vgha nda ma sana vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kret ndusa nda luwa Salmune. ⁸ Zlahzlah ka ηni labə hada, ka ǂhadaghata ηni da sana vli ta hgə lu ka Nəрма vla slada kwambalu ndusa nda luwa Laziya.

⁹ Zuza mu ta fitik katakata kay guli, his nda htsinj na mbaďa na guli, lula fitika suma guli. Tsaya tama kəl Pwal ka mnay ηa taη: ¹⁰ Ka'a mantsa: «Zwana amu, ta nghadaptá yu ná, his nda htsinj na mbaďa mu na, dagala skwi dza'a zlamaghata. Dza'a ǂadzaku huzlaha mu nda kwambalu tani. Tsahaya yeya a wu, nda htsiηa mu tani,» ka'a. ¹¹ Ka kwalaghutá tsa mali ta ghəηa la sludzi ya ta sna tsa gwaďa Pwal ya, ka laghwi da sna ηa dani ma Kwambalu, nda ηa mndu ta sway. ¹² Tsaw hada ya guli ná, dīna a tsa vli ya ka slada kwambalu gufwak wu, kəl ndəghata gwal ma kwambalu ka mnay kazlay: Mbaďma, ka wayaka skwi ǂhadaghaha mu da Finiks ma vla slada kwambalu ma luwa Kret, ka dza'a mu za fwak hada, ka həη. Tsa Finiks ya ná, zur nda zlaǂa dəǂakwa fitik nzakwani.

Mghama falak ta drəf

¹³ Fedfedfed ka falaka Sud vyavata. «Zlah dza'a mbaďaku na mbaďa mu na, ka mnduha ma kwambalu.» Ka tsukwaftá həη ta kufur ta kəl lu ka slada kwambalu ya, ka kladapta həη vzadata nda tvə Kret, luwa ta tsavata ma drəf ya. ¹⁴ Ta nzďava a lu kay ná, ka vyagaftá falak nda mbraku

nda mbraku nda ga «zeghwa safa fitik,» nda ma tsa luwa Kret ta tsavata ma drəf ya. ¹⁵ Ka zlagun̄ta tsi ta tsa kwambalu ya, ka trapta tsi ta ŋafta, ka nzata aŋni tama ka kzla skwi dza'a magaku ta tiŋwu tsa falak ya ta aŋni. ¹⁶ Ka tiŋwaghata aŋni nda tahula sana zwaŋa vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kawda. Ka hlaptá ŋni ta hafu hada. Zlahzlah ka ŋni katsakta sana zwaŋa kwambalu tavata ŋa ŋni. ¹⁷ Tahula tdakta taŋ ta tsa zwaŋa kwambalu ya ka famta ma tsa dagala ya, ka habafta həŋ nda tóaŋ ta tsa kwambalu dagala ya, ŋa katay yaha hwanzuóta. Ka zləŋaftá həŋ ta traku dza'a trata həŋ ta daóa wutak ndusa nda Libiya. Ka zliŋtá həŋ ta wupay ta tiŋwa kwambalu. Ma tsaya tama, ka tiŋwu falak. ¹⁸ Gamahtsimani, ka klambarə tsa falak ya ta aŋni katakata. Ka zlraftá ŋni ta hlapta huzla ma tsa kwambalu ya ka pghay da drəf. ¹⁹ Baóu ma hkəna fitik, ka hlaftá hahəŋ nda dzva taŋ ta huzla ksa slna ma kwambalu ka pghaghata da drəf. ²⁰ Kidaghi fitika ŋni, nghava a fitik wu, nghava a tekwatsa wa. Fərtufəerta tsa falak ya katakata. Ta had mnay kazlay: Ta dza'a mbaku ŋni kə'a ma ghəŋa ŋni wa.

²¹ Nda kda fitika ŋni zaŋ a ŋni ta skwa zay wa. Ka sli'aftá Pwal ma takataka taŋ, ka'a nda həŋ mantsa: «Zwana amu, ka má ta snatá kuni ta gwada óa ta mnay kazlay: Ma sli'af mu ma Kret kə'a kay ná, ma grumus a na falak na wa. ²² Skwi ta mnaghunata yu ndanana ná, drawa ŋuduf, had ya dza'a zadavaghuta dər turtuk mataba ghuni wu, kwambalu yeya dza'a zwaduta. ²³ Ta na rvidik gita ná, ghunigiha ghuna Lazglafta ta duhwalhani.

Tsa Lazglafta nza yu ka ηani, nda ya ta maganata yu ta slna ya. ²⁴ Ka'a nda i'i ná, «ma zləη ka ta zləη Pwal, dza'a laghala ka sladata ta kəma mgham Sezar. Wya guli zdaghanzda Lazglafta ta hudī, dza'a zlanzla ta na gwal kawadaga nda kagha na nda hafu,» ka'a. ²⁵ Drama ta ηuduf zwanama, nda fa ghəηa da ta Lazglafta. Tsa skwi mniha tsi ya, grafgra yu kazlay: Dza'a magaku manda va tsaya kə'a. ²⁶ Nziya nza tsi ná, dza'a zləmbatá tavata sana hadik ta tsavata ma drəf mu,» ka'a.

²⁷ Ta ma ghwanpəfə fwadə rvidik, ka va klambar tsa falak ya ta anni ta ghəηa drəfa Madeterane. «Zlah ndusa mu nda hadik tama,» ka tsa gwal ta swa kwambalu ya lamər vli da takala. ²⁸ Ka hbafta həη ta skwi ta ndəgaku ta zu'i ka vzadata da tsa drəf ya ηa dzəgha latani. Ka graftá həη ka mitir hkənmbsak ndəfəη mida. Zadaptá lu dau' guli, ka vzəgladata həη, ka grəglaftá həη ka mitir hisamsak tghas mida. ²⁹ Yaha kwambalu da grunťá palaha ka həη zləηaftá zləη, ka vazadatá həη ta skwa sladanatá kwambalu fwadə nda ga mahulhulani ηa sladanatá tsa kwambalu ya. Ka kzlə həη ta tsadəkwa vli nda mndər. ³⁰ Ka zbə tsa gwal swa kwambalu ya ta tva hwayaghuta, ka fagata həη ta tsa zwanə kwambalu ya, manda gwal ta zba dza'a pghadata skwa slada kwambalu nda ta kəma kwambalu, ka həη magay. ³¹ Ka Pwal nda tsa mali ta ghəηa la sludzi, nda tsa la sludzi ya tani mantša: «Ka nzamə a na mnduha na ma na kwambalu na wu katsi ná, katafta a kuni ta vgha wu,» ka'a. ³² Na tsa snəηta tan mantša ya ná, ka ratsiηťá həη ta tsa tbanha tsa zwanə kwambalu ya ka zlidinťa ta drəf.

³³ Ta ghwan a vli ka tsadaku tama wu, ka Pwal mantsa: «Kdækwækdæk, tsuwatsa ta skwa zay, ma ghwanpdæ fwada fitika ghuni na ta fa ghəŋ mazlay, ta daŋ a kuni ta skwa zay wa. ³⁴ Kdækwækdæk, tsuwatsa ta skwa zay ŋa ŋaghunatá ta ŋuduf. Had ya ma kaghuni dza'a dædavaghuta swidani dər ka turtuk wu,» ka'a. ³⁵ Kdækwani ta tsa gwada ya, ka klafta tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta ta ghəŋani ta kəma taŋ demdem, ka balanaptá tsi*, ka zay. ³⁶ Ka draftá sanlaha ta ŋuduf, ka zə hahəŋ guli. ³⁷ His dærmæk nda ndəfáŋ mbsak mku' mida ŋni ma tsa kwambalu ya. ³⁸ Manda baghafta taŋ, ka hlaftá həŋ ta alkama ka pghaghata da drəf ŋa htanaghutá ndəgaku ma kwambalu.

Badzuta kwambalu

³⁹ Tsadakwa vli, sew tsatsafa a gwal swa kwambalu ta vli ka ga həŋ wu, ama ka nghanja həŋ ta sana maslirŋitsa vli ka wutak. Ka ma da magaku tsi ná, ka həŋ ka kla tsa kwambalu ya nda ta tsa wutak ya. ⁴⁰ Ka ratsidŋtá həŋ da drəf ta tsa skwiha ta kəl lu ka sladanatá kwambalu ya. Ma va tsaya guli, ka palidŋtá həŋ ta zu'a skwa swa kwambalu. Ka sli'anafatá həŋ ta wupay nda ta kəma kwambalu nda ta tvi ŋa tiŋway falak, ka kla həŋ nda tvə sgam ya. ⁴¹ Ka lagha həŋ grunťá duvruhwa ta wutak. Ka laghu ghəŋa tsa kwambalu ya tes dida, lavglin a ta gigdavata ŋa sabə wa. Ka lagha gamtsa'uwakwa drəf ɓlidŋtá tsa kwambalu ya nda tvə mndərani. ⁴² Ka kumə la sludzi ta pslidŋta la vu'a, kabga yaha ya dər turtuk da ndapta mataba taŋ nda bibiŋa. ⁴³ Ka

* **27:35** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

pyaftá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta həŋ ta dza'a magay, kabga va a ta slanaghata skwi ta Pwal wa. Ka'a mnata mantsa: «Inda gwal nda sna ta hlimi ya ná, ka vala həŋ ta drəf, ka dza'a həŋ ta 6lu. ⁴⁴Sanlaha ya, ka la həŋ ta kataku, ka ta na sl6ahwa na kwambalu na a tsi,» ka'a. Mantsa ya magata həŋ, kəl hahəŋ ka katagaptá vgha demdem ka labə ta 6la ghwa.

28

Pwal ma Malta

¹ Tahula katagapta ηni ta vgha, Malta hga tsa vli ta tsavata ma drəf ya, ka ηni zlra snarŋta. ² Mnduha ma tsa luwa ya ná, ηerma mnduha həŋ, ka tsu'aftá həŋ ta aŋni. Ka vaŋnaghata həŋ ta vu gik, kabga ta nzaku imi, káka nda mtasl guli. ³ Ka hlafta Pwal ta nivi ka pghay ta ghəŋa tsa vu ya, tsaw mamu mupuha mida. Snayni ta hurfukwa vu, gi takwatsak lafi ta dzva Pwal. ⁴ Nghay gwal ma tsa luwa ya ta tsa mupuha ya kzəghəla ta dzva Pwal, ka həŋ mataba taŋ mantsa: «Ta psla mndu na mndu na kahwathwata. Zlahzlah katagapta tsi ta vgha ma drəf kay guli ná, ta zlighisa a yu wu, ba va ta dzaghata da ka guma Lazglafta nda tsi,» ka həŋ. ⁵ Ka wuslikidinŋta Pwal ta tsa mupuha ya da vu. Had sana skwi ta ghunaŋta dekdek wa. ⁶ Kzla ghuyanaftani ta Pwal ka gi zləmbatani ka mtutani a tsi, ηa lamndu si ta kzlay. Ka nzakw həŋ ná, had sana skwi magana tsi wa. «Sana Lazglafta na mndu ná,» ka həŋ mbədglavata.

⁷ Ndusa nda tsa vli ya, mamu vla sana mali ta ghəŋa tsa hadik ta tsavata ma drəf ya. Publiyus hga

tsa mndu ya. Tsatsi ta tsu'aftá aṅni, ka payaṅnatá vli dīna, ka zatá ṅni ta fitik hkən ga taṅ. ⁸ Tsaw ta hani dani ma Publiyus ta ghzləṅ ta ɓasa ṅudidar nda klu tani. Ka lagha Pwal da nghanaghata, ka fanaghatá tsi ta dzvu, ka maga du'a da Lazglafta ta ghəṅani, ka mbanaftá tsi. ⁹ Manda mbanafta Pwal ta tsa mndu ya, ka sli'adaghatá gwal kul dughwanaku ta tsa hadik ta tsavata ma drəf ya slanaghata, ka mbambanaftá tsi ta həṅ. ¹⁰ Ka va vlə həṅ ta skwi kavghakavgha ṅa ṅni. Ta sli'i ṅni ka dza'a da kwambalu guli, ka tsakaṅnafta həṅ ta inda skwi dza'a kata aṅni ma mbaɗa ṅni.

Bhadaghata Pwal da luwa Ruma

¹¹ Tahula tili hkən, ka sli'aftá ṅni ka lami da kwambala luwa Alegzandri, ta hgə lu ka «lazglafta la mbuhwali,» ta zagaptá vyani ta tsa hadik ta tsavata ma drəf ya. ¹² Bhadaghata ṅni da luwa Sirikuz, ka zata ṅni ta fitik hkən hada. ¹³ Ka sli'aftá ṅni hada ka ɓhadaghata da luwa Regiyu. Gamahtsimani, ka saf falaka Sud, ka ɓhadaghata ṅni da luwa Puzul baɗu mahis. ¹⁴ Hada, ka slafta ṅni ta zwanama ma zlghay nda ṅuduf. Ka həṅ mantsa: «Kdəkwaɗdək, zawaza ta luma kawadaga nda aṅni,» ka həṅ nda aṅni. Mantsa ya ka ṅni ɓhadaghata da luwa Ruma. ¹⁵ Ka sṅaṅta zwanama ma zlghay nda ṅuduf ta nzakway ma luwa Ruma kazlay: Wa'a həṅ ta sabi kə'a, ka sli'aftá həṅ ka sagma da guya aṅni ha ta luma Apyus nda ya ma sana vli ta hgə lu ka vla hani hkən ya. Nghay Pwal ta həṅ, ka rfu tsi ta Lazglafta, ka ufəglavafta vghani. ¹⁶ Bhadaghata ṅni da luwa Ruma, ka zlanantá lu ta tvi ta Pwal

ɲa dza'ani nzaku ma ɲani dzuguvi nda ghəɲani, kawadaga nda sludzi ta nghay.

Mna gwada Pwal ma luwa Ruma

¹⁷ Baɖu mahkəna fitik, ka hagaftá Pwal ta gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Ka'a nda həɲ tskavar həɲ mantsa: «Zwanama ɖa, haɖ sana skwi magana yu ta la amu wa. Dmanaf a yu ta tva nzakwa dzidziha mu wu, ama ka ksafá lu ta i'i ka vu'a ma luwa Ursalima. Daga hada, ka lamə yu da dzva la Ruma. ¹⁸ Dawadɪpta tsahaya ta vli, ka kumə həɲ ta zlidista, kabga haɖ sana skwi ksidiɖ həɲ nda tsi prək ka dzatá i'i wa. ¹⁹ Tsaw va a aɲni ta zliɲta wu, ka la Yahuda. Ka si mantsa tsi ná, nda nza tkwe' tama ka kla na guma ɖa na ta kəma mgham Sezar, ka yu. Anj mndani, ka wla yu ta la'ini a ka yu wa. ²⁰ Tsaya tama kəl yu ka zba nghaɲta kaghuni ka gwadaɲta mu ta tsa gwada ya. Ta ghəɲa tsa skwi faf la Isra'ila ta ghəɲ tida ya tsamta lu ta i'i ma zida,» ka'a. ²¹ Ka həɲ nda tsi mantsa: «Haɖ sana delewer vindaf lu ta kagha mutsaf aɲni da la Zudiya wa. Haɖ ya dər turtuk mataba zwana amu ta sagha da mnaftá gwada ta kagha dər ka vzaftá rutsak ta kagha wa. ²² Ta kumay aɲni ta snaɲtá skwi ta ndanu kagha ka ghəɲa gha nda ma wa gha. Skwi ya snaɲ aɲni ná, nda ndəgha gwal ta pgha rutsak ta na lfida dina ghuni na,» ka həɲ.

²³ Ka tsafá həɲ ta sana fitik tama ɲa gwayavata taɲ. Baɖu tsa fitik ya, ka sli'afá ndəghata həɲ ka lagha slanaghatá Pwal ma vla nzakwani. Ka zraftá Pwal ta paslay, ka mnay ɲa taɲ ta gwada ta ga mgham Lazglafta, daga gasərdək, ha tekulemes fitik, ɲa tɖakta ghunislaka taɲ ta ghəɲa gwada

ta Yesu. Ka mnə tsi ta gwada ma deftera zlahā Musa, nda ya ma deftera la anabi, ŋa taŋ. ²⁴ Ka ksaftá fəlma sanlaha ta tsa gwada ta mnə tsi ya, ta kwalaghutá sanlaha ta tsu'aftha dekdek. ²⁵ Ka traptá həŋ ta dzraftawi ka skwa turtuk, ka gazlə heŋ. Ka Pwal nda həŋ mantsa: «A ta ŋa Sulkum nda ghuḃa ta mnay ŋa dzidzíha ghuni nda ma wa anabi Isaya kazlay:

²⁶ “La da slanaghatá na mnduha na, ka ka nda həŋ na:

Dza'a nda sna kuni nda sləməŋa ghuni, ama tsat-safta a kuni dekdek wa.

Dza'a nda nŋha kuni nda ira ghuni, ama tsəmafta a kuni dekdek guli wa.

²⁷ Nana mnduha na ná,

təŋtəŋa ghəŋa taŋ.

Dərzliŋdərzla həŋ ta sləməŋa taŋ,

hahafhaha həŋ ta ira taŋ,

kabga va'a həŋ ta nŋhaŋta nda ira taŋ wu,

va a həŋ ta snaŋta nda sləməŋa taŋ guli wu,

da lamə tsi da ŋudufa taŋ,

da mbədaktá həŋ ta vgha tvə i'i,

da mbanafta* yu ta həŋ kə'a ya kay.”

²⁸ Ala wya tsi tama, ghunafghuna Lazglafta ta na Lfidá Gwada na da gwal kul nzakway ka la Yahuda. Hahəŋ, dza'a snay həŋ,» ka'a.

[²⁹ Kdakwa Pwal ta mnatá tsa gwada ya, ka gazlaghutá la Yahuda nda zlərdəy mataba taŋ.]

³⁰ Ka zatá Pwal ta vaku rəŋ rəŋ his ma tsa həga ta plə tsi nda pla ya. Ta tsu'ay ta inda mndu ta lagha slanaghata hada guli. ³¹ Pyaf a lu wu, ka mnə tsi ta gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta. Ka taghə tsi

* **28:27** Nŋha ta Isaya 6:9-10.

ta skwi ta ghəŋa Mgham Yesu Kristi, haɗ sana skwi
ta gurtsaŋta wa.

Deftera Lfida Dzratawi New Testament in Hdi

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hdi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898